This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

78. Bl. 321.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

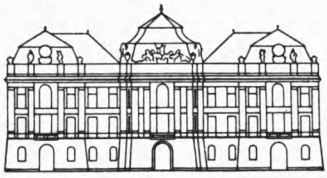

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

78.B6.321

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

76.032 321

NAVUCHANYE
VU
PRAVICZAH
SZAMOSZVOJNEH
VUGERZKEH
DOMIN IMBRIHA

Vszeh Pravicz Dok'ora, pri Velikeh Skolah Zagrebechkeh Dogodospisza Pravicz Szamoszvojneh Vugerzkeh, y oveh izteh tak Varaskeh, kak y Zaglavneh Navuchitela Kralyevzkoga, Ochitnoga, Narednoga, Navuchitelov ovde Skol Velikeh Ztareshine, Obodvojega Szuda priszesnoga Pravdopravnika, y Szlavne Varmegyie Zagrebechke Szudbenoga Ztola Priszednika.

KNIGE I. ZTRAN II.
O D
OSZOBIH LYUCZKOVOLNEH.

VU ZAGREBU.
z-Szlovami Ferencza Suppan.
1 8 3 0.

Digitized by Google

Niti vu neszlobodnem, Chloveka pokrivati, Pravicze zamudile niszu.

Servi, liberine sint, quid refert? Ubicunque homo est, ibi beneficio locus est.

Seneca de beat. vit. C. 24.

Digitized by Google

POSZLA POPRIJETJE.

Pravicze Domovinzke vu materinzkom Jeziku pokazatî mochi, da Nakitje Naroda nachinya, vu Dvojimbu vlechi, jeli y gdo to moge! bi? k-tomu Prijatelov — iz dalyeshne Zemlye rodbinzke pohagyajucheh nasz Lyudih vucheneh Nagovarjanye — Velikashev nasheh, nasheh veksheh Ztolicz szudbeneh, y druge Gozpode Horvatzke, szad vre drugiput, z - Veszelyem povedam, Obramba vugodna pridoshlaszu. Y nut! kakvigoder, dragoj domovini alduvani, kruto veliki Trudi moji, y pak na Szvetlozt dohagyaju, koji, akoprem po malem, da Konecz vendar szvoj doztignu, terszilsze vszikak budem. Imena Gozpodinov, y Gozpode Podpiszczev, koji poprijetomu iz nova, domoroczkomu ovomu P.-szlu, Miloschu szvoju podtverditi ali pridati doztojali jeszu, vu dusnî Zpomenek jeszu ova:

Digitized by Google

* * *

Grof Ignacz Gyulay, od Maros-Németh, y Nádaska, Czeszarsko - Kralyevzkoga y Apostolzkoga Velichanztva, Zkrovno Tolnachnik, Horvatzke, Dalmatinzke y Slavonzke Zemlye Ban, y tak Arki-Herczesie Austrianzke ober, y pod Potokom Emsz Komandirender, kak y iztoga Becha, Varasha ovoga glavnoga, y Czesarzkoga Preb.valisha Komendant etc. etc. etc. etc.

Sandor Alagovich Czeszarzko - Kralyevzkoga y Apostolzkoga Velichanztva Zkrovno-Tolnachnik, Biskup Zagrebechki, y Chazti Previszoke Banzke Nameztnik Kralyevzki etc. etc. etc. . . . 2

Donat Lukavzky, Czeszarzko-Kralyevzkoga y Apostolzkoga Velichanztva Zkrovno Tolnachnik, y Szl. Varm. Zagr. Shupremush Komesh. etc. etc.

* * *

A.

Andrafsevich Andrash Fiskal y vishe Varm. szudb. Zt. Priszednik

Andrafsevich Gyuro Pravdoznanztva Poszlushitel vu L. I.

Andricvich Ignacz szl. y kr. Varasha Zagr. Shenator

Antholkovich Janko szl. y Kr. Varasha Zagr. Kasz. Perczeptor

Augustin Josef. poleg szl. y Kr. Varasha Zagr. Passualium Revisor

B.

Babich Janko Pleb. Loborzki.

Babok Daniel Fiskal y Varm. Zagr. Zt. szudb. Priszednik

Bakallovich Constantin. Prev. Ztola Banzkoga Juratush.

Baszarovich Josef Prav. Poszlush. vu L. II.

Baumgarten Ivan Pleb. Brezovechki.

Bedenko Ivan V- Jaspr. y Pleb. Krapinzki

Bellan Juraj Doczensh.

Bellasz Stefan Kanonik Zagreb. y v. V. Ash.

Bellossevich David Pravd. Poszlush. vu L. II.

Berkich Jakop.

Bernardich Anton pri-sz. y Kr. Var. Karl. Perczeptor.

Bischan Mikula.

Blasekovich Sandor Pervi Fiskal Varm. Zagr. y. v. Varm. Ash.

Borkovich Ivan P.P. v.L.II.

Borovjak Vinczentz t. i. vu L. I.

Brclich Aloys t. i.

Brezak Ivan Pleb. Kamenichki.

Digitized by Google

Briglevich Juraj Advokat y pri szl. y Kr. Varashu Zagr. subst. Contra-Agens.
Briglevich Josef Fiskalish, y vishe Varm. Zt. szudb. Priszednik.
Britvecz Josef Prev. Zt. Banzkoga Juratush
Broosz Andrash Adm.
Budich Ivan Pleb. Lasko-vulichki, y Zt. Duhov. Priszednik.
Bunich Fer. szl. y Kr. Var. Kris. Pleb. y V. V. Ash.
Busan Aloys, Previsz. Zt. Banzk. Priszednik, y v. V.
Busan Hermann szl. Varm. Zagr. V-Notar y Zt. szudb. vishe Varm. Prisz.
Busich Imbrih Pravd. Poszlush vu L. II.

C.

Chányi Ivan V-Jaspr. y Pleb. Verbovechki, y vishe Varm. Zt. szudb. Priszed.
Ciniotti Josef Pravd. Poszl. vu L. I.
Christianovich Aloys, Akademinzki Prodekator, Navuchitel Kersch. Navuka, y Varasd. Varm. A.
Collet Josef Bogoszl. Poszl. vu L. I.
Chukacz Gyuro Pravd. Poszl. vu L. II.
Csivich Ignatz de Rohr.
Czuliffaj Josef Prov. Buskup zki vu Zagr.

D.

Dellimanich Ferd, Prev. Zt. Banzk. Juratush.
Delnegro Karol. Pravd. Poszl. vu L. I.
Delivuk Volfgang.
Depolli Ferencz Mudrozn. Poszl. vu L. II.
Dernich Peter Pravd. Poszl. vu L. II.
Diakovich Ivan P. T. y P. Ch. B. Juratush.
Dimsich Jakob Prev. Zt. Banzk. Juratush.
Dömötörfy Juraj de Hogyis Gozp. Zemely.
Dorotich Andrash Pleb. Nartzky.
Draskovich Ferencz Grof od Trakostain, Kom. Kr. y v. V. Ash.
Draskovich Juraj Grof od Trakostain, Komor. Kr. y v. V. Ash.
Dvojak Ivan Kanonik Zagr. y Jasp. Chasm y v. Varm. Ash.
Dushigg Josef.
Duguenois.

E.

Egersdorfer Josef, Prev. Zt. Banzk. Juratush.
Eml Venczeszl. Szl. y Kr. Var. Zagr. Asheshor.

F.

Farkash Imbrih V. Komesh Turopolzki.
Farkash Imbrih od Bolgodfa Pr. Poszl. vu L. II.
Parkash Ludvik t. i. vu L. I.

Digitized by Google

Farkash Mikula Prefektush Grof. Erdödicze Kanczelariushicze.
Ferrich Thado Fiskal, y vishe Varm. Zt. szudb. Priszednik.
Filkovich Boltek Szl. V. Torontalzke Diurnista.
Fodroczy Ferencz de ead. et Borkovecz S. Locumt pri Konyanikih.
Fodroczy Siga Veliki Szudecz y Vishe Varm. Zt. Szudb. Priszednik.
Forko Imbrih Pleb. Koztelzki.
Franchych Gyuro Gozp. Zemelyzki.
Frigan Aloys Fiskal.
Fürst Josef Prevendar Ztolne Czirk. Zagr.

G.

Gallyuff Josef Visovlechki Gozp. Zemely.
Gregorich Martin Pleb. vu Nagy Erpenyi. V. V. Ash.
Gyurkovechky Imbrih Szl. Varm. Zagr. Kanczel.

H.

Hackl Karol:
Hajdinyak Jakob Szl. Varm. Zalad. Contro-Agensh szvilni.
Haraminchich Imbrih vishe Varm. Zt. szudb. Priszednik.
Haramuztek Josef Kanonik Zagr.
Heimh Sandor Pravd. Poszl. vu L. II.
Hergeshich Josef pri Narod. Zagr. Skol. Doczensh.
Hervacbich Janko Pravd. Poszl. vu L. II.
Hovanecz Josef Pleb. Kozarovechki.
Horvath Adolf Pravd. Posz. vu L. II.
Horvath Perencz Pleb. Radoboyzki.
Horvath Josef Kanonik Zagrabechki.
Horvath Mikula Pleb. Vochanzki.
Horvatich Mihaly Kan. Zagr. y Jasp. od Vaske.
Horvatich Pavel. Provizor ~~Banzko~~-Dvorzki.
Horvatich Peter Pleb. Szv. Mark. vu Zagr.
Horvatinovich Mathiash Bogoszl. vu L. I. Poszl.
Host Josef Kanonih Zagr. Opat. y Jasp. Dubichki.
Hranillovich Ferd.
Hranyecz Josef Kapelan Graneshinzki.
Hreglianovich Karol Prav. Poszl. vu L. II.

I.

Jakopecz Juraj Insp. Gozpodina Grofa Draskovicha vu Klenovniku.
Jakopovich Peter Prov. na Precheczu.
Jakush Andrash Prov. Kameralzki.
Jandrashich Juraj Kleri-

Digitized by Google

kush y Mudr. Poszl. vu L. I.
Jedvaj Mathiash Pleb. Vishnichki
Jellachich Karol. Gozp. Zemely.
Jellachich Stef. Kom. Kr.
Iakey Imbr. Komornik Kr.
Jozipovich Anton Gozp. Zemelyzki.
Jozipovich Juraj V-Szudecz y Szl. Varm. Varasd. Asheshor.
Ivankovich Ivan Gozp. Zemelyzki vu Vash Varm.

K.

Kalchbrenner Josef Pravd. Poszl. vu L. II.
Kallabar Ferenczl Pleb. Graneshinzki.
Karlovecz, Szl. y Kr. Varash. 2
Karvanchich Imbrih Fiskal y Szl. Varm. Varasd. Asheshor.
Kavich Ignacz Konzul Zagr. y Szl. Varm. Varasd. Ash.
Kavich Leopold Pravd. Poszl. vu L. II.
Keglevich Thomas Grof, Vekivechni Knez Posechke Varm.
Kelemen Ferencz Kasz. vu Szizku Szl. Kapt. Zagr.
Kirinich Valentin Orszagov Horv. Dal. y Slav. Arkivar y vishe Varm. Zt. Szudb. Ash.
Kissilka Thom. Nyih Exc. Gozp. Bana Shekretar.
Klafurich Miklosh Kaszn. K[illegible] Z.
Klobuchar Gyuro Fravd. Poszl. vu L. II.
Klobucharich Karol V-Szudecz zonkraj Kupey Ash. vu Varm.
Knezevich Sandor od Sz. Illona, Baron.
Koppàny János Pravd. Poszl. vu L. I.
Koren Ivan Gardian Adm. vu Koztajniczi.
Koritich Ferencz Kanonik Zagr. y Jasp. odUrb. etc.
Koritich Imbrih Tab. Banzke Ash. Tolu. Kr. y Dvora Kr. Familiarish.
Koritich Ludvik Tab. Banzke Juratush.
Krajachich Pavel V-Szudecz Varm. Zagr.
Kraly Juraj Varasha Zagr. Fiskush.
Kralyich Imbrih Pleb. Ravenzki.
Krets Ivan Nep. Szudecz Szl. y Kr. Var. Karl. Varm. Zagr. Ash. Bukaranzki Patricziush.
Kriztian Ignatz Szv. Marka vu Zagr. Kapelan.
Krovinovich Ivan iz Piszarnicze Vojnichke Zag.
Krsnyavi Ignacz G. C. V-Perceptor Varm. Zagr.
Kucharski Andr. Mudrozn. Doktor, y vu Mudrozk. Varshov. Jesikov szlovenzk. Prof.
Kuchtich Anton Fiskal.
Kugler Stefan Pravd. Poszl. vu L. I.
Kukovich Josef Opat od Kolban, Kanonik Diako-

Digitized by Google

varzki, Kaptolonzki General Vikar, y Previsz. Ztola Banzk. Prelatush.
Kukulyevich Ferencz Szl. Kapt. Zagr. Komesh y vishe Varm. Asheshor 3
Kulmer Emiliush Baron, Pravd. Poszl. vu L. II.
Kulmer Pepika Baronesha rogy. Grof. Orssich, Vdova iz Sheztin.
Kussevich Josef Tolnachnik Kr. Tab. Banzke Ash. Mester, y v. Varm. Ash.
Kussevich Thomash od Dubrancz y Szt. Katalin.
Kutnyak Blas. Pleb. ober-Krisovlyana pri Szv. Barbare.

L.

Lamoth Ferd. Pleb. vu Kis-Taboru.
Latinovich Karol Bogoszl. Doktor, Dogod. y Prav. Czirkv. Navuchitel.
Latinovich Koloman Prav. Poszl. vu L. II.
Latinovich Sig. t.i. vu Gyuri
Laupert Albert Sup. Locumtenens.
Laztovich Ferd. vu gornem Varashu Zagr. Apotekar.
Ledinzky Stefan Bogoszl. Doktor y Profeszor v-Z.
Lehpamer Ferencz V-Jasp. y Pleb. Szv. Nedelye.
Lemich Aloys od Vlaho Pravd. Poszl. vu L. II,
Lezkovatz Juraj Szl. y Kr. V. Karl. V-Notar.
Loppassich Imbrih, Konzul. Karlovechki, y, v. Varm. Asheshor.
Lovinchich Ivan Tab. Banzke Juratush.
Lovinchich Ferencz Kanonik Zagr. Jasp. Kamarzki, y v. V. Ash.
Lozerth Josef Pravd. Poszl. vu L. II.
Lugarich Stef. Szl. Varm. Zagr. Diurnista.
Lentulay Benko Fiskal Kr. Komesh namesch. Biskupie Zagr., y vishe Varm. Asheshor.
Lentulay Imbrih V-Komesh Szl. Varm. Zagr. y vish Varm. Asheshor.
Lukinacz Aloys Advokat.
Lukinich Jos. Szl. Varm. Zagr. Diurnista.
Lukinich Ivan Provizor Nyih Exc. Gdina Biskupa Zagr. vu Pokupzk.
Luzzich Ferencz Kanonik Zagr. Jasp. vu Kemleku, Zlat. Krisha Konyanik, y v. Varm. Asheshor.
Lyubich Lukats Tab. Kralyeztvih H. D. y S. szudb. y v. Varm. Ash.

M

Marakovich Ivan Tab. Banzke Juratush.
Mariassevich Barthol Kr. Kameralzki Kaztelan vu Fusini.
Markulia Jos. V-Jaspr. y Pleb. vu Zajezdi y Varm. Var. Asheshor.
Marochino Aloys. Pravd. Poszl. vu L. I.

Digitized by Google

Marochino Guido t. i. vu L. II.
Mathachich Aloys de Matha Thurócz Pravd. Poszl. vu L. II.
Mathachich Stef. de Matha Thurócz Tab. B. Jur.
Mathachich Thomash de Matha Thúrócz Pravd. Poszl. vu L. II.
Mattossich Joachim t. i.
Mayer Jos. Kasznar na Precheczu Nyih Exc. G. Bisk. Zagr.
Medunich Juraj Jos. Ztol. Szudb. Varm. Varasd. Asheshor.
Melinchevich Ant. Pravd. Poszl. vu L. I.
Migich Steph. Pleb. na Kassini.
Mihalicz Jos. Kanonik Zag. y Varm. Varasd. Ash.
Mihanovich Ivan Sh. Zagr.
Mihicich St. pri n. Sk. Docz.
Mikichich Ztanko Pleb. vu Szunyi.
Mikuletecz Stef. Inspektor Gdina Grofa Th. Keglevich.
Mikulich Jos. Adv.
Milchich Marko pri. Szl. y Kr. V. Karl. pervi Notar y Adv.
Millinkovich Ferenz Jaspr. y Pleb. Szentvárzki.
Mixich Hainrih de Also Lukavecz Veliki Szud. zovkraj Kupe y v. Varm. Ash.
Mixich Mikula od Alsó-Lukavecz Tab. Kralyeztvih Szudb. Notar y v. Varm. Asheshor.
Mlinarich Math. iz Preloka Varm. Zalad.
Mrahovich Vaszo Kupeli Zagr. Petersbad Ladavecz.
Mravinecz Adam Pleb. vu Noveveszi vu Zagr Ztola Duhovn. Priszednik y Notar.
Muchnyak Ferencz Kapelan Gyurgyevechki.

N.

Nagy Ludvik Tab. Banzke Juratush.
Nikolich Mikl. Post. M. Z.
Novak Ivan Fiskal y v. Varm. Asheshor.

O.

Ochich Peter Fiskal.
Ody Karol Apotekar Szl. Kapt. Zagr.
Orssich Juraj od Szlaveticha Grof Komornik Kr. y v. V. Ash.
Osegovich Imbrih od Barlabassevecz Biskup Dulmenzki, Opat, Jasp. Varasd. Szedmerochaztnik, y vishe Varm. Asheshor.
Osegovich Imbrih od Barl. Pravd. Poszl. vu L. II.
Osegovich Josef od Barl. Postmester na Brezniczi.

P.

Paracz Vinczenz Szl. Kap. Szenzkoga Ztareshina, Shemin. Rektor. Skol. Biskupz. Prodirektor y Navuchitelov onde Bogoszl. Ztareshina.
Patzel Gyuro v-Karlov.

Digitized by Google

Pavlekovich Stef. Fiskal y v. Varm. Asheshor.
Peklarich Jos. V-Jasp. Pleb. Moravechki, y Zagr. Varm. Asheshor
Pendelin Imbrih V-Jasp y 1 l. na Szelah.
Peterle Ivan Ferencz P. J.
Petrachich Lovrenez Navuchitel Skolni.
Petrichevich Jos. Kapelan na Szelah.
Pillepich Ignacz Contra-Agens pri Szl. y Kr. Var. Karl.
Piszachich Imbrih de Hishanovecz Theol. zversh. vu Chekanyu Mashnichtva, Pravd. Poszl. vu L. II
Piszachich Juraj de Hishanovecz V-Szudecz.
Pogledich Ferencz Pravd. Poszl. vu L. I.
Polák Ivan t. i. vu L. II.
Pohl Leon Kapitan.
Pomper Stefan Fiskal.
Praunsperger Abel.
Praunsperger Daniel
Praunsperger Lazar. Varm. Zagr. Regestr, V-Notar y Adv.
Preshern Ivan Nep. Varm. Zagr. Asheshor.
Prevendar Ivan. Opat, Kanonik Zagr. Kuztosh. y v. Varm Priszednik.
Pucz Ferd. Pravd. Poszl. vu L. II.
Pucz Mikula Varm. Zagr. V-Notar.
Puntler Mathiash Protokolista pri Tab. Kralyeztvih Szudbene.

Q.

Quatternik Romualdush Jos. pri narod. Skol. Zagr., Prof. Ord. Classis Civil, seu Real.
Quatternik Juraj Plebanush vu Pleszcheh.

R.

Raizner Jos. Lieutenant.
Rauch Daniel Baron, Komornik Kr.
Ray Martin Kapelan pri Szv. Nedelye.
Reddi E.
Reischl Leopold Poszl. Pravd. vu L. II.
Rebrovich Matho Nyih Exc. Gdina Biskupa Zagr. Czeremoniar.
Renaldi Josef Advokat vu Reki.
Rochich Ignaz Pleb. vu Chucherju.

S.

Salecz Josef Biskup Poszvecheni Medenzki Opat od Höviz, Kan. Zagr. Prepust Chasm. Jasp. od Gvescha y Szincze, y General Vikar Kaptolomzki etc.
Schlaberger L.
Schmidt Ferencz Tab. Banzke Juratush.
Seidel Ferenz.
Serjav Ant. Pravd. Poszl. vu L. I.
Serjavich Ferd. Fiskal.
Sermage Amalia Groficza Vdova iz Podgradja.
Sermage Anna Groficza

Digitized by Google

Thov. Gdna Gr. Ludvika.

Sermage od Szomszédvár Jos. Grof, Opat od Abram. Szl. Kapt. Zagr. Ztarèshina y Lektor Preszvet. Bogoszl. Doktor. po Kr. H. D. y Slav. Navukov y Skol. Glavni Ravnitel, Tol. Kr. y v. Varm. Priszednik.

Sermage od Szomszedvár Ivan Peter Karol Grof Komornik Kr. y Prev. T. Banzke Priszednik Velikash.

Sermage od Szomszédvár Ludvik Grof Komornik Kr.

Sharlok Peter Prev. T. B. Juratush.

Shegovecz Ferencz Kapelan Krapinzki.

Shepak Jvan Bernard. Pleb. Priszlinzki.

Shianzky Ivan Theol. vu L. I.

Shrabecz Aloys Pervi V-Notar pri Szl. y Kr. Varm. Zagr.

Shutcy Mihaly Pleb. Szám'borzki y Varm. Zagr. Ztola Szudb. Priszednik.

Sibrik Sandor od Szarvaskend iz Vash Varm

Simon Janko de Káloczfa Poszl. Pravd. vu L. II.

Simon Pavel de Káloczfa t. i.

Sinich Moricz Prev. Ztol. Banzk. Juratuh.

Sipushich Josef Pleb. vu Miholanczu.

Sivkovich Miklosh.

Skarecz Sandor Regestr. y V-Not Szl. y Kr. Var. Z. y Adv.

Sombor Ferenz Gozp. Z. vu Varm Zalad.

Sostarich Karol P.P. v. L.II.

Spelletich Fridr. pervi Fiskal pri Szl. y Kr. V. Karl.

Spissich Benjamin od Bukovicze Gozp. Z.

Spissich Ivan Kerzt. de Japra Szl. Varm. Zagr. Jurassor.

Sporer Jos. Shenator Karlovechki.

Stajdacher Jos. Szudecz Szl. y Kr. Var. Zagr. y v. Varm, Zag. Szudb. Priszednik.

Stajdacher Hainrih T. B. Juratush.

Stiglich Valerian pri Varashu Buccari V-Notar.

Störk Ferencz Kasznar Biskupzki vu Vugri.

Svabely Eduard Poszl. Pravd. vu L. II.

Sulyok Sandor Prev. T. B. Juratush.

Suvich Ferencz de Bribir Advokat.

Szegyibaky Peter Prev. T. B. Juratush.

Szinkovich Ludvik Pervi Fiskal Varasha Zagr. y Varm. Varasd. Ash.

Szmendrovacz Jos. Prev. T. B. Juratush.

Szmendrovich Jos. de Nagy Mlaka Poszl. Pravd. vu L. II.

Digitized by Google

Szmendrovich Pavel Pleb. Szv. Mart. pod Okichem
Szmudek Ivan Kasznar vu Zelendvoru.
Szuknaich Cziril Purgar Zagr. y Tergovecz.
Szussich Ant. Provizor vu Ozlu.

T.

Wizeki Tallián Pál. Poszl. Prav. v. L. II.
Tallián Sándor de Vizek iz Simechke Varm. Gozpon Z.
Terbocz Gyuro Pr. T. B. Juratush.
Thaller Ivan Poszl. Pravd. vu L. I.
Tintor Samuel t. i.
Terputecz Max. Prev. T. B. Juratush.
Thomckovich Adolf Poszl. Pravd. v. L. I.
Tkalecz And. Szl. Kapt. Zagr. Korusha Preb.
Tkalecz Jos.
Tkalecz M.
Trifich Gábor.
Tschopp Ant.
Tuskan Ferencz Kanonik Zagr. Shem. Rektor V. Varasd. y Pl. Zkup. Turopolzke Ash.
Tuskan Peter Kanonik Zagr. Jasp. Ztolni, Opat B. D. M. od Bele Ztene y v. Varm. Asheshor.

U.

Udvardi Stef. Imany Biskup. Zagr. Prefekt y v. Varm. Asheshor.
Uzorinacz Ignatz Kanonik Zagr. y v. Varm. Ztola Szudb. Asheshor.

V.

Vakanovich Ant. Adv.
Verbanecz Blash Theol.
Verbanich Jos. Fiskal y pri Szl. y Kr. Zag. V. V Notar.
Verbek Gyuro Prevendar Szv. Marka.
Verhovacz Jos. Kanonik Zagr. Jasp. Beksiuzki y v. Varm. Zt. Szud. Pr.
Vibrály Aloys Pleb. Dubovachki.
Volovich Jos. V-Jaspr. y Pleb. Sziszechki.
Vrabchevich Stef. Poszl. Pravd. vu L. II.
Vrabecz Ludvik Advok.
Vuxan Thom. Advokat.

Z.

Zadravecz Andrash Kapelan v-Pomorju.
Zagoracz Jos. P. T. y P. Ch. B. Juratush.
Zajecz Gyuro Protokolista, y Arkivar Ztola Duhovnoga.
Zavodzky Pavel Fiskal y Varasha Zagr. Ash.
Zdenczay Anton de Zahro michgrada Szl. H. D. y Slav. Kralyeztvih Zt. Szudb. y v. Varm. Ash., kak y Pl. Zkup. Turopol. Komesh Zemelyzki.
Zlatarovich Karol Prev. Zt. B. Juratush.
Zoller Stef. Provizor vu Graczu Bisk. Zagr.
Zvornik Thomash iz Preloka Varm. Zalad.

Digitized by Google

DELOV

ZTRANI II. KNIGE I.

Kazitel.

	Ztran
Del I.	
Od Oblazti ochinzke	1—14
Del II.	
Od Zarukov	14—25
Del III.	
Od hisnoga Zakona	25—70
Del IV.	
Od Opravedenya	70—77
Del V.	
Od Priselenya	77—82

Digitized by Google

Ztran.

Del VI.

Od Tutorztva . . . . . 82—115

Del VII.

Od Kuratorztva . . . . . 115—118

Del VIII.

Od Oblazti Gozpodzke . . . . . 119—162

Digitized by Google

KNIGE I. ZTRAN II.

OD

OSZOBIH LYUCZKOVOLYNEH.

Podlasejusze ove ali ochinzke, ali tutorzke, ali kuratorzke, ali pak gozpodzke Oblazti. Zato

DEL I.

Od Oblazti ochinzke.

§. 1.

Oblazti ochinztke Vzetje.

Oblazt Ochinzka je Roditelov Deczu szvoju na Dobro oveh ravnati Pravicza: ar

1-ich zgubivaju nyu Roditeli, kada nye neobichno vsivalisze bi, y Tutoromsze Decza na Proshnyu vu bolyshe Zavetje zruchuju *a*).

2-och Varmegyie, y Varashé vu bolyshem z-Tutori Decze Obzkerblivanyu mudneshe Izvisheno Tolnachtvo Kr. po vchinyenom od Decze Vtechenyu opominya *b*). Da vendar

3-ich Roditeli nerazmishlyeno obtusilisze nebi, Proshnya Deteta z-Tolnachem blisnyeshe Rodbine objachitisze mora *c*).

4-ich Vu Dobe Deteta nepravedne Proshnyu takvu Rodbina blisnya podaje *d*).

a) 723: 105 *b*) ovd *c*) 1ae 124 §. 1. *d*) ovd.

Digitized by Google

§. 2.

Pod nyum Deczaszu.

Oszobe, nad kojemi Oblazt Ochinzka izvershavasze, Decza (liberi) z-jednum Rechjum zovusze *a*), y jeszu ove:

1-ich Szini y Kchere od Oblazti ochinzke josche neoszlobogyeni *b*).

2-och Vnuki, y Vnuke iz Szina pod Oblaztjum ochinzkum josh ztojechega porogyeni, doklamsze Szin od Oblazti ove neoszlobodi *c*). Dotlam.

3-ich Oni ali One pod Oblazt Deda ne materinzkoga, nego ochinzkoga zpadaju *d*). Potlam pako

4-ich Vnuki y Vnuke od Oblazti Deda ozlobagyajusze, y pod Oblazt onda Ocza szvojega dojdu *e*). Nego

5-ich Po Szmerti nyegove, ako on Deczi szvojoj Tutora odredil bil nebi, Szini y Kchere pod Oblazt Deda szvoga y pak dozpevaju *f*); koja vendar vezda ne vishe ochinka, nego tutorzka, ali kuratorazka zvatisze ima: ar vu Pomenykanyu Oblazti ochinzke Oblazt tutorzka, ali kuratorzka priztuplyuje.

a) 1æ 17. §. 1. *b*) 1æ 51. §. 1. *c*) ovd. §. 2. *d*) ovd §. 3. *e*) ovd. §. 2, *f*) 1æ 56. §. 1.

§. 3.

Za Dobro nyihovo.

Dobro oveh najvekshe vu dobrem Odhranenyu ztoji: zato Roditeli dusniszu

1-ich z-pravem y chverztem Vere Navukom Decze Razum razszveschuvati: ar Szreche vsze tak vremenite kak vekivechne Podztup Vera je a).

Digitized by Google

2-och Volyu dechinu na Lyubav proti Krepoztjam podsigati, t. j. na dobre Chine z-prikladnem Nachinom napelyivati: ar iztu razszveschenu Pamet zla Volya preoblada; da nebi anda Decza poleg za Zlem hlepeche Volye, gorsha vendar poprijemala, akoprem razsveschen nyihov Razum bolsha bi zpoznaval, zato Otczi ne-szamo z-Opomenyki, y sz-zvojemi dobroga Sivlenya Peldami, nego y z-hudeshemi Nachini, ako y to potrebno bilo bi, zlu takvu Volyu pri szvomu Detetu preganyati, y podushiti dusniszu *b*).

3-ich Deczu z-Hranum y Opravum priztojno obzkerbeti *c*).

4-ich Na Zdravje, y Kotrigov Decze szvoje Czelochu pripaziti, da vu mlajshi najmre Dobi nikakvoga vu oveh Kvara nepochute, neszrechno pako zadoblyen, dasze kaj naj berse popravi *d*).

5-ich Krivicze od nye odvrachati, zaradi vchinyeneh pako Zadovolschinu poizkati, kad szama potrebuvati nyu josche nebi mogla *e*).

6-ich Deczu vu Navukih ali Mestriah poleg nyihovoga Nagnenya y Prikladnozti dati izvuchiti: da szebi za Sivlenye potrebna po nyih prizkerbeti, Roditelom pako, y Domovini na Haszen biti mogu *f*).

7-ich vu Izbiranyu Sivlenya Nachina, y drugih vekshega Razszugyenya Poszlih Deczi tak z-Tolnachom, kak z-Trudom na Pomoch biti *g*).

a) 723: 105. Pr. *b*) 765: 26. §. predz. *c*) 1æ. 55. §. 1. *d*) Steph. L. 1. C. 8. §. 1. *e*.) D. 1. p. 125. *f*) Prol. 9. §. 2. *g*). 1æ. 30. §. 8. 1æ. 58. §. 4. 1æ. 54. Pr.

Digitized by Google

§. 4.

Zato Roditelom Pravicz 1. *Oszobneh*:

Zaradi Dusnozti ove, z-drugemi, koje Oszobu, a z-drugemi, koje Imetka Decze dotichujusze, Praviczami Roditelyi nadelyeni jeszu. k-Oszobnem zpadaju, da Otecz szlobodno

1-ich Dete szvoje, doklamsze is ochinzke Oblazti neoszlobodi, pri szebi vszevdily ima *a*). Da

2-och Dete szvoje tija vu Zaklad (*in obsidem*) szlobodno poshilya *b*). Anda Otecz

3-ich drugoga takaj Deteta szvoga Truda na Haszen szvoju, najmre ako Sziromak bi bil, szlobodno obracha: ar Otecz Szinu y nazopet Szin Otczu kuliko more, poleg izteh naravzkeh Pravicz zadobiti dusen je *c*). Zato

4-ich pridersano od kogagod Dete szvoje szlobodno nazad potrebuje: ar nyega zvan da vu Pregresku vlaztnu (publ.) vpadne *d*), alisze med Szoldate zaberma *e*). prez Privolenya ochevoga zadersati neszme nigdo *f*). Takaj

5ich Nachina Deczu odhranuvati Roditelom prepishuje nigdo: ar szamo Tutore, y Kuratore Naredba vu tom ztesuje *g*). k-Tomu

6-ich Otecz Dete szvoje vu pravednoj takaj Dobi more za Pregresku vre pokarati, vre kastiguvati, y vu Vuzu takaj poztaviti *h*): proti nepokornomu pako dusen je Magistrat laztoviti na Proshnyu vszakoga Poglavara z-Mochjum szvojum prikorachiti *i*).

7-ich Otecz, koji pod Oblaztjum ochinzkum vishe nije, Deczi szvojoj Tutora po zadnye Volye szlobodno poztavlya *k*). Tutorzvto ovo zverhu odvetneh (avitis) nepretesujesze *l*).

a) Iæ 51. §. 1. *b*) Iæ 51. §. 8. *c*) Iæ 53. §. 10. *d*) Iæ 9. §. 2. *e*) 1598: 31. *f*) Iæ 51. §. 7. *g*) 723:

Digitized by Google

105. Pr. 765: 26. §. 4. *h)* 1æ. 51. §. 5 *i)* 723: 111. *k)* 1æ 56. §. 1. *l)* 1æ 58.

§. 5

II. *Dugovanyzkeh*,

Ie y vu Imetek dechini Roditelom Pravicz: kakti da

1-ich Imanya dechina odvetna zvan takaj razumnoga Zroka szlobodno zadusuju y odtugyuju: ar izbrojenu Roditelom, Prodaja Shumu, Odvetek Imanya nazad imati hotechi, y vu onom Pripechenyu, kada ona nerazumno prodana bi bila, nazad povernuti ima *a*).

2-och Ztareshi mogu, takaj zadoblyena po Deczi Dugovanya, poleg Volye szvoje potroshiti: ar niti od takveh pod Rachuni niszu *b*).

3-ich Dete pravedne Dobe more Otecz vu ztanoviteh Dogogyaih k-Delu odvetneh primorati *c*).

a) D. 30. p. 90. *b)* 715: 68. §. 13. *c.)* 1æ. 52.

§. 6.

z-Pravdum na Del.

Dogogyaji ti szledechiszu:

1-ich Ako Decza Roditele szvoje ali izbila, ali ranila* ali drugu kakvu velikoga Znamenuvanya Kriviczu bi nyim bila vuchinila *a*).

2-och Ako Rodilele szvoje Decza zaglavno bi bila obtusila, vanzemshi Krivnyu vregyenoga Velichanztva, zaradi koje Decza Roditele szlobodno obtusuju *b*).

3-ich Ako na Sivlenye Roditelov Decza ali zaszedavala, ali vu Szmert oneh bisze bila dogovorila *c*).

4-Ako z-Zlotvorniki, ali z-drugemi krute greshnoga Sivlyenga Lyudmi, proti Volyi Ro-

Digitized by Google

ditelov Detcza bi oztajala, Imanya ochinzka zkupa hman razteplyujuch *d*).

5-ich Ako Roditele szvoje iz Ruk Nepriatelov, ali iz Vuze, Decza, kad bi mogla, oszloboditi hotela nebi, ali nyim za Poruka biti, bisze otimala *e*).

* *Vu pervom y trejtem Pripechenyu izti takaj Fiskush M. Pravdu razluchnu, y tu zaglavnu proti Detetu podise, poleg Okoliczah pritesucheh takaj na Kastigu Szmerti f*).

a) Iæ 52. §. 1. *b*) Iæ. 52 §. 2. *c*) Iæ 52. §. 3. *d*) Iæ 52. §. 4. *e*) Iæ 52. §. 5. *f*) 723: 11. §. 8.

§. 7.

Zahvalna zato nyim Decza daszu;

Prenapiszanem Roditelov zverhu Decze Praviczam, y Dusnoztjam prizpodobno, Decza Roditelom zahvalna, y pokorna biti, ter vu oszebnom dusnaszu

1-ich zlochezta Pajdastva besati.

2-och vu onom Sivlenya Ztalishu, kojega nyim Otecz odredil je, zevszum Marlivoztjum terszitisze, da kaj izvershenesha poztanu, y Ztroske ne razpruditi, koje za ov Czily Otecz nyim podaje.

3-ich kada nye Roditeli k-Kastigam podlaseju, szebe ne szuprotztaviti, nego Kastigu dobrovolyno podnezti.

4-ich Chuvatisze, da Roditele szvoje budi z-Rechjum, budi z-Chinom nigdar nevrede. Dapache

5-ich za Odkuplavanye Roditelov iz Szusanztva, szebe y vu Zaklad dati moraju, y vu vszem Sivlenyu nyim vszu moguchu Lyubav, y Prestimanye, Vreme vszako izkazati: ar zadozta

Digitized by Google

zahvalna nyim Decza biti nigdar nemogu; k-Dusnoztjam pako drugem tak Katsige Roditelom dopushene z-Prikorachenyem Magistratualzkom, lak Pravdu vre na Del, vre proti Fiskushu podnezti Ztrah (§. 6.) Deczu verlo priganyanyu.

§. 8.

Deczi zato priztojneh Pravicz,

Nego nit Pravicz Deczi nefali: kakti

1-ich da k-Ztalishu, y k-Imetku prilagegyeno Odhranenye pravichno potrebuju: ar zaradi zle nyihove Zkerbi k-laztovitomu takaj szvojemu Magistratu vtechisze mogu

2-och da od zadoblyenih, vu Dobi pravednoj, takaj prez Privolenya Roditelov po Testamentumu szlobodno odregyuju *a*).

3-ich po Putu Pogodbe menysholetni niti zadoblyena prez Volye Ztaresheh, ali oveh Nameztnikov odtugyiti neszmeju; ar oneh Chini prez Privolenya oveh, od izte Pravicze zahicheni jeszu *b*). Vnogo menye mogu

4-ich Dobra Ztareshem laztovita k-Krepozti Pogodbe podlositi: ar Pogodba vszaka prez Privolenya Szvojnika (proprietarü) je takaj od izte Pravicze nikakva *c*). Medtemtoga

5-ich zverhu ocheveh oneh Dugovany, zverhu kojeh Otecz Detetu odregyuvati dopuztil bi bil, Dete, akoprem pod Oblaztjum ochinzkum josh ztojeche szlobodno odregyuje *d*). k-tomu

6-ich zaradi Szvojnozti szvoje, y zaradi szebi vchinyeneh Krivicz Decza Dobe pravedne vu Pershonah szvojeh pravdatisze mogu *e*). Kaj vishe

7-ich Szin Dobe pravedne Ocza proti Volyi

Digitized by Google

vu ztanoviteh Dogogyaih k-Delu Dobar odvetneh iz Naredbe pritrucza *f*).

a) Iæ 51. §. 9. *b*) 1802: 21. §. 2. 792: 17. §. 4. *d*) Iæ 1. §. 4. 59. *e*) D. 1. p. 125. Iæ 111. §. 5. *f*) Iæ 53. 54. Pr.

§. 9.

z-Pravdum na Del,

Dogogyajev oveh je shezt:

1-ich kad Imanya odvetna prez vszake Potreboche, ali Zroka razumnoga, Otecz bi ali prodal vre bil, ali prodati neg bi nakanil, y Nakanenye ovo Szinu bi ochiveztno bilo znano *a*).

2-och Kad Otecz Imanya odvetna vidlyivo bi zapuschaval *b*).

3-ich Kad prez vszakoga pravichnoga Zroka, y vekshe Pregreske Otecz protu Szinu kervolochen bi bil *c*).

4-ich Dabi Otecz Szinu vre vu Dobi zvershenoj poztavlyenomu senitisze prepovedal *d*).

5-ich Dabi Otecz Szina na Greh* primarjal *e*).

6-ich Da Szinu z-ochinem Privolenyem osenyenomu, vu Sivlenya Pomenykanyu, Otecz pomochi** hotel nebi *f*).

* *Vu ovem Pripechenyu takaj, zaglavna Pravda Mezto ima g) na Fishkusha, ne pako Szina Tusbu: ar Szin Ocza zaglavno obtusiti neszme h), zvan Krivnye vregyenoga Velichanztva i).*

** *Kchi iz Zroka iztoga Prade nima, ma kar na obodvoji Zpol Imanya zpadala bi: ar Mus Senu. nepako Sena Musa zdersavati ima k).*

a) Iæ 53. § 1. *b*) — §. 2. *c*) — §. 3. *d*) — §. 4. *e*) — §. 5. *f*) Iæ 54. Pr. *g*) 723: 12. §. zad. *h*) Iæ 53. §. 6. *i*) Iæ 52. §. 2. *k*) D. 49. p. 147.

Digitized by Google

§. 10.

Odvetneh Dobar.

Anda dvojverztnoga Reda Pripechenya jeszu, vu kojeh Delenye prisztyeno Mezto ima: vu jedneh Otecz, vu drugeh Szin, Pravdu na Del podise. Vu obodvojeh

1-ich szamo odvetna, budi gibucha, budi negibucha podelyivajusze, iliti pod Del zpadaju *a*):

2-och zazkerbna oztaju szamomu Zadobitelu, y podelitisze nemoraju *b*).

3-ich Vu szinovem sheztem Pripechenyu (§. 9.-6.) takaj zazkerbna, y ova ne szamo ocheva, nego y Szinova jednakosze podelyivaju *c*).

4-sch Ovo izto biva y vu vszakem dobrovolynom med Ztareshi y Deczum Delenyu *d*); vanzemshi vendar Imanya materinzka, koja Szin z-Oczem podeliti dusen nije, jeli prisztyeno, jeli dobrovolyno Delenye dersaloszebi *e*.)

a) 1æ 53. §. 7. *b)* — §. 8. *c)* 1æ. 54. Pr. *d)* 1æ 53. §. 9. *c)* 1æ. 54. §. 1. 2.

§. 11.

Oblazt ochinzka y Materi ide.

Oblazt ochinzka nekoji szamomu Oczu podavaju; mi szuprotivno nyu y na Mater pretesujemo iz Zrokov szledecheh: kajti

1-ich Dusnozt Odhranenya Kotrig 105: 723. Pr. na Roditele vu obchinzkom, anda y na Mater navalyuje, Oblazt pako ochinzka zaradi ove Dusnozti dajesze.

2-och Pokehdob Oblazt ochinzka pri Roditelih oneh prepada, po chijeh Szmerti Decza vu nikaj dojti nimaju *a*), Oblazt zato ochinzka z-Ufanyem Dosheztja (successionis) kruto je zkupzvezana: vre pako y vu Imetek materinzki

Decza po Szmerti materine zovusze *b*).

3–ich Chini, koji jedino iz Oblazti ochine zvershavatisze mogu, y Materamszu dopuscheni: tak falechu Deczu kastiguje, tak Mati, kak Otecz; tak nad Blagom Szinov ochinzko odvetnem Mati z–jedno iztum Praviczum noszi Zkerb, z–kojum Otecz zverhu Blaga Szinov materinzko odvetnoga, ar nit ov, nit oná pod Rachuni nisze *c*). Priztuplyuje

4–ich da Matere vu vszevdilynem, nigdar josh ncpretergnyenem Oblazti ochinzke Vsivanyu vszigdarsze doszad nahagyale jeszu, y dendeneshni josh vu nyemsze nahagyaju.

a) 1æ 56. §. 2. *b*) 1 æ 17. §. 3. *c*) 715: 68. §. 13.

§. 12.

Zroki Protivnikov

Drugach miszlechi proti nam z–szledechemi vojuju:

1–ich Da Decza ne vu Matere, nego vu Ztalish Ocza szvoga ztuplyuyu.

2–och Da po Szmerti Ocza Materam zverhu Decze szvoje Tutorztvo dajesze 1715: 68. §. 13. a ne Oblazt ochinzka, kak anda ovu Matere za sivoga Ocza imati bi mogle?

3–ich Da Poszledja Oblazti ochinzke izbrajajuchi 1æ 51vi iz Matere nigdesze ne zpominya.

4–ich Da Sena pod Oblaztjum Musa ztoji, nigdo pak pod Oblaztjum ztojechi szam, drugoga pod szobum imati nemre.

5–ich Da dve Oblazti ochinzke vu jednoj izti Hisi obztati nemogu.

6–ich Da Matere z–szvojum prekorednum Lyubavjum Deczu szvoju bi pokvarile.

Digitized by Google

§. 13

Ne ztoje.

Odgovarjasze, na:

1-vo Decza nit po Szmerti Ocza Ztalish Matere szvoje nasze ne jemlyu, a verdar, da onda barem Oblazt ochinzku Matere imaju, tajitisze nemre: ar

2-och Tutorztvo, koje Materam po Szmerti Ocza dajesze, jedino na Imanya ocheva, ne pako na Pershone dechine takaj, nit na Imanya materinzka zpada, nego tak zverhu Pershon dechineh, kak y materinzkeh Imany Oblazt Matere ochinzka y na dalye ravno tak, kak Oblazt takaj ocheva po Szmerti Matere obztaja, akoprem po Szmerti Matere Naredba izta 715: 68. §. 13. zverhu Imany materinzkehOczu Tutorzvo takaj daje. Na

3-tje vu Razlaganyu Pravicz na obodvoji Zpol zpadajucheh Naredbe nashe Zpola muskoga szamo imenuju: y pod ovem senzkoga takaj razmeti navadneszu; to nasz med oztalemi 1æ 59ti vuchi: Naredba ova Valuvashe jedino ochinzke potira, y Szloboschinu odpertu nye potirati szamo Szinom daje; znano je pako, da poleg ove izte Naredbe materinzki takaj predszudlyivi Valuvashi potirajusze, y da na Potiranye Valuvashev predszudlyiveh Roditelov szvojeh, Kchere takaj Pravdu podisu. Na

4-to Oblazt Musa, kojoj podlosna biti bi morala Sena, Oblazt ochinzka ni: ar Senu Mus nit vu Zaklad neposhilya, nit Tutora nyoj nepoztavlya, y z-Imanyi szvojemi Sena, neviszlyivo od Musa lada: more pako vszaki pod Oblaztjum imati drugoga, od one razluchenum, kojoj szam je podlosen. Na

5-to zakaj nebi obztati mogle, pokehdob

Digitized by Google

da jeden izti Czily imaju: zverhu toga po Ocza Szmerti Oblazt ovoga preztaje. Na

6-o Oczi takaj prevnogi z-Lyubavjum odvishnum Deczu szvoju kvarc, gdo pako nyim zato Oblazt ochinzku krati? Anda nit Materam iz Zroka iztoga Oblazt ochinzka vzetisze nemre.

§. 14.

Zapirajú Otecz, Pravda, Zlocha,

Z-Oblaztjum anda ochinzkum tak Otecz, kak Mati ladaju, ter tak dugo, kak dugo nepreztaje Zrok, koj nyu poragya: kad najmre Decza Odhranenya vishe od Roditelov nimaju, onda y Oblazt ochinzka preztaje. Biva to vu oszebnom

1-ich Kad Odhranenye Roditeli bi vre dovershili bili: vu ovem Pripechenyu Podlosnozti Odpuschenye (Emancipatio) Otecz prikasuje, y zvan Oblazti ochinzke Deczu szvoju poztavlya po Delenyu Szine; po Zamusenyu Kchere *a*). vu Pomenkanyu pako delitlyiveh Imany po Ochituvanyu, da potrebna szebi od vezda Decza szamaszi naj prizkerblyuju.

2-och Kad Delenye priszilyeno, ali od Ocza opravilo, ali od Szina proszilosze bi: ar vu takvem Pripechenyu Decza pod Kutatora dohagyaju.

3-ich Kada zaradi zlocheztoga Odhranenya Magistrat Roditelom Oblazt ochinzku vzel bi bil *b*).

4-ich Zarad Prechke naravzke.

a) 1æ. 51. §. 1. *b*) 723: 105 Pr.

§. 15.

Y Prechka takaj naravzka.

Prechke ove naravzke vu oszebnom jeszu:

Digitized by Google

1-ich Szmert Roditelov budi varaska (civilis) t. j. Szerda divja (furor), ali Obnorenye; zaradi chesza Roditeli pod Tutora szami dozpevaju *b*); ar pokojni z-Oblaztjum ladati nemre.

2-och Szmert Decze: ar niti zverhu pokojnoga Oblazt zvershavati moguche nije.

3-ich Obszugyenye Roditelov vu Znamenyki Neyernozti, ali vregyenoga Velichanztva *c*), zvan dabi Kraly Deczi pred Zakrivenyem porogyenem Imanya bil takaj nazad povernul *d*).

4-ich Roditelov Szusanztvo: osive vendar za preterplyenum Vuzum y pak Oblazt *e*).

5-ich *Priselenye* (Adoptio) zversheno: kajti Priselyen pod Krov y Oblazt ochinzku Priselitela preztanujesze, dve pako Oblazti ochinzke, kojeh jedna druge podlosna ni, zverhu jedne izte Oszobe zvershavati nemrejusze *f*).

* *Vu Prechkih oveh — zvan druge. — Oblazt vszigdar druga perveshu zmenya: ar ali Tutor, ali Kurator, ali Priselitel priztuplyuje g*).

a) 1*ae*. 124. §. 4. *b*) 1*ae*. 56. §. 1. *c*) 1*ae*. 56. §. 2. *d*) 1*ae*. 20. §. 2. *e*) 1*ae*. 56. §. 3. *f*) 1*ae*. 51. §. 7. *g*) 715: 68. §. 15. 765. 25. §. 5. 1*ae*. 56 §. 1.

§. 16.

Ne vendar Doba zvershena, nit Zakon pri muskeh, nit Chazt.

Zvan napervoposzlaneh Nachinov, drugi nijeden Oblazt ochinzku ne razvesuje, vu oszebnom ne

1-ich *Doba zvershena*: ar Odhranenye neztoji szamo vu Davanyu Navukih dobreh, nego y Obzkerblivanyu priztojne Hrane y Oprave:

Digitized by Google

doklam anda Otecz Deczu hraniti y opravlyati ne prezta je, dotle nit nepreztaje ochinzka nyegva Oblazt. Ne

2-och *Ztalish zakonzki:* prez Emanczipaczie, ali Delenya priszilyenoga: ar Vtech(nye k-Oczu zaradi Hrane y Oprave mozhit josh ne prestaje, niti Dosheztja ochinoga zgubiva Dete vu Zakon prehagyajuche; vre pako drugi ochine Oblazti Zrok vu Dosheztju lesi. 1ae 56 §. 2.—Ne

3-ich *Chazt vlaztna* (munus publicum) iz izteh Zrokov: zato Poszledja ochine Oblazti, koja nad Szinom, ali Szoldatu, ali chernem Diaku Otecz zvershavati more, Oczu zkratitisze nemogu: ona vendar, koja z-Ztalishem zravnati mochi nije, Oczuszu zabztunzka: ar Dobro Chloveka pojednoga za Dobrem vlaztnem korachuje.

Del II

Od Zarukov

§. 17.

Zakaj Zarukom Del ov

Potlamkam Oblazt ochinzku zevszemi nyeinemi Szversami na potrebnu Szvetlozt vérgliszmo, ter y Nachine takaj vsze napervodor eszli, koji nyu zatiraju, vezda nasz Red na Nachine pelya, po kojemi Oblazt ochinzka zadobiti moresze. Ieszu pak

1-ich *pravédni hisni Zakon a*).

2-och *Opravedenye* (legitimatio) *b*).

3-och *Priselenye* (adoptio) *c*) zversheno. Ali hisnomu Zakonu Zaruke napervoposzlati navadno je, zato za Praviczami Oblazti ochinzke, vtik Zarukom dajemo Del.

a) 1ae. 51. *b*) 1ae. 106. *c*) 1ae. 8.

Digitized by Google

§. 18.

Pogodbaszu ne bosh potrebna.

Zarukiszu Obechanye, y Nazadobechanye Musa y Sena, da jeden drugoga za Thovarusha zakonzkoga vzeti hoche. Potrebni bitno niszu: ar

1–ich hisni Zakon valya y prez napervo-poszlaneh Zarukov, kakgod valya y Prodaj prez predi vchinyenoga Obechanya y Nazadobechanya, da Prodavecz prodati, Kupecz pako kupiti Dugovanye hoche. Kajti vendar

2–och Poszel zakonzki vu Medvremenu, vu kojem k–Szvadbi potrebne Priprave chinesze, y prepiszani czirkveni Ozovi izvershavajusze, bisze y razmetati mogel, zpametno chizto biva, dasze ona, kojuszi za Thovarushiczu hisnu imati gdo solel bi, za vekshu Szugurnozt, z–Zaruki zavese.

§. 19.

Dopuschena takaj I. Nenazochnem;

Zaruki, kajtiszu Pogodba (pactum) mogu takaj med nenazochnemi, ali po Razgovoru piszmenom, ali po za Poszel ov oproshenom Prokuratoru naztati. Ali

1–ich Oblazt szebi danu Prokurator na nikoga drugoga zpuschati nemre: ar Zaufanozt szamo vu nyega poztavlyena je.

2–och Ako pred ztavlyenemi po Prokuratoru Zaruki zaruchitisze hotechi bi Volyu szvoju premenil, akoprem od ove Premembe Volye Prokurator nikaj znal bil nebi, Zaruki vendar ne ztoje. Szuprotivno

3–ich valyaju po Prokuratoru dokonchani Zaruki, akoprem on izti Hip, kadszusze delali,

Digitized by Google

Zaruchnik bi, od Vina premamlyen, bil zazpal: ar po Sznu Volya nepremenyasze *a*).

a) Cap. ult. de. Procuratore in 6.

§. 20.

II. *z-Zavezkami moguchemi y postenemi.*

Mogusze Pogodbe vu obchinzkom, anda y Zaruki vu oszebnom ali prez, ali pod laztovitemi Zavezkami (conditionib.) zkupszlositi: od oveh Zavezkih znati je:

1-ich Zavezke one, koje iz izte Zarukov Narave vu nyihsze vre nahajaju, v P. *Vzimlyem te, ako za poroditi prikladna jeszi;* ali koje za pripogogyeneh Czirkva vszigdar ima, ako taki razlichito poztavilesze nit nebi, v. P. *Vzimlyem te ako vendar techasz nebi Reda kojega Valuvanye vuchinila*, Zarukom pridati potrebno nije: kajti Moch Zarukov pridersavaju, akoprem v-Pogodbe razlosno ztale nebi.

2-och tak naravzko, kak zdushno moguche biti moraju: kajti nemoguche jeli naravzko v. P. *Iemlyem te, ako Nebo z-Perztom doszegnesh;* jeli zdushno, v. P. *Iemlyem te, ako Ocza tvojega vmorish;* jedino za Shalu pridane stimajusze, koja, pokehdoh Privolenya izkluchuje, zato niti Zaruki pod takvemi Zaveskami napravlyeni valyati kaj nemreju*

* Valyaju szuprotivno Zaruki pod Zavezkum ovum: *ako Papa vu Prechki, kojoj Zakon podlosen bi bil, dispenzeral bude*, t. j. Prechku oproztil: kajti Zavezka ova y postena, y mogucha je, y *Rota Romana* Zaruke takve za valyane je zrekla. Rimzkoga Pape najveksha Ztolicza ova, razszugyuje tak czirkvene, kak szvetzke Pravde, one iz czeloga katolichanzkoga Szve-

Digitized by Google

ta tam poszlane, ove pako szamo Papinzkoga kotara.

§. 21.

Za Tverdnozt troja prihajaju.

Zaradi vekshe Tverdnozti Zarukom szledecha pridavajusze:

1-ich *Kapara*, iliti Ztvar, od jednoga, ali drugoga zmed Zaruchnikov, jednomu, ali drugomu, zmed nyih, predana, koja potlam ali zgubivasze, ali na dvojem nazadszepoverne, od onoga, koj prez pravichnoga Zroka od Zarukov bi odztuplyeval.

2-och *Byrshag zavezni*, kojega iz Pogodbe placha on, koj prez pravichnoga Zroka od Zarukov bi odztupil.

3-ich *Dareslyivozt zaruchnichka* (sponsalitia largitas): iliti vszakojachki Prikazi, koje Zaruchnikiszi chine.

§. 22.

Kapare Narava

Izpisz Kapare zaruchnichke napervoposzlan ztoji: ar

1-ich kad Zarukov Razmetanya Zrok-Zakaparjajuchi bi bil, onda Kapara vu Szvojnozt Iemlyavcza prehaja: ar Krivnye szvoje Kastigu ovu, Kaparu Davavecz szamszi poztavlya, kajti Kaparu z-takovum Volyum daje, da nyn zgubiti hocbe, ako od obechanoga Zakona mozbit bi odztupil.

2-och Kad Zaruchniki, iz Krivnye Kaparu Iemlyavcza, Thovarushi poztali nebi, onda iz Navade, Ztranka zakaparjena, Kaparu na dvojem * Zakaparjajuchemu povracha.

Digitized by Google

3-ich Kapara Davavczu y onda povrachasze nego na proztom, kad Zaruchniki pripecze vzetisze niszu mogli: ar Pripad (casus) prirachunatisze nikomu nemre.

4-ich To izto biva y onda, kad Zaruki na Thovarustvo bisze bili za izto premenili: kajti Kapara dajeszc vu Szegurnozt buduchega Zakona, vre pako Zakon hisni, koj vre je naztal, Szegurnozti vishe nepotrehuje * *

* *Ztranke y tak pogoditisze mogu, da Jemlyavecz, Kaparu tija na trojempoverne: da vendar na vishem povrachalasze nebi, tu Czirkva nedopuscha, ar Druga zakonzkoga zebrati Szloboschina prevnogo bi ogingavela.*

* * *Za Pripechenyih, vu kojeh Davavecz Kapare, Krivnyu nenoszi, Kapara po Zalogih, y Poruchtvih zpametno zaszegurjavasze; ar Jemlyavecz Kaparu takaj zgubiti, ali potroshiti more, vre pako vu takveh Dogogyaih Nekvarzozt od Poruka, ali Zaloga, koj pri Rukah je, zadobiti, ni zlochezto.*

§. 23.

Nyu od drugeh dveh Prihodkov razluchuje.

Drugach od Dareslyivozti zaruchnichke govoritisze ima: ar akoprem ova *iz Zroka buduchega* Zakona hisnoga dajesze, nedajesze vendar vu Szegurnozt buduchega Thovarustva: Zato

1-ich vu Pripadu naztajuchega Thovarustva Davavecz nyu nazad nima, kajti Zrok iz kojega dana je, zpunilszeje, ima pako Kaparu.

2-och kad pripecze Zarukisze razmetali bi, Kapara y pak ne, prepada pako Dareslyivost: ar pripecze za Krivnyu nikomusze nebroji: zato zaradi Szmerti Iemlyavcza, ali Davavcza, od

Digitized by Google

Ztaresheh Iemlyavcza, Dareslyivozt nazad potrebuvatisze nemre. 1æ 100.

3-ich vu Krivnyi Iemlyavcza, Kapara na dvojem, Dareslyivozt na proztom, kak dana je, nazadsze daje. Medtemtoga

4-ich kak god Kapara *, tak y Dareslyivozt, Iemlyavczu oztaje onda, kad po Krivnyi Davavcza Thovarustvo naztalo ni; ar Krivnya Zakrivechemu szamo skoditi more.

* *Takaj med Byrshagom y Kaparum Razluchnozti je, y ove vu oszebnom, da Kapara taki vu Vremenu ztavlyeneh Zarukov Iemlyavczu predajesze, Byrshag pako onda ztopram plachasze, kad gdo od Zarukov prez Zroka bi odztupil.*

§. 24.

it prez oveh Moch Zarukom nemenyka.

Moch pravedneh Zarukov, akoprem nit Kapara, nit Birshag, nit Dareslyivozt priztala ni, je ova:

1-ich poragyaju Dusnozt vu hisni Zakon zaztupiti: ar Zaruki Pogodbaszu, Pogodba pako vszaka iz Zpoznanya dushnoga vese.

2-och ako Zaruchnik Prechku koju techasz bi zrokuval bil, on onda Oproschenye zverhu nye *izhoditi* dusen je; ar Dusnozt na Czil, Dusnozt takaj na Orudja za szobum vleche.

3-ich Ako Zaruchnik Oproschenye zverhu Prechke takve zadobiti mogel nebi, onda Zaruch*niczu* on omiraziti (dotare) mora: ar Kvar vszaki nadomeztitisze ima, vre pako Zaruchnicza, *ako taki* nikakvo hisno Drustvo novo nyoj techasz ponugyeno bilo nije, dozta vendar vre vu tom kvaruje, da pravedno zadoblyenu Praviczu szvoju, prez Krivnye szvoje, zgubiva, ter y v-Po-

Digitized by Google

gibel dohaja Druga drugoga nedobiti, ar nedusnoj takaj Krivnya lehkosze pripishuje.

4-ich Zaruki vszi, valyano ztavlyeni, poragyaju Prechku razdrusuchu, koja Postenye vlaztno (publica honestas) zovesze. c. 2. 17. d. Sponsal.

§. 25.

Zvan dasze bi razvezali, ali I. od Ztrankeh obodveh,

Zaruki akoprem valyani razvesujusze, y vszu Moch zgubivaju, vre od Ztrankih obodveh, vre od jedne szamo Ztranke. Od obodveh

1-ich po Szmerti jednoga, ali drugoga zmed Zaruchnikov: ar oszobnu Dusnozt Szmert zatira.

2-och z-Odvolenyem Zaruchnikov zkupnem, akoprem, ali Priszega, ali Praznozt k-Zarukom bi priztupila bila a).

3-ich po Prijemanyu szvetogo Reda, ali Valuvanya Zavetov redovnichneh b).

4-ich po preztajuche Zavezke, kojoj Ztranke obodve zaruchneh Privolenye szvoje privezaleszu c).

a) C. 2. de Sponsal. *b*) C. 1. de Coniugio Cler. y 7. de Conv. Coniug. *c*) C. 5. et 6. de Cond. appos.

§. 26.

Ali II. od Ztranke szamo jedne.

Zaruki preztaju takaj od Ztranke szamo jedne Zaruchnikov: od Ztranke ove znati je

1-ich Ztranka ova Zaruchnikov ona je, vu kojoj za Zarukih, Premenyanye nikakvo pripetilosze nije, y ova jedina, á ne druga, od Zarukov szlobodno odztuplyuje. v. P. Zaruchnik szamo, komu

Digitized by Google

obechana od Ocza Zaruchnicze Jezera izbrojena niszu, ne pako Zaruchnicza, koja k-Nabrojenyu Jezeram Privolenye szvoje privezala bila nebi. Medtem

2-och Ztranka, koja premenilasze nije, more, ako hoche, pri Zarukih oztati, y potrebuvati v. P. za Senu Zaruchniczu vendar, akoprem ova techasz bi bila oshepavela.

§. 27.

Zaradi poterte Rechi, ali Okolicz velikoga Znamenuvanya.

NáchiniZaruke razmetajuchi od Ztranke szamo jedne jeszu:

1-ich ako Zaruchnik, ali Zaruchnicza vu Red koj klosterzki bi bili zaztupili, ali Rede menyshe ako on bi bil zadobil, ali Zagovor prozti ako bi oni bili vuchinili: ar Nachinom ovakvem od Zarukovsze odztuplyuje, kaj Ztranka druga szlobodno prijemlye, y szama takaj od Zarukov szlobodno odkorachi, pokehdob da onomu Pogodba obdersavatisze nemora, koj nyu szam prekershuje. Ztranka vendar premenyena pred Valuvanyem klosterzkom, ali Reda szvetoga Prijemanyem od Zarukov neoszlobagyasze, niti iz Narave Dugovanya, nit iz Naregyuvanya Pravicze *a*), y zatosze nazad pravichno potrebuje.

2-och ako Ztranke zaruchne pred Thovarustvom bisze bile poshogorile: ar z-Delom nechiztem od Zarukov takajsze odztuplyuje, y zato Ztranka chizta Zaruke takaj szlobodno oztavlya, ne vendar Ztranka nechizta, koja Odpuschenye (Dispensationem) zadobiti, ali yu Zkratenyu onoga Nekvarnozt nasze vzeti dusna je. *b*).

Digitized by Google

3-ich Ako Zaruchnik, ali Zaruchnicza, kesz-neshe z-Pershonum drugum bisze zaruchili bili: takaj vu ovom Pripechenyu, Ztrane szamo ne-dusne, szlobodno je, ali od Zarukov takaj odztu-piti, ali vtechisze k-Mochi Zarukov, kaj zaru-chujuchi szebe z-Drugum, chiniti nemre, poleg onoga: kaj jenput dopadasze, nedo-pazti vech neszmesze.

4-ich Ako Zaruchnik, ali Zaruchnicza z-dru-gum Pershonum tija vu hisni Zakon bi, preshli bili; Thovarustvo ovo Zaruke ztareshe szamo od Ztrane Prevaritela, a ne Ztranke vkanyene razvesuje: ar Ztranka ova po Szmerti Pershone one, z-kojum je bila zamenyena, more y pak k-Mochi Zarukov ztaresheh, kojem odrekla nije, ter Miraza josh prijela bila nebi, vtechisze, y potrebuvati, da nyu Prevaritel szad josh vzeme *d*). Szim zpada:

5-ich priztajucha (superveniens), ali predi vre Zaruke tesecha, nego neznana velikoga Znamenu-vanya Okolicza (grave incidens), iliti Pershone Kakvocha, jeli zdushna (moralis), jeli naravzka: ar Lyubav, koju Zaruchniki jeden drugomu iz-kazati iz zakonzke Pogodbe dusniszu, Kakvocha takva chizto zatira. *e*)

a) Pichler P. 2. p. 269. *b*) Conc. Trid. Sess. 24. C. 4. de refor. Matr. *c*) C. 31. de Sponsal. *d*) ovd. *e*) C. 25. de Jure jurando.

§. 28.

I. Zdushneh.

Okolicze Zaruke teseche zdushne, zaradi kojeh jedino Ztranka, kojasze premenila nije, od Zarukov odztupiti szme, jeszu vu oszebnom:

1-ich Praznozt, budi duhovna, iliti Odpadanye od Verè Katolichanzke; budi telovna, iliti vchi-

Digitized by Google

nyeno zverhu Tela drugomu Dopuschenye. Tak jedna, kak druga, Zaruke razvesuje, akoprem z-Priszegum objachene, zvan dasze Krivnya z-Krivnyum bi bila zamenila, y naplatila *a*).

2-óch Ako jedna, ali druga Ztranka bi velikoga kaj zakrivela, zaradi chesza v-Nepostenye budi China, budi Pravicze vpadasze *b*).

3-ich dabi Zaruchnik poztajal ali tesek, ali nezrel, ali Pijanecz, Raszipnik, Potepuh *c*).

a) C. 2. de Div. *b*) C. 25 de jurejur. *c*) ovd.

§. 29.

II. Naravzkeh.

K-Okoliczam naravzkem, Ztranke nepremenyene, od Zaruhov odztupiti Szloboschinu chinechem, zpadaju:

1-ich Sziromastvo preveliko.

2-och Ufanye nikakvo Pomirenya, med Roditelyi Zaruchnikov.

3-ich dabi jedna, ali druga Ztranka Zaruchnikov, za vchinyenemi Zaruki prepala bila ali vu Kraztaviczu od cherne Zlatenicze zhajajuchu (lepram), ali vu Derhtaviczu (paralysim), ali vu szmerdlivu Duhu iz Vuztih, ali vu franczuzki, ali vu drugi koj Beteg, koj tesko vrachisze.

4-ich ako Zaruchnik, ali Zaruchnicza vu Liczu vidlyivo bi gersha poztajala, ali Nosza bi bila pogubila, ali Oko, ali Nogu.

5-ich Na daleko Odhajanye jednoga, ali drugoga zmed Zaruchnikov proti Volye, ali prez Znanya Ztranke druge: ar ovoj szlobodno je ali vu drugo Drustvo hisno prejti, ali Povrachek nenazochnoga pochekati. Pichler. Ond.

Digitized by Google

§. 30.

Pravde takaj podavaju.

Iz Mochi Zarukov Pravde takaj izhajaju, ter 1-ich kad Zaruki k-Terminu zpunilisze nebi, ali vre y vu Zaruke druge kad Ztran koja zpuschavalaszebi, ove:

I) Za zadobiti Kastigu Pogodbe, ali Kaparu na dvojem ali trojem, z-Dareslyivoztjum zaruchnum, ako y ova pridosla je: ako vendar Ztranka ona, koja Kaparu, ali Prikaza zaruchnoga dala je, odztupila bi, onda ovo nijedno izkati potrebno nije: ar y prez Pravde, obodvoje szlobodnosze zadersi, poleg Narave tak Kapare, kak Prikaza. §. 22.° 25.

II. Na Jemanye (ad ducendum): kad Kastiga Odztuplenya ztavlyena bila nebi. Zaruki z-Piszmom, ali z-Szvedokih dokasujusze, y Zakona Konecz neszrechen, ako po Szuczu zakonzkomu previdgyevalszebi, onda. Kastiga szamo zle Pelde, z-Povratkom Dareslyivozti Mezto ima; Zaruchnik pako Prechku razdrusuchu zrokujuchi, koju z-Dispenzatzium odrinuti mogel nebi, vu Placbe Miraza obszudisze.

2-och Kad Ztranka Zaruchnikov jedna, vu drugi Zakon vre ztupila bi bila, ove:

I. Za zadobiti Kastigu Pogodbe ali Kaparu na dvojem ali trojem, ali y Dareslyivozt zaruchnu: Tusbu podaie Ztran, glej ozde pod 1)

II. Za zadobiti Miraza (dotem) z-Prihodkom: Tusbu podaje Zaruchnicza oztavlyena, kojaszi Kastigu Pogodbe pripogodila, nit Kaparu prijela ni: ar ztavlyena vu Pogodbe Kastiga ali Kapara prijeta, Miraza prechi.

III. Na Jemanye: kad zakonzkomu Vkanitela Drugu Szmert szebi pripetila: ar vu ovom

Digitized by Google

Pripechenyu Ztranka vkanyena, Zakona y pak szlobodno ische, zvan da ali Kapara, ali Kastiga Pogodbe, ali Miraz vre zadobleni Zakona prechili bi, pokehdob da vu ovem trojem, Naplacha, zaradi Odztuplenya od Zakona, vre imalaszebi. Priztupluje Pravda

5-ich Proti onomu, koj tusechu bi ozkrunil bil, ali z-Szilum, ali hisnoga Zakona laslyivo obechajuch, ali z-drugum Vkanlyivoztjum, da bi bil od nye China naszladnoga zmamil. Tusba podajesze na Jemanye, ali na Omirazenye poleg Izbora ozkrunyene *a*): ali Szudecz zakonzki na buduchi mozbit neszrechen Zakona Konecz y pak zabiti neszme *

* *Pravd iz Zarukov Evangelikushem nikakveh ni, ar Zaruki pri nyih Moch nikakvu nimaju.* (§. 33.) *Katoliki pako nye podisu iz C.* 2. 10: 17. 31. *de Sponsal.* 486: 17. 492: 38. 618: 70.

a) Pichler P. 2. p. 148, 250, 264.

DEL III.

Od Hisnoga Zakona.

§. 31.

Hisnoga Zakona Znamenuvanye, y Dusnozt.

Hisni Zakon je od Musa y Sene pravedno **zaztu**plyeno Drustvo, ne szamo za poroditi, y **odhra**niti Deczu, nego takaj za zpokoriti div**jega Og**nya *a*), y za imati zkupnoga Veszelya y **Pomo**chi *b*). Anda Thovarushi dusniszu

1—ich zkupztanuvati: ar peryi nyihov Konecz **drugach** zadobitisze nemre. Zato Ztranka od**drusuj**uchasze szama szebe, ne szamo na Proshnyu **Ztranke** druge, nego takaj od Szudbenozti do-

Digitized by Google

ztojne, iz Dusnozti vlaztne na Povrachek priganyasze a)

2–och Vernozt zakonzku szveto obdersavati, y zdersatisze od vszakoga tugyega Pajdastva: ar proti pervomu Thovarustva Czilu y pak baratalo-szebi *d*). Zato vu ztarom Vremenu Senu zapopagyenu Mus szlobodno vmaralje *e*); denesz pako Pravdu szamo na Zgublenye Glave, y Miraza proti nyoj podise, ako z-pokeshnyem Zkupsivanyem Krivnyu Mus oproztil bil nebi *f*).

3–ich Szebe kruto jako lyubiti: zato czargati, y szvaditisze, y josh gorsha jeden iz drugoga zpodelavati Thovarushem prepovedasze. Ar Thovarushev Zadersavanye zlochezto, Deczu neszrechno odhranuje, y Thovarushem Suhkochu, ne pako Veszelye donasha *g*).

4–ich Nit Truda, nit Ztroske miluvati za Deczu prav dobro odhraniti. Anda Sena, kak da Imetek nyezin ove Dusnozti podversen bil nebi, naj nikak nestima, poleg oneh na Galatheanczev Rechih „jeden drugoga Terhe podnashaj.“

a) Ep. 1. ad Cor. C. 7. v. 9. *b*) c. 2. v. 5. *c*) Cap. 8. de rest Spol. Col. L. 2. C. 7. *d*) Col. L. 2. C. 8. *e*) S. Lad. L. 1. c. 13. *f*) lae 105. *g*) Ephes. 5. v. 22.

§. 32.

Pravicze pravednoga.

Iz Zakona hisnoga Pravicz takaj naztaja. Druge zmed oveh zpadaju

1-ich na Thovarushe obodve: kakti 1) Oblazt ochinzka *a*). 2) Dosheztje preztestamentumzko vu-Imetek tak Druga zakonzkoga, kak dechini *b*). 3) Zazkerba zkupna (coacquisitio) *c*). 4) Kuratorztvo zverhu Imanyih pokojnoga Druga *d*).

Digitized by Google

2–och na Musa szamoga: ove vu tomsze zkupztecheju, da Mus Hise Glava je, koju Sena takaj postuvati mora *e*). Zato vu Ravnanyu Hise on Ztranku perveshu ima, nego y Dusnozt Hisu zdersavati, iz vekshe Ztrane takaj nyegva je *f*).

3–ich na Senu szamu: ar Zakon nyoj daje y Pridovek y Nakitje Musa, y Szucza, y druge Pravicze nyegve *g*), zvanda po Pogodbe drugachszebi naredilo.

4. na Deczu, kojaszu 1) Odhranenye k–Ztalishu Ocza prizpodobno *h*). 2) Nakitje Ocza, oszobneh vanzemshi *i*). 3) Dosheztje preztestamentumzko vu Imanyih Roditelov *k*). 4) Pravicza odkupiti odvetna preszudlyivo odtugyena *l*), y 5) poizkati vmorjenoga Ocza Chlovnoczenu; koja z–Thovarushiczum zkupna je *m*).

a) 1ae 51. *b*) 1ae 53. 687: 11. *c*) 1ae 48. 102. *d*) 715: 68. §. 13. *e*) ad Cor. 1. C. 11. v. 9. *f*) 1ae 67. §. 2. *g*) D. 9. p. 126, *h*) 1ae 67. §. 2. 1ae 55. §. 1. *i*) 1ae 4. *k*) 1ae 40. 53. 2ae 62. *l*) 1ae 59. 723: 11. §. fin.

§. 33.

Takov je y poleg Prechkeh pridersavajucheh.

Dusnozti y Pravicze napervo poszlane naztaju iz Thovarustva jedino pravednoga: takvo pako velisze ono, vu koje prez vszake razdrusuche Prechke zaztupujésze, akoprem Prechka koja pridersavajucha bisze nyemu y protivila. Ar ako taki zakonitisze nit onda szlobodno nije, kad Prechka koja pridersavajucha, Zakona bi zapletavala, Thovarustvo vendar y proti Prechke takve zaztupleno nerazvesujesze; kaj biva onda, kad Thovarustvo proti Prechke razdrusuche ztaviloszebi.

Digitized by Google

Prechke pridersavajuche szledechi Redi peszmeni napervodaju:

Poszvecheno Vreme, prepovedano, Zaruki, prozti

y Zagovor, Neznanye Vere Zapovedih bosanzkeh

Prechiju vuchiniti, vuchinyena puztiju biti.

Andaih je oveh pet:

1. Vreme szveto,
2. Vremo prepovedano
3. Zaruki ztareshi
4. Zagovor prozti
5. Neznanozt Vere

* *Lutherani, y Kalvini poleg dobroztivnoga Odregyuvanya Josefa II. od* 6. *Martziusha L.* 1786. *koje vu Poszlu Zakona hisnoga denideneshni obdersavaju,* 791: 26. ***Prechke pridersavajuche nikakve nimaju.***

§. 34.

Kaktiszu I. Vreme szveto.

Po *szvetom Vremenu* razmevasze Vreme od perve Nedelye adventzke, tija do szveteh treh Kralyev, y od Pepelnicze tija do Nedelye po Vuzmu perve b e l e zvane. Vu ovih Vremenih Pobosnoztjam od Szvete Matere Czirkve oszebito odluchenih neprechisze zadnyich Ztuplenye vu hisni Zakon, nego prechijusze

1. Ozovi ochiti
2. Blagoszlavlanye
3. Goschenya y Tanczi
4. Odicheneshe Zaruchnicze vu Hisu Zaruchnika Prepelyivanye *a*).

a) Conc. Trid. Sess. 24. Cap. 10. de ref. Matrimonii.

Digitized by Google

§. 35.

II. Vreme prepovedano.

Pod Vremenom prepovedanem razmevasze:

1–ich Vreme trojega Ozivanya, koje vu treh szebe Redom szledechih nedelynih, ali szvetechnih Dnevih, vu Farih obodveh, ako Zaruchniki iz Far dveh bi bili, vu vekshega Lyudztva Nazochnozti, vuchinitisze ima zato, da medztojecha morebiti Prechka razdrusucha vu Vremenu zeznasze.

2–och Vreme neztanovito (indeterminatum), do kojega Biskup, ali Plebanush hisnoga Zakona odvlachuje, kajti nekaj Zakona bi tesalo, koje Zezvedavanya, vre krajshe, vre duse terpechega, potrebuje *a*).

* *Vu Zdavanyu Zaruchnikov more med oztalemi vre Pomenykanye Lizta zverhu Bitja izvan Thovarustva, vre Szlusba austrianzka, vre Ztalish szoldachki Teskochu zrokuvati. Szlugi najmre, y Podlosniki iz Dersavih austrianzkeh k–nam dohagyajuchi, ako Let* 10. *pri nasz josh prebivali nebi, prez dabisze, od Gozpona nyihovoga zemelyzkoga, y kotarzkoga Poglavarztva predi bili odpuztili, vu hisni Zakon pri nasz ztupiti neszmeju. Tak nit Szoldati, ako Poglavarov szvojeh Dopuschenya nimaju, zdatisze nemogu. Const. Jos.* §. 20.

a) Cap. 1. §. 3. de matr. contr. contra Interdict.

§. 36.

III. Zaruki ztareshi.

Prechka pridersavajucha jeszu dalye Zaruki ztareshi: ar proti ovemi ztavlyen z–Pershonum drugum Zakon

Digitized by Google

1-ich szloboden zadnyich nije, y Ztranka vkanyena iz Vkanitela Nekvarnozt izkati more (§. 27. — 4): nije vendar

2-och nevalyan: arsze razdrusiti nemre *a*), premda poleg Pravicz naravzkeh razvezati bisze moral, makar y Priszega k-nyemu bi pridoshla bila.

* *Poleg Zarúkov ztaresheh na Pravdu ztati Evangelikushem Naredba Josefinzka nedopuscha, akoprem y z-Priszegum bi oni bili potvergyeni y akoprem zanoszila bi bila Zaruchnicza, Ztroske szamo Poroda, y Zdersavanye Deteta Otecz podnashati ima. Ond.*

a) Cap. 31. de Sponsal.

§. 37.

IV. Zagovor prozti.

Prechka cheterta pridersavajucha je Zagovor Chiztoche telovne prozti, t. j. Obechanye, Bogu vchinyeno doma, med Zidinami szamoszvojnemi (privatis), y ne na Licze Czirkve, zverhu Prijemanya Ztalisha redovnichkoga, ali Obdersavanya vszevdilyne Chiztoche *a*). Ar Zagovor ztareshi *

1-ich po potleshneh Zarukih, akoprem potiralsze nebi, pokehdob obechano jedenput jednomu Dugovanye, najmre pako Gozpodinu Bogu, vre drugomu izruchitisze szlobodno nemre, niti iz naravzkeh Pravicz, zaradi chesza izti takaj Divojachtva Zgubichek szamo z-peneznum Zadovolschinum naplatitisze ima: metemtoga

2-och hisnoga Zakona nezatira: jedino Praviczu jemlye zakonzkoga Duga potrebuvati, kojega vendar zagovorjajuchisze, akosze bi potrebuval, povrachati vszigdar dusen je, poleg oneh Rechih

Digitized by Google

„Vovete, et reddite Domino Deo vestro *b*), zagovarjajtesze, y povrachajte Gozpodinu Bogu vashemu.

* *Jedino ztareshi Zagovor Zaruke potleshne potira chizto: ar Zagovor mlajshi Zaruke ztareshe potira szamo od jedne Zaruchnikov Ztranke* (§. 27 — 1.)

a) Cap. unic. de vot. et voti redempti. in 6. *b*) Ps. 75. v. 12.

§. 38.

V. Neznanozt Vere.

Szim josh Neznanozt Vere zpada: ova vu tom ztoji, da oni, koji vu hisni Zakon ztupiti bi hoteli, ako iz Navuka kerschanzkoga, ali izpitani josh niszu, ali pri Izpitavanyu, ako zlo bi obztali bili, vu obodvojem Pripechenyu, iz Zroka nimane Znanozti Vere, poleg Hvale vredne Navade vu Zakon nepuschajusze. Prechke ove

1–ich Zrok vu tom ztoji, da Vera prava, je jedino vsze Szreche y Dobrocheztnozti Zviralishe: ar iz Bogoneverztva, y Vere Neobdersavanya izhaja nepopravlyiva Zlocha, koja vre Vnosinu Lyucztva je pogubila. Anda

2–och potrebno je kak naj bolye, da Ztareshi Deczu szvoju vu Vere prave, prav dobro, y jakleno podvuchiju, kak pako oni nye Kotrige Veruvanya bosjega vuchili budu, ako szami neznali bi: Verujem vu Boga. Zato

3–ich da neszamo priprozteshi, nego y drugi vszi zpolom prez nikakvoga Iznimanya, vu hisni Zakon ztupiti lyubechi Lyudi, Izpitavanyu iz Navuka Vere Kerschanzke bi bili podverseni, kruto jako selel to, gdo nebi?

* *Negda josh vishe Prechkih pridersavajuchech je bilo, koje vendar z-Vremenom preztaleszu. Pichler P. II. p.* 165.

Digitized by Google

§. 39.

Ne pako poleg razdrusucheh.

Prechke, do szad izbrojene, Vlezavanye vu hishi Zakon jedino pridersavaju, ali je y takvih Prechkih, koje iztoga vre ztavlyenoga Zakona razvesuju, y ove razdrusùche imenujusze. Ove vu szledechih Redih peszmenih zadersava jusze:

Bludnozt y Ztalish, Zagovor, y Rodbina, Krivnya,

Razluchnozt Vere, Szila, Red, Zavez, y Postenye,

Ak' szi vu Szvachtvu, ak' zkup dojti niszi kader

Ak' Plebanusha, y dveh Nazochnozt menyka Szvedokov

Zgrablyena ak' je Sena, niti v-mirno versna Mezto

Ztaviti ova krate, y ztavlyena tereju Drustva.

Jeszu pako na Broju 20:

1) Bludnozt
2) Zagovor Chiztoche preszlavni
3) Rodbinztvo telovno
4) Rodbinztvo duhovno
5) Rodbinztvò naredbzko
6) Lotria
7) Thovarushomorztvo
8) Vere Nejednakozt
9) Szila y Ztrah
10) Red Szveti
11) Vez Zakona ztareshega
12) Postenye vlaztno
13) Szvachtvo.

Digitized by Google

14) Shogorztvo naredbzko
15) Nemoguchnozt
16) Podkopanye Bitja Zakona
17) Manenozt
18) Doba nemladenzka
19) Skomnozt
20) Vugrablenye.

* Da Zakonzki proti Narave Zakona, po Volye Gozpona nebisze mozbit razdrusevali, Robztvo josh pod Ludvikom I. *a*) Prechku razdrusuchu je nachinalo. Odkada pako Vremena chlovechnesha Szluge prodati vishe nedopuschaju, Musachicza od onda, prez takaj Gozpona Volye, vu Zakon szlobodno prehaja, y za Musem szvojem vszikam szlobodno ide, odkud Sivlenye zakonzko Gozpon vishe prechiti nemre; zato Robztvo iliti Ztalish szlusbenichki, Zakonu Prechka biti takaj preztalje.

a) Mart. Georg. Kovachich Formul. Solenn. p. 84.

§. 40.

Kojeszu: I. Bludnozt.

Po Prechke Bludnozti razmevasze

1-ich *Bludnozt bitna*, koja vu Pershonu vpada: razvesuje Zakona zato, kajti czelo Privolenye jemlye, vszake Pogodbe Potrebchinu bitnu.

2-och *Bludnozt Kakvoche*, kad Bitju, ali Nebitju Kakvoche, jedna ali druga Ztranka Privolenye szvoje razluchno bi bila privezala: kajti Zavezke Pogodbe veseju.

3-ich *Bludnozt Divojachtva:* razvesuje Musa nekatolika *a*) od Sene, koja vre pred Zakonom od drugoga zanoszila bi bila. Katolik szuprotivno zato Senu odtirati nemre.*

* Bludnozt nebitna (accidentalis), Pripechenya ovde pod 2-och y 3-ich ztojecha, vanzemshi, Thovarustvo nigdar nerazeztavlya: ar tak Thovarushev, kak Decze Kvar veliki zaizto pripechalszebi, ako Zakon hisni z-Fa-

Digitized by Google

lingum nebitnum ztavlyen, iliti z-takvum, koja ne vu iztu Pershonu, nego vu Kakvochu szamo Pershone vudira, valyal nebi. Vszi zkoro Zakoni razvesuvaliszebi: ar Lyudi zakonzki zvekshinum fale, y okolo Kakvoche Druga szvoga zvekshinum vkanijusze, od koje Kakvoche, dasze vu Drugom szvojem nahaja, ali nenahaja, ako Ztranka druga to bi znala bila, z-nyim vu hisni Zakon zaztupila za szegurno nebi bila nigdar. Tak zaizto, za Thovarushiczu nebiszi bil vzel nigdar, nigdo Pershonu takvu, od koje znal bi bil, da je, ali szvadlyivka, ali pijanka, ali razteplyivka, ali da ni Divojka, ali da ni plemenita; y. t. n. d.

a) Const. Jos. §. 26.

§. 41.

II. Zagovor preszlavni.

Po zatergnenyem Robztvu, Prechku razdrusucku drugu ne vech Robztvo, nego Zagovor Chiztoche preszlavni nachinya, t. j. redovnichka Bogu vchinyena Zaveza. Od ove

1-ich razvesuje ova neszamo Zaruke, nego izti takaj Zakon nepotroshen (ratum), pokehdob da od Kriztusha z-Czirkvum Jedinozti, Zpodobu szamo nezvershenu Zakon takov daval bi *a*). Iz Zroka iztoga

2-och novem Thovarushem, dveh Meszeczov Vreme po Zdavanyu dajesze, vu kojem Ztranka nijedna Ztranku drugu na Potroshenye Zakona prignati nemre, nego josche premiszlitiszi mogu, nebili mozbit jedna, ali druga, ali y obodve Ztranke, vu Red duhovni rajshi preztuplyevale, y hisnoga tak Zakona razvezati hotele *b*). Ali

3-ich po potroshenem Zakonu hisnem, prez Privolenya Ztranke druge, vu Red prejti vech ni mochi, zato chinechi drugach, Ztranke, nyega potrebujuche, nazad povrachasze, y Duga zakonzkoga povernuti zadnyich mora, ne vendar ta-

Digitized by Google

kvoga potrebuvati more; ar prechi Zaveza redovnichka, kojoj kuliko na nyem ztoji, zadozta vchiniti dusen je. Ktomu

4-ich Privolenye Sene tak szamo prijemlyesze, ako od nye Biskup szudil bude, da Pogibeli Nezdersavanya ona vishe podversena nije; ali ako y ona, kad mlajsha josh bi bila, vu Kloster bisze preztanuvala, y z-Zagovorom Chiztoche bisze takaj zavezuvala *c*).

a) Conc. Trid. Sess. 24. Cap. 6. de reformatione Matr. *b*) Pichler p. 368 *c*) Conc. Trid. Sess. 24. Can. 9. de Sacr. matr.

§. 42.

III. Rodbinztvo telovno.

Trejtu Prechku razdrusuchu, Evangelikushem takaj, *Rodbinztvo telovno* nachinya, tak *pravedno*, kak *nepravedno*. Ono Porod pravedni, koji vu pravednom Zakonu hisnom chinisze, ovo Porod nepravedni poragya, koji biva vu Zakonu nepravednem, ali chizto zvan Zakona. Tak jedno, kak drugo znajti, koj znati hoche, naj pervlye, kaj je Potez Rodbinztva, y Poteza ovoga Fele razmeti mora. Je pako Potez Rodbinztva, Oszobih rodbinzkeh Zkupvzetek (complexus), ili Red. Drugi je

1-ich *raven* (recta), drugi *poprechen* (collateralis): vu onom ztoje Pershone rodbinzke takve, kojeh jedna od druge ali rogyena, ali jedna drugu rodila je, tojezt Pershone rodbinzke ali rodeche (ascendentes); ali zhajajuche (descendentes): vu poprechnem szuprotivno Pershone rodbinzke jeszu one, kojeh jedna od druge nit rogyena, nit jedna drugu rodila nije. v. P. Brati dva, ali Szeztre dve, ali Brat y Szeztra. Odkud

Digitized by Google

2–och Potez ravni drugi je *rodecheh*, drugi *zhajucheh*. On je Red Pershonih rodbinzkeh takveh, kojeh jedna od druge rogyena je: kakti dabi rekel „Otecz, Ded, Preded (Proavus), Dvojded (Abavus), Trojded (Tritavus), Chetveroded (Quadritavus): Ov pako napervo daje takve Pershone rodbinzke, kojeh jedna drugu rodila je, kakti dabisze reklo „Szin, Vnuk, Prevnuk. Dvojvnuk, Trojvnuk, Chetverovnuk. Takaj

3–ich Potez poprechni dvojverzten je: drugi *jednaki*, *nejednahi* drugi; kak vre Rodbine poprechne od Terchka obchinzkoga vre jednako, vre nejednako, dalekoszu. *Terchek* ona Pershona zovesze, vu kojoj Rodbine, od kojeh Rodbinztva pitasze, zkupsze zhajaju. Ova izta, akoje Muska, tak izhajajuchi od nye, *Rodbina* (agnati), ako Senzka, *Rogyaki* (cognati) imenujusze.

§. 43

Chijega Kolen Ravnila vuche.

Ravnilo, za znajti Rodbinztva Koleno, iliti Oszobe rodbinzke jedne od druge Dalechinu, Pravicze rimlyanzke, tak za Potez ravni, kak za poprechni jedno izto imaju, ter ovo; „*tuliko je Kolen, kuliko je Porodov:* ali kaj na jedno zhaja „*kuliko je Pershon, jednu vzemshi*, Terchka najmre, t. j. obchinzkoga Roditelya. Pravicze czirkvene szuprotivno za rachunati Kolena Rodbinztva, Ravnil vishe imaju, ter *

1–ich za Potez ravni je Ravnilo rimlyanzko zadersano.

2–och za Potez poprechni jednaki je ovo: Poprechni *vu Kolenum onem Rodszuszi* (consangvinei), *z-kulikem jeden ali drugi* od *Terchka obchinzkoga na dalekom je.*

Digitized by Google

3-ich za Potez nejednaki je ovo: *Izti vu Kolenu onem Rodszuszi zkupno* (mixtim), *z-kulikem daleshni od obchinzkoga Terchka na dalekom ztoji.* **

* Rachunanye Kolen Rodbinztva czirkveno, biva jedino vu Poszlu zakonzkem *a)*: vu Poszlih pako drugeh, vu oszebnom vu Zadobitenyu Dosheztja, ali Tutorztva, Rodbina blisnesha poleg Ravnila rimlyanzkoga znajtisze ima. Ar Sandor rimzki Papa za rachunati Kolena Rodbinztva Pravicz rimlyanzkeh Ravnilo, obchinzki je podtverdil, hisnoga Zakona jedino vanznimlyuch *b)*. Je pako Ravnilo czirkveno od rimlyanzkoga vnogo bolyshe: ar poleg Pravicz Czirkveneh Potez takaj jednaki tak Kolena pervoga, kak y drugeh Kolen neparnoga Broja, kakov je 3. 5. 7. ima, kojeh poleg Rachunanya rimlyanzkoga Potez ov izti nijednoga nima.

** Ravnila ova vu Kipu szledechem: na Peldu zpelyajuch,

Digitized by Google

Anda I. Zeno y Szeverin, kak y Albina y Szeverin vu Kolenu 6-m Poteza *ravnoga* Rodbinaszu II. Szylvina y Maurush vu 1. — Leokadia y Leander vu 2. Karolina y Szylver vu 3. — Henrika y Guntram vu 4. Berta y Bruno vu 5. — Elvina y Zeno vu 6. Kolenu Rodbinztva Poteza poprechnoga *jednakoga* ztoje. III. Leokadia y Maurush vu 2. zkupno 1-vem — Henrika y Leander vu 4. zkupno 2 — Berta y Szylver vu 5., zkupno 3 — Elvina y Guntram vu 6. zkupno 4 — Leokadia y Zeno vu 6. zkupno 2 — Karolina y Bruno vu 5. zkupno 3. — Leokadia tedar y Guntram vu 4. zkupno 2. Kolenu Poteza poprechnoga *nejednakoga* Rodbinaszi jeszu.

a) S. Steph. L. 2. C. 2. *b*) Caus. 2. qv. 21. Kitonich C. 7. qv. 21.

§. 44.

Ne vszako.

Znanye rachunati Kolena Rodbinztva do vezda raszvechenio, navlaztito zaradi Poprechneh potrebujesze, koji, vu laztovitem szamo Rodbinztva Kolenu, vu Zakon hisni ztupiti neszmeju. Do kojega anda Kolena prepovedasze hisni Zakon? Pitanye naztaja: Odgovarjasze

1-ich med Rodbinum Poteza ravnoga tak rodechum, kak zhajajuchum prepovedan je hisni Zakon prez Koncza, y Kraja, tak poleg Pravicz naravzkeh *a*), kak Bosanzkeh ztavlyeneh *b*), tak od Szvetē Matere Czirkve, kak Domovine nashe obdersaneh vszigdar. Zato izti nash pervi Otecz Adam z-nijednum na Szvetu kakti od szebe zhajajuchum osenitisze mogel nebi. To izto obdersavaju tak Evangelikushi, kak Neverni, pokehdob da Pravicze naravzke, nepremenlyive jeszu.

Digitized by Google

2–och Poprechnem, tak vu jednakem, kak nejednakem Potezu ztojechem Katholikom, jeli pravedno, jeli nepravedno Rodbinztvo bilo bi, iz Czirkveneh Pravicz Zakon hisni szamo do chetertoga Kolena zaporlyivo *c*) prepovedan je; valya pako vu 5. 6. y dalyeshnem drugem Kolenih, akoprem zkupno drugem, ali y pervem takaj *

3–ich Pri Evangelikushem Prepoved ova josh bolye je ztegnyena: ar pri nyih tak med pravednum, kak nepravednum Rodbinum, vu Potezu poprechnem, hisni Zakon szamo do Kolena drugoga zaporlyivo nedopuschasze *d*).

4–ich Kada Katoliki z–Rodbinnm Vere Evangelikuske vu hisni Zakon ztupiti bi hoteli, onda poleg Ravnil Vere Katolichanzke dersatisze ima: zato Henrika Katolika, Guntrama akoprem Vere Evangelikuske, kakti vu 4. Kolenu Roda szvoga za Musa imati nemre *e*).

* Poszledlyivo Maurush Sylvinu, vu Kipu nashem vzeti nemre, kakti vu Kolenu 1. nit Leander Leokadiu, kakti vu Kolenu 2., nit Szylver Karolinu, kakti vu 3., nit Guntram Henriku, kakti vu 4. Roda szvoga: More pako Bruno z-Bertum vu 5. — Zeno z-Elvinum vu 6. — Bruno z-Bertum vu 5. — ali Szylver z-Bertum vu 5., akoprem zkupno 3. — Zeno z-Leokadium, ali Leander z-Elvinum vu 6., akoprem zkupno 2., szvojum Rodbinum vu hisni Zakon ztupiti. Dopache y Szylvina Zenona, kak y Elvina Maurusha, imati mogu.

a) Mart. de jur. nat. Pos. 720. sq. *b*) Lev. 18. v. 7. *c*) 1ae 107. §. 1. *d*) Const. Jos. §. 14. 791: 26. §. 11. *e*) 791: 26. §. 16.

§. 45.

Razdruseche pako y kastigno je.

Vu rechenih Kolenih prepovedanoga od Czirkve Zakona, ako Zakon bi vendar vztavilsze, prez zadoblenoga od Prechke Odvezanya, iliti Di-

Digitized by Google

spenzaczie; Zakon ov neszamo ni nikakov, y raz-drusitisze ima, nego vszakojachkeh takaj zverhu toga Kastig za szobum vleche. Vu oszebnom

1-ich Ako Vez telovni, budi vu Zpodobe Drustva hisnoga, budi vu nezakonzkom Prileganyu (concubitus), med Rodbinum vu Kolenu pervem, ali drugem poprechnum, bisze bil vuchinil, Pregreske takve Kastiga vu Zgublenyu Glave ztoji, z-Pritesanyem (exasperat.) vszigdar, vekshem vendar vu Kolenu pervem *a*).

2-och Poprechni vu Kolenu trejtem Rodoprazznozt chinechi, z-Restom od Let treh, vu 4. pako Rodoprazni z-Restom od Let dveh kastigujusze *b*).

3-ich Sena rodoprazna zgubiva k-tomu Miraz (dotem), ne vendar Prineszek szvoj (allatura) *c*).

4-ich Decza rodoprazna, z-Znanyem Roditelov takva, nepravednaszu, y zato Dobra nit ochinzka, nit materinzka, na nyih zpazti nemogu *d*). Znanozt Rodbinztva jemlyesze odtud, ako oni, na koje Dosheztje zpada, pred ztavlyenem rodopraznem Zakonu, ovomu kontradikuvali, iliti szuprotgovorili jeszu; ali ako Rodbinztvo tak bi na blizom bilo, da ono Thovarushem nikak ni moglo neznano biti *e*).

5-ich z-Znanyem rodoprazni, Odvezanya od Prechke zadobiti, nit ufati nemrejusze *f*): szuprotivno, z-Neznanoztjum Rodopraznem Despenzaczia neszamo dajesze * nego y od Kastige proztiszu, y Deczi Dosheztje osiva, premda Ztranke zakonzke szamo jedne vu Vremenu Zanoshenya Rodbinztvo znano bilo nebi *g*).

* K-Proshnye za Dispenzacziu k-Pape, ali k-Biskupu 1) prilositisze ima Rodozpisz (genealogica Tabella), ne iz Valuvanyih Szvedokov, nego na kuliko moguche je, iz verevredne farne kerztne Knige napravlyen, y po laztovitem Proszechega Plebanushem podpiszan. 2)

Digitized by Google

Vu Potezu nejednakem, Koleno takaj błisneshe, napiszatisze ima, ar drugach Dispenzaczia nevalya, kakti shegavo, y vkanlyivo zadoblyena.

a) 723: 11. §. 3. 7. *b*) 723: 12. §. 2. *c*) 1ae 106. §. 2. *d*) ond. *e*) 1ae 107. pr. *f*) Cvnc. Trid. Sess. 24. Cap. 5. de reform. Matr. *g*) Cap. 11. qui fil. legit.

§. 46.

IV. Rodbinztvo duhovno.

Naztaje ovo iz Dodavanya, y Prijemanya Shakramentumov Kerzta y Bermanya, zaradi Porogyenya duhovnoga, koje vu oveh dveh Shakramentumov biva, k-iztem naravzkem Porogyenyu Zpodobnozti: ar po Kerztu Chlovek kakti prijemlyesze (concipitur), y Sivlenye dobiva vu Vutrobe szvete Matere Czirkve; po Bermanyu pako kakti narodisze, y iz Vutrob szv. Matere Czirkve kakti na Szvetlozt izhaja. Medtem Szveti ovi dva Sakramentumi jedino pravedno dodavani — ar nebiti, ali ne tak, kak Pravicze hocheju, za jednosze dersi — y Vreme vezdashnye szamo med szledechemi Pershonami Rodbinztva tvarjaju

1-ich med kerztechem, okerschenem, y okerschenoga Roditelyi,

2-och med bermajuchem, obermanem, y obermanoga Roditelyi.

3-ich med Kumom, ali Kumum, y med prijemlyajuchem Sakramentuma, y ovoga Roditelyi.

Ove izte v-szledechih peszmenih Redih zadersavajusze:

Kerztechi, kerschen, y kerschenoga Ztareshi.
Bermajuchi, berman, y bermanoga Ztareshi.
Zdisuchi, zdignyen, y zdignyenoga Ztareshi.

*Predi toga Kumi z-kerztechem takaj v-Rodbinztvo dohagyaliszu, y visheih takaj onda Kumov potre-

Digitized by Google

trebuvaloszeje; med szobum vendar, Kum z-Kumum nit onda Rodbina poztali niszu: vezda pako pri Kerztu Kum jeden, y jedna szamo Kuma, pri Bermanyu pako jeden szamo Kum ali Kuma jedna potrebniszu, y z-Kerztechem, ali z-Bermajuchem Kum, y Kuma Rodbina vishe ne biva *a*). Od obodveh potrebujesze I. da nyim szamem Kerzt, y Berma pofaleli nebi: ar chizto neredno bi to bilo, da duhovni Otecz (ali Mati) on poztajal bi, koji szam z-duhovnem Nachinom nebisze bil predi narodil. II. Daszu z-dravem Razumom nadelyeni: ar genyene Pameti Falinga Oblazt ochin zku zatira *b*). III. Pershonu, kojojsze Sakrament podelyiva, pod iztem Kerztenyem, ali Bermanyem da Kum dersi, ali barem dasze nyu on onda dotekne, akone na golom Telu, najmenye na Opraviczi: ar szam Dotik Rodbinztvo poragya. IV. Nakanenye imati mora, da Zkerb duhovnu zverhu Kumicha szvoga imati hoche, t. j. podvuchatiga vu Sivlenyu kerschanzkom: ar dabi gdo Dete szamo pomochlyivo dersal, da szamo Kerzt prilichneshe bisze delil, a ne z-Nakanenyem izpunyavati Dusnozt Kuma, takov poleg Pravicz Czirkveneh Rodbina duhovna nepoztaje. *c*) Medtem V. z-Nakanenyem ovem Kum Rod biva, ako taki vu Pershone k-Kerschenyu ztavilsze nebi, nego Nameztnika szvoga ako na Mezto szebe na Kerzt bi szamo poszlal bil *d*).

** Od Kerztechega takaj, y Bermajuchega to izto ztoji; da z-nyih takaj szam Dotik Rodbinu ztvarja: od Kerztechega pako josh znati je I. kad ne Plebanush, nego z-Dopuschenyem ovoga ako Redovnik drugi nameschcni kerztil bi, onda ov, ne pako on Rodbina poztaja: ar Dvorjanik Kriztusha je takaj Redovnik nameztnichki, y vu Imenu Kriztusha, y ov kerzti *e*). II. Vu zkradnye Szile more izti Thovarush pravo Dete szvoje ili kerztiti, ili na Kerztu dersati. Nego naztojuche tak z-laztovitum szvojum Senum Rodbinztvo duhovno Jakozt onu nima, kak dabisze Thovarush od pravedne szvoje Thovarushicze ali razdrusiti moral, ali pak da preztajala bi jeli Szloboda potrebuvati, jeli Dusnozt povernuti Duga zakonzkoga: ar Prechka, koja ztopram vu hisnom Zakonu Pochetek dobiva, Zakona nerazdrusuje — nit Kastigi prez razlosneh Pravicze Rechih Mezta je.

Digitized by Google

a) Conc. Trid. Sess. 24. C. 2. de reform. matr. *b*) Iae 56. *c*) Can. 102. d. 4. de Consecr. Decl. S. Congr. 13. *d*) Pichler P. 2. p. 392. *e*) ond.

§. 47.

V. Naredbzko Rodbinztvo.

Za odvernuti Pogibel Praznenya od Pravicz rimlyanzkeh poszugyena *a*), iz Priselenya (Adoptione) sza no zvershenoga, a ne iz nezvershenoga (imperfecta), koje za sivoga Priselitela Priselenoga vu Hisu perveshega neprepelyiva, naztaje. Nachinya Prechku tak szamo, ako Priselitel je Glava muska, k–Chinu roditelzkomu josh prikladna, y od Priselenoga ztaresha natuliko, da izti Otecz naravzki Priselenomu biti bi mogla. Razdrusuje Zakona hisnoga.

1–ich med onemi, koji po Priselenyem na Mezto Ocza, y na mezto Decze dohajaju t. j. med Priselitelom, y Priselyenoga Kcherjami:

2–och med onemi, koji po Priselenyem Brati y Szeztre poztaliszu, t. j. med Priselyenom, y Priselitela Kcherjami.

3–ich Ochinztvo naredbzko nigdar; Bratinztvo naredbzko pako preztaje z–preztajuchum Oblaztjum ochinzkum.

4–ich Decza nepravedna vu Rodbinztvo' naredbzko nedozpevaju, kajti nad takvemi Oblazti ochinzke nije; vre pako vu Pogibeli Praznenya one szamo Pershone ztoje, koje pod jednu iztu Oblazt zpadaju.

a) Caus. 30. Can. 1. 5. 6. Unic. de Cogn. leg.

Digitized by Google

§. 48.

VI. Lotria.

Lotria, iliti nechizto z-lyudzkum Senum ali Musem Sivlenye, prechi Zakona za Kastigu, y za Czil ima odvrachati Thovarushe od Pregreske ove. Medtem, da Greha ovoga Pajdashi vzetisze nemogu, potrebujesze:

1-ich da Lotria zaizto zvershena je, niti ni zadozta, ako je szamo zkushavana (attentat.)

2-och da zakonzki znalje, da greshi. (formale)

3-ich da poleg Obechanya Zakona buduchega Greh je zvershen. Pri Evangelikusheh na Obechanye ovo negledisze *a*).

4-ich da Obechanye ovo izto pred zvershenem Grehom nazad vzeto nije *b*).

5-ich da vu Pomenkanyu Obechanya takvoga Lotrish proti Sivlenyu Druga, z-Volyum vu hisni Zakon z-greshechum Ztrankum ztupiti shetuvalje, ako taki z-Neznanoztjum Ztranke ove. *c*).

a) Const. Jos. §. 18. *b*) C. 14. de eo, qui duxit. *c*) ond.

§. 49.

VII. Thovaruskomorztvo.

y Ova Prechka za Kastigu ztavlyena je, za Thovarushe od ove takaj Pregreske odvrachati. Kak god Lotria, y prez Thovarushomorztva, tak Thovurushomorztvo y prez Lotrie Prechku poragya, nego potrebujesze

1. da Mus na Zkonchanye Sene szvoje, ali Sena na Vumorjenye Musa szvoga z-Pajdashem szvojem greshnem dogovorilaszeje. Pri Evangelikushih Vdovecz, ali Vdova, ako taki k-Szmerti

Digitized by Google

Druga szvoga privolila bila nebi, vendar z-Vmoritelom vu hisni Zakon ztupiti neszme *a*).

2-och da nedusni Drug zakonzki zaizto vmorisze, ako taki po Perhone najete: ar kajsze po drugem chini, to za po szamen szebi vchinyeno dersisze.

3-ich dasze Vumorjenye zvershi z-Nakanenyem z-Pajdasbem Vumorjenoga vu hisno Drustvo prejti: odkud, ako Morztvo dovershiloszebi, ali iz Fantlyivozti, ali z-Volyum z-Pershonum kojum trejtum vu hisni Zakon dozpeti, Prechka Thovarushomorztva neporagyasze *b*).

a) Const. Jos. §. 19. *b*) C. 1. 4. de eo qui duxit.

§. 50.

VIII. Vere Razluchnozt.

Poleg Prechke ove

1-ich Kerscheniki z-Nekerscheniki zmeshatisze neszmeju, zaradi Pogibeli Krivovpuchenya Kerschenika *a*), niti Evangelikuski *b*). Kaj vishe

2-och Kad vu Zakonu, vu kojega obodwa josh Neverniki ztupili bi bili, jedna oli druga Ztranka na Veru pravu bisze obernula, Ztranka pako vu Sidovztvu oztajucha szuprot Zvelichitelu nashemu ako Krivicz preteskeh iz Szerde bi zlejavala, Ztranki okerscheni onda szlobodno je vu Zakon drugi ztupiti. *c*). Medtemtoga.

3-ich Katoliki z-Evangelikushi vu Zakon prehajaju neszamo szlobodno, nego takaj Otecz Evangelikush vszu Deczu szvoju Zpola muskoga vu Krivoverztvu more odhranyuvati: ako pako Otecz Katholik bi bil, a Mati krivoverka, onda Decza vsza prez Razluke Zpola, Katoliki biti moraju. *d*).

a) Can. 15. 17. Caus. 28. q. 1. S. Lad. L. 1. C. 10. *b*) Const. Jos. §. 10. *c*) 1. Cor. 7. v. 12. sq. *d*) 791: 26. Cap. 14. de Haeret. in 6.

Digitized by Google

§. 51.

IX. Ztrah.

Prechka razdrususucha Evangelikushem takaj *a*) Ztrah je szamo

1–ich prevelik (gravis), koj szerchenoga takaj Chloveka prevzeti, y obladati more. v. P. Izhichenye iz Ochinztva.

2–och koji *ni Ztrah Prekershenya Poniznozti* (non reverentialis): ar Ztrah Ocza nezbantuvati, y vu Salozt nepoztaviti, ako Deteta vu hisni Zakon zpelyal je, Zakon takov iz Zroka Ztraha raztepztisze nemre.

3–ich *Krivichno zavdan:* (iniuste incussus): ar pravichnoga Ztraha terpechi Krivecz je.

4–ich *Zvanzki* (extrinsecus): ar nuternyi v. P. da betesni vu Zakonu zdrav poztati stimajuchi, ako taki iz Tolnacha Vrachitela szvoga bisze osepil bil, zdrav vendar poszle poztal nebi, to izto, kajti pripiszatisze nemre nikomu, Zakon zato ztoji.

5–ich *zavdan izraven za Zakona vanisziliti*: odkud Juraj, ako z–Janusha Kcherjum bisze bil osenil, zato, kajti je stimal, da, szebi po Janushu odteto Imanye, prez Pravde nazad dobi, to vendar potlam, ako pripetilosze nebi, nit takvoga Zakona iz Zroka podleseche Szile potreti nimochi.*

* More vendar Zakon z–szilnem Nachinom ztavlyen y pak osiveti, ako Ztranka preztrashena keszneshe zvan Ztraha poztavlyena, ali z–Rechmi, ali z–Chinom, iliti z–Zkupsivanyem, k–Zakonu bi privolyila bila. Nego Ztranka izta v–Ztrah natirana, mora znati, da Zakon zbog zavdanoga Ztraha nikakov pi bil: ar v–Bludnozti ztojechi k–nicheszemu neprivolyuje *b*).

a) Const. Jos. §. 27. *b*) Cap. 15. 17. 28, de Sponsal. 715: 53.

Digitized by Google

§. 52.

X. Szveti Red.

Pod Imenom ovem nerazmevasze *Akolytat*, *Exorcziztat*, *Lektorat*, *y Kantorat*, ar, oveh chetiri Rede menshe imajuchi, Halyu szlechi, y Senu poszle imati more; nego *Shubdiakonat*, *Diakonat*, y drugi szveti vekshi Redi *a*). Od Mochi oveh:

1–ich Zakona po prijetemi Redi ovemi ztavlyenoga razdrusuju: kajti Szv. Mati Czirkva k–Redom ovem Zagovor Chiztoche preszlavni pridrusila je *b*). Szuprotivno

2–och Zakona pred zadoblyenemi szvetemi Redi szlosenoga nerazdrusuju, akoprem z–Zkupsivanyem on josh potroshen bil nebi, y akoprem Profeszia, iliti Valuvanye Zavetov redovnichkeh Zakona takvoga razdrusevala bi; kajti Moch ova nigde nechtejesze, dabi y Redom szvetem bila dodana. Medtemtoga

3–ich Po Senitbe zadoblyen Red szveti, Vsivanye Zakona neszlobodnoga chini *c*), nevendar vu Czirkve Obichaja gerchkoga, gde Senu imati hotechi Czirkvenik (clericus), nyu pred Prijemanyem Redov szveteh vzeti mora. Kajti pako

4–ich Red szveti Czirkvenika Obichaja rimzkoga z–Senum szvojum siveti dopuschal nebi, zato da Pershona zakonzka, Obichaja ovoga, Reda szvetoga prijeti more, k–tomu Privolyenye Druga nyeinoga prizpeti ima, ter od Ztrane Sene pod Nachin izti, kak ona k–Profeszie klosterzke Druga szvoga privoliti dopuschasze (§. 41).

a) Col. L. 1. c. 10. *b*) Conc. Trid. Sess. 24. Can. 9. de Sacr. Matr. *c*) Cap. unic. de vot. et voti red. in 6.

Digitized by Google

§. 53.

XI. Vez zakonzki.

Zaradi Veza, ztareshega josh ztojechega Zakona (ligamen),*

1-ich ztavlyen z-razluchnum Pershonum Zakon noveshi, tak poleg Pravicz bosanzkeh ztavlyeneh *a*), kak czirkveneh *b*), takaj pri Evangelikushih *c*), ne vendar vszigdar poleg naravzkeh** potirasze. Ter

2-och ako taki z-dobrum Verum bisze on ztavil bil, nistarmanye Druga potleshnega oztaviti, y perveshemu nazadsze povernuti Dusnozt je *d*). Ako pako.

3-ich Vu Zakonu dvojverztnem z-Znanyem gdo bi sivel, onda ne szamo potirasze Zakon potleshni, nego greshechi k-tomu iz Pravicz domovinzkeh szudovolynu Kastigu (arbritrar.), na Tusbu Fiskusha M. terpi *e*). Zato

4-ich Pershone, od chijeh Ztalisha nezvezanoga nikajsze nezna, prez Probe zadovolyne zkupdati Plebanushu szlobodno nije *f*).

* Vdovicze szuprotivno, y Vdovczi vu drugi, y zatem vu trejti takaj Zakon y t. d. szlobodno ztupe; prez vendar Blagoszlavlanya, zvanda za Druga Pershonu takvu jemali bi, koja josh zakonzka bila ni; iz Biskupiih Obdersavany.

** Poleg Pravicz naravzkeh szamo Vnogomustvo *g*), ne pako Vnogosenztvo prepovedasze *h*).

a) Math. 19. v. 8. Trid: ond. Can. 2. 7. de S. m. *b*) C. 2. 3. 4. de Sponsa. duorum. C. 8. de Div. *c*) Const. Jos. §. 11. 12. *d*) C. 2. de Sec. nupt. *e*) 625: 6, *f*) Trid. ond. C. 7. de ref. m. *g*) Mart. de Lege Nat. Pos. 707. *h*) ond. Pos. 708.

Digitized by Google

§. 54.

XII. Postenye vlaztno.

Drugach kakti Szvachtvo (quasi adfinitas), ali Postenye vlaztno, ali Pravicza vlaztnoga Postenya poragyasze

1–ich iz Zakona hisnoga josh nepotroshenoga (rato), valyanoga: ov Thovarusha presivuchega hisno Drustvo z–pokojnoga Thovarusha Rodbinum tijakdo 4. Kolena zaporlyivo prechi *a*).

2–och iz Zakona hisnoga josh nepovroshenoga nevalyanoga, szamo da nevalyan ni iz Pomenkanya Privolenya, y pak do 4toga Kolena b).

3–ich iz Zarukov, szadashnye Vreme szamo valyaneh* Zaradi oveh Zaruchnik presivuchi z–Rodbinum pokojne szvoje Zaruchnicze, y ova nazopet z–Rodbinum pokojnoga szvoga Zaruchnika vu Kolenu pervem, vu hisni Zakon ztupiti neszme *c*).

* Zaruchnik, koj z–Rodbinum vu Kolenu 1. Zaruchnicze szvoje praznil bi, nit jednu, nit drugu za Senu imati vishe nemre: ne Rodbinu Zaruchnicze, ar prechi kakti Szvachtvo, Prechka razdrusucha: nit Zaruchniczu vishe, kajti po Praznenyu Zaruchnicze szvoje Szvak poztal je, akoprem nepravedni, je pako y nepravedno Szvachtvo Prechka razdrusucha. (§. 57).

a) Cap. unic. de Spon. in 6. Conc. Trid. Sess. 24 C. 3. de ref. m. *b*) Pii V. Bulla 62. *c*) Conc. Trid. cit. loc.

§. 55.

XIII. Shogorztvo.

Dohaja iz Veza Ztelovnoga, pri Katholikeh budi szlobodnoga, budi neszlobodnoga *a*), pri Nekatolikeh pako szamo iz szlobodnoga *b*). Odtud

Digitized by Google

1-ich Szvachtvo Rodbinztvo nije: ar ovo po szamem Zmeshanyem telovnem, iliti telovnem Vezom, prez Oczobitja (parentela), t. j. prez Rogyenya ne naztaje, nego y ovo k-tomu potrebujesze; Szvachtvo pako po onem szamem prez Rogyenya poragyasze.

2-och Iz Zakona josh nepotroshenoga, pravo Szvachtvo naztati nemre, ar vu takvem Zakonu Vez telovni fali: zato iz takvoga Zakona szamo kakti Szvachtvo, da naztaje, velisze. Niti

3-ich Kolen pravo takvem Szvachtvu nije, kajti Koleno jedino Rogyenye napravlya, ovoga pako pri Szvachtvu pomenyka.

a) Conc. Trid. Sess. 24. C. 3. d. S. m. *b*) Const. Jos. §. 15.

§. 56.

Iz Ravnila zezvedlyivo.

Za znajti kakti Kolen Szvachtva szledeche Napuchenye szlusi „*vu kojem Kolenu gdo zpoznajuchemu Rodbina je, vu jednakom Kolenu on izti zpoznane Shogor poztaja*, y nazopet *a*)“ ar Shogorztvo imasze med z-zpoznajnchega Rodbinum, y med szamum zpoznanum, y nazopet, med z-zpoznane Rodbinum y szamem zpoznajuchem. Odkud zpelyavasze

1-ich da med zpoznajuchem, y med zpoznanum Shogorztva nikakvoga nije: nego ovi Glave, y Prichetki Szvachtva nazivajusze.

2-och da med Rodbinum Musa, y Rodbinum Sene Szvachtva takaj nije; pokehdo b da z-ovum vu Szvachtvo szam Mus bi vpadal, y nazopet Sena szama z-Rodbinum Musa *

* Zato I. dva Brati *Turzó*, dve Szeztre *Várda* (Kip. I.) vu hisni Zakon imati mogu, tak vu jednem

Digitized by Google

Szvachtvo			
	Szva | chtvo		
	| Thovarushi |		
Zeno	Alfred	Hilgarda	Klodilda
| Brati	Turzó	Szeztre	Várda |
| *Kip. I.*			|

nikakvo Szvachtvo

kak vu razluchenem Vremenu: ar po naztajuchem med Hilgardum y Alfredom hisnem Drustvu, Hilgarda szama, ne pako y Klotilda Szeztra nyczina, Zenona Shogoricza biva, y nazopet Alfred szam, ne pako y Brat nyegov Zeno, Klotildin Shogor poztaje: anda med Zenom Turzó y Klotildum Várda nikakvoga Shogorzsva nije, y zato, y ovi vzetisze, t. j. dva Brati dve drugoga Roda Szeztre vu Thovarustvo imati mogu. II. Otecz, y Szin *Bubek*, z-Materjum, y Kcherjum *Gereb* (Kip. II.)

Szvachtvo			
	Szva | chtvo		
Bubek	| Thovarushi |	Gereb |	
Szin Rikard	Otecz Vdovecz	Mati Vdova	Kchi Ludmila
| *Kip. II.*			|

Szvachtvo nikakvo

osenitisze takaj mogu, ter vu razluchenem takaj Vremenu: t. j. akò taki Rikard vre Paztorek, y Ludmila ako taki vre Paztorkinya poztali bi bili, moreju vendar Mus y Senazi biti, iliti Paztorek more Machaje szvoje Kcher, t. j. Ocza szvoga Paztorkinyu za Senu imati: ar kada Vdovecz Bubek, Vdovicze Gereb, Thovarush poztaje, jedini Vdovecz, ne pako y Szin nyegov Rikard Ludmilin Shogor biva, y nazopet Vdova szama, ne pako y Ludmila Kchi nyezina, Rikardova Shogoricza poztaje; zato med Rikardom, y Ludmilum

Digitized by Google

Shogorztva nije: anda y ovi szlobodnosze jemlyu. III. Preoztajuchi vu Sivlenyu Brata y Szeztre Gara pokojneh (Kip III.) Thovavushi, t. j. Garajeva Sena

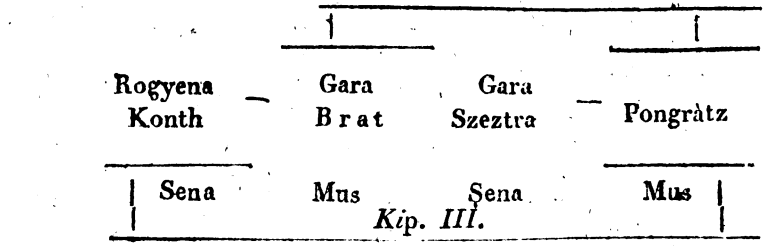

Kip. III.

nikakvo Szvachtvo

rogyena Konth y Pongrácz mogu med szobum hisno Drustvo takaj narediti: ar Pongrácz, szamo z-Rodbinum szvoje Sene vu Szvachtvu ztoji, vre pako pokojne Pongraczicze Garajeva Sena Rodbina bila nije, ar ove Ime ne Gara, nego Konth je.

a) Caus. 35. qv. 5. C. 3.

§. 57.

Ali liztor kastigno.

Shogorztvo hisnoga Zakona tak vu ravnom, kak vu poprechnem Potezu, ter vu onom prez Koncza, vu ovem pako vre do Kolena chetertoga, ako je pravedno *a*); vre szamo do drugoga, ako je nepravedno *b*), prechi. Pri Evagelikushih ovo chizto ne, pravedno pako szamo do Kolena drugoga Zakona razdrusuje *c*). Prechka ova k-tomu szledeche Kastige za szobum vleche:

1-ich ako med Machahum y Paztorkom, ali med Paztorkinyum, y Ochuhom Vez telovni doversbilsze bi, greshechi ovak obodva Glavu zgubivaju *d*).

2-och Greh telovni med drugemi Shogori doversben, szudovolyno (arbitr.) kastigujesze. *e*). Zverhu toga

3-ich Sena zgubiva Miraza, ako prez Dopuschenya iliti Dispenzaczie z-Shvogorom szvojem je vu Zakon ztupila bila — Deczа pako poztanu nepravedna, y zato vu Imetek Roditelyov szvojeh dozpeti nemogu *f*). To izto, vu druge takaj kojegoder Prechke razdrusuche ztavlyen Zakon, zaradi Iztoche Zroka, zrokuje.

* Ima y takvoga Shogorztva, koje vre vu ztavlyenem Zakonu naztaja, kad najmre Thovarush Thovarushicze szvoje Rodbinu, ali nazopet ovu ako onoga Rodbina zpoznali bi, ovak greshechi Druga szvoga zakonzkoga Shogori poztanu: Shogorztvo takvo Zakona szamo oszlablyeva, a ne razdrusuje; ar Krivecz Duga zakonzkoga povrachati zadnyich! mora, potrebuvatiga vendar Szlohodu nima *g*).

a) Cap. 8. de Cons. 1ae 107. *b*) Conc. Trid. Sess. 24. C. 4. de r. m. *c*) 791: 26. Const. Jos. §. 15. *d*) 723: 11. §. 4. *e*) 599: 36. 723: 12. §. 5. *f*) 1ae 106. *g*) C. 1. 2. de eo, qui cogn. Cognat. Uxoris.

§. 58.

XIV. Shogorztvo naredbzko.

Shogorztvo naredbzko takaj, kak y Rodbinztvo naredbzko, iz Priselenya (adoptione) dohaja, y za odvrachati Pogibel Praznenya je takaj iz Pravicz rimlyanzkeh od Czirkve poszugyeno. Shogorztvo ovo zadersavasze

1-ich med Priselyenem y med Vdovum Priselitela, y nazopet,

2-och med Priselitelom, y med Vdovum Priselyenoga. Ter

3-ich ako taki Oblazt Priselitela ochinzka vre preztala bi, Prechka vendar ova josh obztaje *a*).

a) Cap. 8. de Consangvinitate.

Digitized by Google

§. 59.

XV. *Nemoguchnozt.*

Nemoguchnozt iliti Neprikladnozt Chine zakonzke zvershavati, odkudgod bi dohajala Zakona, y Evangelikushem *a*), razdrusuje, ako je

1–ich pravo takva, y ne Neplodnozt szama *b*):

2–och vu Zakon zapelyana; ar ako ztopram vu Zakonu bi naztajala, Thovarushi zkup siveti, kak Brat y Szeztra, dusniszu *c*):

3–ich vekivechna, y nezvrachlyiva *d*):

4–ich po Obtusitelu, ali Obtusiteliczi zadozta dokazana *

* Od Probe Nemoguchnozti znati je: I. Predposzlatisze ima Tela Zpregled: ov poleg Razluchnozti Zpola vre po Pupkorezneh, vre po Ranolichnikih, ali Vrachitelih vchinisze *e*): ar II. na laztovito Tusechehsze Valuvanye, akoprem obodva, tak Mus, kak Sena, Nemoguchnozt jednako bi valuvali, nikajsze nepazi, nit Priszegi josh zavezda Mezta nije. III. za Zpregledom ako Nemoguchnozt dvojinlyiva josh bi oztajala, onda, za zpoznati bolye Nemoguchnozt, Thovarushem josh tri Leta dajusze, vu Techaju kojeh vsze szlobodne Nachine poprieti za popraviti Nemoch dusniszu. IV. Za tremi Leti, ako Obtusitel ali Obtusitelicza poleg Tusbe szvoje josh oztajali bi, onda za pretechi Porazmenya. Thovarushem obodvem, ali pak szamomu Tusitelu Priszega doszugyujesze, kad Ztranka obtusena Nemoguchnozt bi tajila. V. Za poztavlyenum Priszegum Thovarushi za navekesze razpitaju, y Ztranka zevszema nemogucha z-nikem vishe; koja pako szamo z-razpitanum mogucha bila nije, z-Pershonum drugum szlobodno zparitisze more *g*).

a) Const. Jos. ond. *b*) C. 7. de Sent. et re jud. C. 6. da frig. et malef. *c*) Can. 25. Caus. 32. qv. 7. C. 1. 2. de Conj. lepr. *d*) C. 3. de frig. et malef. *e*) Cap. 5. 6. ond. *f*) C. 4. 6. 7. 14. de Prob. *g*) Can. 1. Caus. 33. q. 1. Can. 2. ond. q. 2. C. 1. 7. de fr. et malef.

Digitized by Google

§. 60.

XVI. Podkopanye Bitja Zakona.

Pod Rechih „*ak zkup dojti niszi kader*“ takaj *prepovedano* od czirkveneh Pravicz *Privolenye*, pod ovem pako Prechka trojverztna, vu oszebnom *I. Podkopanye Bitja Zakona. II. Manenozt. III. Doba* razmevasze. Anda Prechka sheztnajzta je Podkopanye Bitja Zakona, iliti k-trem szledechem zdushno nemoguchem (moral. imposihil.) Zavezkam (condit.) privezano Privolenye, kojeszu

1-ich Zavezka, koja *Dobrò Deteta* zamecche v. P. *Jemlyem te, Poroda ako preprechish.*

2-och Zavezka, koja *Dobro Shakramentuma* potira v. P. *Jemlyem te, dog bogateshu nenajdem.*

3-ich Zavezka *Vernozti zakonzke* protivna v. P. *Jemlyem te, ako z-Telom tersarila budesh**

* Druge vsze tak naravno, kak zdushno nemoguche Zavezke, za nepridaneh, za Dobro Zakona, dersesze: szamo ove tri iztomu Zakona Bitju szuprotivne, Zakona nevalyanoga, y nikakvoga chine.]

§. 61.

XVII. Manenozt.

Vu Prechku ovu oni zadiraju, koji iz Falinge Pameti, Pogodbe zakonzke Velikochu prevideti nemogu, y koji zato vu Zakon ztupiti neszmeju *a*), iz izteh naravzkeh Pravicz. Anda Prechka ova nezpada

1-ich na one Manene, koji vu Medvremenih szvetleh, vu Zakon hisni ztupili bi bili, kajti vu Techaju oveh Chlovek prez Razuma ni Niti nezpadaju szim

Digitized by Google

2–och Nemi, ali Gluhi, ali Szlepi: kajti ovi Dusnozt zakonźku mogu dobro razmeti: vre pako vu ono szamo privoliti prepovedasze, kaj gdo nerazme. *b*).

a) 1ae 55. 124. §. 4. *b*) Görts. T. 1. p. 108.

§. 62.

XVIII. Nemladenztvo.

Zaradi Prechke ove, Pershon vu Dobe Mladenztva josh neztojecheh, Zakon nikakov je. Medtemtoga Pershone

1–ich Mladenztva nimajuche ako jedino za Zakon pogodilesze niszu, y Zaruke razlichito ako vanzklenule bile nebi, onda ztavlyen ovakveh Zakon, za Zarukesze jemlye, ako vendar vre Let 7 oni zpunili bi bili, drugach nit Zaruki neztoje *a*). K–tomu

2–och Zaruke vu nezreli Dobi t. j. pred zadoblyenem Mladenztvom ztavlyene, Pershona kak vu Mladenztvo ztupi, raztepzti more *b*). Kaj vishe

3–ich Zaruki nezreleh josh Pershon, prez Privolenya Ztaresheh, ali Tutora, nit ne valyaju *c*). Szuprotivno.

4–ich ztavlyeni vu Dobe Mladenztva, akoprem proti Volye Ocza ali Tutora, valyaju kruto *d*).

* Vu Mladenztvo, poleg Pravicz czirkveneh Muske za zpunyenem chetirinajztem; Senzke za dovershenem dvanajztem Sivlyenya Letom dohagyaju. Mladenztvo ovo *naredbzko*, Zrelocha pako zakonzka, Mladenztvo *naravzko* zovesze; koje ako vre pred naredbzkem bi prikemsze nahajalo, pri ovem da Hmanyocha Dobu zpunyava, velisze *e*).

a) Cap. 5. de Desp. Impub. *b*) C. 7. 10. de Desp. Impub. *c*). Cap. Nostrates Caus. 30. qv. 5. Can. 3. *d*) Conc. Trid. Sess. 24. C. 1. de r. m. *e*) Pichler P. 2. p. 313.

Digitized by Google

§. 63.

XIX. Skomnozt.

Prechku ovu poragya Zapuschanye bitneh pri Vlezavanyu vu hisni Zakon od Czirkve prepiszaneh Obichajov *: kojiszu

1-ich da pred laztovitem Plebanushem, ali z-nyegvem, ali Biskupa Dopuschenyem, pred Meshnikom drugem Pogodba vu Zakon chinisze *a*).

2-och da polegszu takaj dva naj menye Szvedoki: vu ovemi vendar nepotrebujusze, drugach pri Szvedokih potrebne Kakvoche, tak da y Ztareshi, y Brati, y kaj god na Poszlu lesechega imajuche Pershone, ter y oni takaj za Szvedoke zakonzke prijemlyusze, koji proti Volye szvoje nazochni bi bili *a*).

3-ich da pred Plebanushem, ali Dopuschenye imajuchem Meshnikom drugem, y pred drugemi josh dvemi Szvedoki zkup nazochnemi, vu hisni Zakon ztuplyujuchi, szvoje k-nyemu Privolenye razlosno poztave, jeli z-Rechjum, jeli z-Piszmom, jeli z-drugemi takaj nedvojinlyivemi Znamenyi *c*). Zato prez vszakoga Chutenya Lyudi, t. j. koji y szlepi, y gluhi, y nemi zkup bi bili, vu hisni Zakon nepuschajusze.

* Szveta Mati Czirkva Zakonu Obichaje takaj pri dohodne (accidental.) prepiszala je, koji akoprem y zapuztilisze bi, Zakon vendar valyani, ter vishepút y szloboden je. Jeszu pako ovi: I. *Ozovi czirkveni* (Banna Ecclesiastica): od oveh (§. 35) vre vszeh, vre nekojeh, szamo Biskup, ali nyegov vu duhovneh glavni Nameztnik (Vicarius Generalis); ne pako Plebanush Odproschenye daje. Medtem, vu Pripechenyih szilne Potreboche, Plebanush Ztranke y prez Dispenzaczie zdati kruto more; nego Ozovi, zvan da Dispenzaczia bisze zadobila, moraju potlam y nadomeztitisze, y vu Techaju oveh, Ztrankam zakonzki siveti prepovedasze. Szilna Potrebocha bi bila vu oszebnom 1) kad

Digitized by Google

Vmirajuchi Prilegavicau szvoju vzeti bi hotel, zaradi Opravedenya Deteta szvoga. 2) kad Zaruchnik iz Mezta oditi, y Zaruchniczu oztaviti bi primerjal· 3) kad bojatisze bi bilo. da vu Techaju Izkanya Dispenzaczie, hisno Drustvo nebisze mozbit malovredno preprechilo. *c*). II. *Blagoszlov* Meshnika, vu ztanoviteh Molitvah ztojechi. koje zverhu Zaruchnikov, peleg Obichajnika rimzkoga (rituale Romanum) na Glasz prechtejusze, ali pod Meshum, ali po Meshi, ali pred Oltarom prez Meshe, ali doma takaj *e*). III. Obichaji vszaki Biskupii laztoviti, koje Tridentzko Zpravische, dasze zadersali bi, seli. v. P. Priszega, pri nasz navadna, zverhu nerazdruslyivoga Ztrankih Sivlenya *f*).

a) Conc. Trid. Sess. 24. C. 1. de ref. m. *b*) ond. *c*) ond y Col. L. 2. C. 15. *d*) Pichler p. 335. *e*) ond. *f*) Conc. Trid. na pozv. M.

§. 64.

Koju Plebanush laztoviti nigdar neporagya.

Konczilium Tridentzki na pozvanom Meztu za Valyanozt Drustva zakonzkoga drugo nikaj, neg jedino to, vu Plebanushu potrebuje, da je Zaruchnikov Plebanush laztoviti. * Zato Plebanush ako je szamo laztoviti, k–Zakonu valyano priztuplyuje,

1–ich premda Plebanush josh Meshnik bil nebi: nyegov vendar Nameztnik Mashnik biti mora; ar vu Plebanushu szamo na Kakvochu ovu negledisze. Zato

2–och zvan takaj Meje Fare szvoje, ter y proti Volye szvoje, y napelyan takaj, ali od Biskupa za nezdati Prepoved imajuchi, laztoviti vendar Plebanush, szlobodno zkup zdaje.

3–ich Thovarashi nit onda nerazdrusujusze, kad nyih zdavajuchi Plebanush, ali vu Faru vrinyen, ali iz Obchine Verneh izhichen (excommunicatus), ali Szlusbu duhovnu za Vreme bi zgubil (suspensus), ali zaradi Prezrednozti (irregularitatem), nyu zvershavati bi preprechen bil.

Digitized by Google

* Pod Imenom Plebanusha laztovitoga razmevasze: I. pri Katolikeh Plebanush ne Mezta, vu kojem Zaruchniki rodiliszusze, nego gde za vezda ztanuju, jeli Zaruchnika, jeli Zaruchnicze: zvekshinum veudar Zaruchnicze iz Doztojnozti jemlyesze, zvanda ova od drugud doteplasze bi bila: kada pako obodva od drugud bisze bili doklatili, Dugovanye onda Szudu Biskupa podverchisze ima. Conc. Trid. na pozv. M. II. Pri Nekatolikeh pod Imenom Plebanusha *Ministri, Pope, Rabineri,* ali skolzki Poglavari, gde Rabinerov nije; pod Imenom pako Far, zpadajuchi na Ministre Kotari jemlyusze. Const. Jos. §. 29. 44. Decr. Matr. 3. May 1786.

§. 65.

Niti Zakon zkroven, jeli Morganatzki.

Zakon zkroven, drugach Zakon zdushni (conscientiae) nazvan, Zakon skomen nije, nego je praveden Zakon: ar pred Plebanushem, y pred Szvedoki, akoprem naj poufaneshemi, takaj ztavlyasze. Od Zakona ovoga Konczilium Tridentzki naregyuje.

1-ich da iz Zroka, szamo naj szilneshega, nyega Biskup bi dopuschaval, y Plebanush vszigdar laztoviti, ali, szamo od Biskupa odregyen, Mashnik drugi, dabi k-nyemu priztajali.

2-och da Plebanush vu Knigu szvoju zakonzku, koju imati mora vszaki, doversheno Zdavanye iliti Kopulacziu poztaviti neszme, nego da vsza ona, kojasze drugach vu nyu zapishuju, kaktiszu Imena, Pridovki tak Thovarushev, kak Szvedokov, Mezto, Leto, Dan Zdavanya, z-davajuchega Podpizkom, na poszebno Piszmo versusze, odkud poszle vsza ova Biskup vu Knigu, za zkrovne Zakone pripravnu, prepiszati ima.

3-ich Dete vu takvom Zakonu porogyeno da vu Dnevih 30. Biskupu obznanisze, drugach

Digitized by Google

da Zakona zkrovnoga Biskup vszem na Znanye szlobodno daje.

4-ich da za dovershenem Kerztom Plebanush Ztareshe ali chizto ne, ali pod Imenom zmishlyenem vu Knigu kerztnu zapishe; prave pako Roditele, t. j. prava oveh Imena da jedini Biskup vu Knigu za zkrovne Kerzte pri szebi imanu zapiszati ima. Const. Benedicti XIV. *Satis vobis de Anno* 1741.

* Zakon morganatzki, kralyujuchem Princzom laztovit, ztavlyasze ochitno, pred Szvedokih, kulikoih god nazochneh biti hoche, y zdaje Biskup szam; anda zkroven nije, ter od navadnoga, szamo vu tomsze razluchuje, da Praviczam nekojem, koje drugach Seni, y Deczi Zakon daje, odrechisze ima, ter kralyuvati vu oszebnom, kajti iz kralyujuche Kervi Thovarushicza zhagyala nebi, nit ona, nit Decza nyeizina nemogu. Vu takvem Zakonu sivela je Herczesicza Floridia z-Ferdinandom IV, Kralyem Neapolitanzkem, koj 4ga Januara 1825 vu merl, y Herczesiczi ovoj za Leto vszako 36. jezer Czekinov vu Ime vdovichke Pravicze oztavil je. Vu takvom Zakonu dendeneshni sive Wilhelm vezdashni Kraly Preüzki z-Groficzum Harrach, koju On na Chazt Princzesicze od Liegnicz, y Grofiche od Hohenzollern pred Szvadbum podignul je.

§. 66.

XX. *Vugrablenye.*

Ovo je Pershone neprivolyujuche, iz Czila z-nyumsze pozakoniti, szilno Odpelanye. * Anda

1-ich Krivnya vsze jedna je, jeli Pershona odpelana, dobroga jeli pak zlocheztoga Sivlenya bi bila, szamo da vu szvoje Odpelanye privolila nije. Medtem

2-och Kad Pershona iz Zroka Naszladnozt izvershiti, ali nyu porobiti, odpelalaszebi, Prechka zakonzka neporagyasze. Kaj vishe

Digitized by Google

3-ich Zakon izti z-grablenum ak' ztavilszebi, y ov zaradi Prechke Vugrablivozti razdrusuche, akoprem valyal bi nikaj, vendar vugrablena, ako zvan Mochi Zgrabitela bisze poztavila, y vu ovom szlobodnom Ztalishu, ako vu Zgrabitela szvoga ona privolyuvala bi, z-Nachinom takvem, Zakon valyani poztaje *a*). Drugach pako

4-ich Vugrablenye * Kastigu takaj szudovolynu (arbitrar.) na Tusbu Eiskusha M. za szobum vleche *b*); na Mezto Telczev ali Volov, koji vu ztarem Vremenu zato davaliszusze *c*).

* Iz napervoposzlaneh, *Shogorztvo nepravedno* poszeb brojech, na-Broju 21 Prechkih, szedemihje, koje pri Evangelikushih hisnoga Zakona nerazdrusuju, ter ove szu': Redovnichka Zaveza; Rodbinztvo naredbzko; Szveti Red; kakti Shogorztvo; Shogorztvo nepravedno; Shogorztvo naredbzko. Na mezto oveh Evangelikushi iz Naregyenya Josefinzkoga, pri nyih Moch Naredbe imajuchega 791: 26, imaju drugeh 5. nyim szamo laztoviteh razdrusucheh Prechkih, kojeszu. I. Bludnozt Divojachtva, od koje vre vu §. 40. II. Szlusbeni Ztalish Austrianzki, od kojega takaj vre vu §. 35. III. Ztalish szoldachki, y od ovoga vre vu iztem §. 35. IV. Zamudek trojega Ozova: ovi ako Zaruehniki vu szadashnyem Ztanuvanyu Meszecz 6. prebivali josh nebi, vu perveshem Ztanuvanya Meztu, vuchinitisze moraju, y od oveh, ako Varmegyia, ali Varaski Magistrat, ali Tolnach Kr. odvezal nebi, iz Zamudka nyihovoga zdani razdrusujusze. Const. Jos. §. 31. V. Mensholetnozt, iliti Doba nezvershena (imperfecta aetas). Nevalya najmre Mensholetnoga Senitva, vu koju 1). Otecz ali Ded privolil nije, ali Szudecz doztojni, komu, kad Otecz ali Ded privoliti hotel nebi, vtechisze szlobodno je, ond. §. 45. 2) Kad zvan Ocza Menysholetni Tutora takaj imal bi, onda Otecz y Tutor zkupa privoliti moraju, ali kad ovisze szlagali nebi, Szudecz szam. Onde §. 7. 3) Kad Tutoru szamomu bi bil on podversen, Tutora szamoga Privolenye zadoztno nije, neg y Szudbenozti doztojne Podtvergyenye potrebujesze. Ond. §. 8. 9. 36.

Digitized by Google

a) Sess. 24. C. 6. de r. m. C. 6. de ref. *b*) Cod. L. 1. E. 59. 723: 12. §. 1. *c*) S. Steph. I. 2. C. 25.

§. 67.

Prechke izte vre Thovarushi, vre Fiskush zatusuju.

Prechke na Potiranye Zakona Pravdu podavaju druge

1–ich *vregyenomu Thovarushu, ali Thovarushiczi*, ako Zakona z–novem Privolenyem podtverditi hoteli nebi, kaj nyim szlobodno je. Prechke takveszu ove szamo 6: Bludnozt — Ztrah — Nemoguchnozt — Manenozt — Doba — Vugrablenye, vu kojeh dispenzerati nemre nigdo, ar trejtoga vrediti szam Bog prepoveda; Zapoved pako Bosanzku potreti Chlovek nemre. Druge

2–och *Fiskushu czirkvenomu*: kakveszu vsze druge, koje Zakona potiraju, prez da Thovarushi to proszili bi, ter y proti Volye Thovarushev, zvan da Dispenzaczia bisze zadobila *

* Mershi od Naredbe Vekshega odvezati nemre, zato Dispenzaczia szamo vu takvih Prechkih datisze more, koje szame po szebi razdrusuju, prez da Thovurushi to hoteli bi, y koje k-tomu Ztavlyanya chlovechanzkoga jeszu, kakvogaszu Prechke zvekshinum; ne pako vu Prechkih naravzkeh Pravicz, kakva je takaj *Rodbinztvo vu jednakom Potezu a*), y *Vishemustvo* (Polyandria) *b*); niti vu Prechkih Pravicz bosanzkeh ztavlyeneh (positiv); kakva je *Vishesenztvo*, koje izti Odkupitel nash prepoveda *c*).

a) Martini Pot. 721. *b*) ond. Pos 707. *c*) Mathaei Cap. 19.

§. 68.

Oblazt Dispenzeranya imajuchi.

Kajti Szloboda dispenzerati jedino onoga szlishala bi, koj Prechku ztavil je, zato Prechku,

Digitized by Google

Zhajanya nebosanzkoga, oprascha Katolikom*

1-ich *Papa rimzki*, y ov vu vszeh katolichanzkoga Izhoda Prechkih Miloschu daje. Ali po *Penitentziarie* dana, szamó za Szud nuternyi valya: anda za Szud zvunzki zadobitisze ima Dispenzatzia ona, koju Papa pe *Datarie* daje, kojoj vendar vszigdar *Dopadnozt* Kr. (Placetum-R.) pridojti mora.

2-och *Biskup* Dieczezanzki, iz Oblazti od Pape zadoblyene: zato dispenzera ov szamo vu Rodbinztva ali Szvachtva 3, y 4tem Kolenu, y oztaleh vu Liztu zadoblene od Pape Oblazti ztojecheh, a ne drugeh Prechkih, zvan da Dushe Pogibel, y zla Pelda (Scandalum) Odvlachenye dopuztili nebi. Lizt takov vszako peto, ali 4. Leto znova izproszitisze ima *a*).

* Nekatolike dispenzera I. *Kralyevzka Szvetlozt* vu vszeh Evangelikushkeh Prechkih: vu trejtom vendar, ali chetertom Rodbinztva, ali Szvachtva Kolenu Dispenzaczia visbe nepotrebujesze, odkuda Leopold II. jenput za vszigdar Evangelikushe vu Kolenih oveh dispenzeral je. 791: 26 2) *Poglavarztvo Szoldachko*, vu Prechhi Szoldachtva Const. Jos. n. p. M. 3) Magistrat *Varmegyinzki*, ali *Varaski*, ali Tolnach kr. vu Menysholetnozti, y trojega Ozivanya. Ond.

a) Trid. ond. C. 5. d. r. m.

§. 69.

Razpitanye takaj pravo takvo dajesze.

Razpitanye drugo je

1-ich *nepravo takvo*; koje zrokuju Prechke razdrusuche: velisze tak zato; kajti Ztol duhovni zaradi podleseche Prechke razdrusuche Zakona ne tak razteplyuje, kak to bolye vnogo ochituje, da Zakon vu iztom Pochetku nikaj ni valyal. Drugo je *pravo takvo* (proprie tale); koje iztoga pravoga Zakona razmeche. Ovo

Digitized by Google

2-och vre je *czelo*, totale, drugach quoad vinculum, koje iztoga Veza zakonzkoga razvesuje, vre je *ztranchno*, partiale, drugach quoad Thorum et mensam, t. j. od Poztele y Ztola. Ovo.

3-ich Vre je *vekivechno*, vre *vremenito*.

§. 70.

Vre I. czelo, zaradi szame Szmerti.

Razpitanye czelo vu potroshenom Zakonu pri Katolikeh, szamo vu dveh oveh Prijechenyih biva:

1-ich kad vu Zakonu dveh neverneh, jeden zmed nyih na Veru kerschanzku bisze bil obernul, drugi pako z-ovem ali siveti hotel nebi, ali ne prez Krivicze proti Ztvoritelu *a*). Zvan ovoga Dogogyaja.

2-och Zavez Zakona potroshenoga jedino po Szmerti Thovarusha,* ne pako po Dispenzaczie rimzkoga Pape odvesujesze, t. j. kad jenput Zakon katolichki potroshen bi vre bil, jedina Szmert Ztranke presivuche vu drugi Zakon ztupiti Szlobodu daje *b*).

* Vu drugi Zakon pred Szmertjum Druga szlobodno onda vendar idesze, kada perveshi Zakon zaradi znajgyene Prechke razdusuche bi raztepelsze, ter vre jedna, ali druga Ztranka, vre y obodve drugoga Druga pravedno jemlyu, zvan da Prechka ali druga, ali perveshá y pak prechila bi.

a) Comm. Interpr. Textus S. Pauli in 1. Cor. 7. v. 15. *b*) Trid. Sess. 24. C. 5. 7. de Sacr. m. Lucae 16. v. 18. Col. L. 2. C. 7.

§. 71.

Zvan da Zakon josh potroshen bil nebi.

Zakon nepotroshen zvan Szmerti* z-dvemi josh ovemi Nachini preztaje:

Digitized by Google

4-ich ako redovno Valuvanye, jedna ali druga Thovarushev Ztranka, bi poztavila bila: vu ovom Pripechenyu Ztranka druga, Thovarusha drugoga szlobodnoszi ische. Conc. Trid. Sess. 24. C. 6. de Sacr. Matr.

2-och z-Dispenzaczium Rimzkoga Pape: ar ova potira Veza Valuvanya redovnoga, ovo pako odvesuje Veza Zakona nepotroshenoga, anda Veza iztoga, y Rimzki Papa odvezati more poleg iztinzkeh Rechih oveh, „*akó onoga, koj tebe preoblada, preobladam, vnogo bolye tebe preobladam* (Si vinco vincentem te, multo magis vinco te)“ K-tomu: doszad vre visheput Rimzki Pape Zakona takvoga poterliszu, to pako, da vu Dugovanyu, tak velikoga Znamenuvanya, Rimzki Pape faleli bi bili, neg miszliti, nerazumno, y pogibelno bi bilo. Pichler. P. 2. p. 475.

* Zroke, za potreti Veza Zakona pravednoga, ako taki potroshenoga, Evangelikushi, zvan Szmerti, josh chetiri imaju ove: 1) Da bi Thovarush Druga szvomu na Sivlenye shetuval *a*). 2) Dabi Drug zakonzki vu Lotriu bil prepal pravu (formale), zadoszta dokazanu, y z-jednakem Grehom neodvernyenu *b*). Katoliki zato ztranchno szamo Razdrusenye izkati mogu *c*). 3) kad Thovarush Druga szvoga malovredno bi oztavil, y k-Terminu nebisze bil nazad povernul †, nit na trejte Nazadpozivanye *d*). 4) Glavna Nepriatelztva: t. j. kad razszergyene Thovarushe zabztuny Dvorjaniki Vere bi pomirjavali, ter za drugem vre vremenitom Razpitavanyem, ako joshsze vtishila Szercza nebi, onda, prez vendar Preszuda Decze, Thovarushi. na Szilenye obodveh, za navekesze razpitaju, y potlam obodva vu Zakon drugi prejti †† mogu *e*).

† Pod Szvetom Stefanu, takaj pri Katolikeh Vugrih, za Raztepanye Veza zakonzkoga, zadoztni Zrok bil je Sene Oztavlanye *f*): ali danasz Dugovanye drugachsze, ima zaradi szuprotivne Naredbe Tridentzke, vu Zemlyu takaj Vugerzki, vu Vsivanye vpelyene. Conc. Trid. Sess. 24. C. 2. de S. Matr.

Digitized by Google

†† Evangelikuska iz Zrokov oveh nekatolichanzkeh razdrusena Pershona, Pershonu katolichanzku vu hisni Zakon imati nemre: ar Naredba veli *g*), da Biskupi na Zpoznanye Nikakvoche perveshega Zakona priszilitisze nemreju.

a) Const. Jos. §. 55. *b*) ond. *c*) S. Lud. L. 1. C. 20. *d*) Const. Jos. §. 56. *e*) ond. §. 57. *f*) S. Steph. L. 2. C. 28. *g*) 791: 26.

§. 72.

Vre II. Ztranchno, ali 1) *za naveke, zaradi Lotrie*;

Zvan Razpitanya czeloga, od kojega do szad, josh y ztranchoga Katoliki imaju, t. j. szamo od Poztele y Ztola. Ovo Thovarushe szamo, tak razdrusuje, da vendar, vu drugi hisni Zakon, Ztran nijedna, za sive druge, prejti nemre *a*). Vekivechnomu jedina Lotria Zroka daje, ar Pogodbu, poleg koje Thovarushi dva vu jednom Telu biti moraju *b*), ozkrunyujc, vre pako izte Pravicze naravzke nekrivoga, da krivomu Rech bi dersal, neszile. Ali Lotria* razdrusucha biti mora:

1-ich *puno* iliti zadozta dokázana *c*);

2-och zvershena, á ne szamo zkushavana *d*);

3-ich prava (formale): zato kada ali obszilyena, ali od drugoga, kojsze za nyezinoga Musa bi bil van dal; ako vkanyena bi bila Sena, Thovarush nyezin vu nijednem ovem Pripechenyu Razpitanye izkati nemre *e*):

4-ich *neoproschena*, jeli z-Rechjum, jeli z-Chinom *f*);

5-ich *nepovernyena*, to jezt Ztranka druga nemora vu iztom Blatu lesati *g*). Ktomu

6-ich Razdrusenye proszechi, ako Priliku, y Zroka Lotrie szam bi dal bil, ako taki ne izraven, v. P. privolyujuchi, nagovarjajuchi, ne-

Digitized by Google

preprechujuchi, Dusnozt zakonzku dugo kratechi, y t. d. Razpitanye ne dobiva *h*).

* Lotria zvan Pravde na vekivechno Razpitanye zrokuje takaj Pravde ove: I. Fiskushu M. na Kastigu szudovolnu (arbitrar.) tak proti Seni kak proti Musu, tak plemenitomu, kak neplemenitomu, zaradi Lotrie tak perve, kak druge *i*). II. Proti Seni neverni na Kastigu Zgublenya Glave, y Miraza. Pravda ova zpada szamo na Musa plemenitoga, za odvernuti od Dosheztja vu Imanyih negibuchch Fachuke, ter szamo zaradi Lotrie perve, koja perviput Musu na Znanye doshla je, akoprem na Broju vre y vishepüt bisze pripetila bila *k*).

a) S. Lad. L. 1. C. 20. *b*) Genes. 2. Mathaei 5. v. 32. *c*) C. 15. 16. de Conv. Conj. *d*). Cap. fin. de adult. *e*) C. 6. de eo, qui Cogn. *f*) C. 15. 16. de Conv. Conj. *g*) C. 4. 5. de Div. *h*) onde. *i*) 713: 12, §. 1. 5. *k*) 1ae 105.

§. 73.

Ali 2) za Vreme, iz Zrokov drugeh.

Za Razpitanye vremenito, koje szamo tak dugo terpi, kak dugo terpi y Zrok, zaradi kojega proszisze, vu czirkveneh Praviczah, Zroki nahagyajusze ovi:

1-ich Pogibely Dushe, koja iz Praznenya duhovnoga, t. j. kad Thovarush vu Krivoverztvo, od Kralyeztva neprijetó, vpal bi bil; ali odtud napervoztoji, kad Thovarush Thovarusha na Greh bi napelyival. Zroka vendar na Razdrusenye onda nije, kad Thovarush, akoprem greshen, Druga szvoga na Greh nagovarjal nebi *a*).

2-och Pogibely Zdravja, koja ali iz Raszipnozti *b*), ali iz Betega kusnoga Druga bisze priblisavala *c*).

3-ich Pogibely Dushe, y Tela: t. j. prevech neprilichno Thovarushev Zkupbitje, iliti veki vechne Szvagye, koje zvog Malovrednozti Dru-

Digitized by Google

ga zakonzkoga ne tak berzo bi preztati mogle: ar poleg oveh, tak Zvelichenye Dushe, kak Tela Zdravje, vu Pogibely dohaja *d*).

4-ich Pogibely Tela y Sivlenya; vu kojem zbog prevelike Thovarusha Kervolochnozti, Sena ztala bi *e*). Pogibely takva kadagod bi naztajala, Sena z-chem berse, szlobodno pobegne, niti k-Musu povernutisze predi dusna nije, dok ili po Zalogih, ili po Priszege Musa, kakszi szama zebere, zverhu toga, da nyu Thovarush vishe bantuvati neche, zadoztnu Szegurnozt zadobila nebi. Kada pako zaradi Hmanyoche Museve, niti Priszegi zaufatisze Sena nebi mogla, onda z-drugemi takaj Nachini Oholnozt, y sivinzko Musa Szercze vkrotiti Szudczu szlobodno je *f*).

a) Cap. 2. et sq. de Adult. *b*) Cap. 8. 13. de rest. Spol. *c*) C. 1. 2. de Conj. lepr. *d*) Can. 5. causa 28. qv. 1. et C. 2. de Div. *e*) C. 8. 13 de rest. Spol. *f*) Pichler de Div. p. 481.

§. 74.

Pravde iz hisnoga Zakona.

Josh od Pravdih iz hisnoga Zakona, kojeszu:

1-ich Na Razpitanye vre pravo takvo, vre nepravo takvo. Tusbu podaje vre Thovarush jeden, ali drugi; vre gdogod; vre Fiskush vu Prechkih po szebi szameh razdrusucheh, vre Konziztorialzki pri Katolikeh, vre Magistratzki pri Evangelikusheh, t. j. varmegyinzki, ali varaski, kak vre plemenit, vre neplemenit Mus bi bil. Tusba vupirasze vu Naredbih, koje gore szim tam vre videliszmo, tak czirkveneh, kak szvetzkeh, vu Naregyenyu Josefinzkom, y Odlukih Kr.

2-och Fiskusha na Povedanye Zroka Razdrusenya, proti Thovarushem z-Chinom szvojvolynem razdrusenem. Tusba zhaja iz C. 3. 4.

Digitized by Google

de Divort. gde velisze, da nigdoszi szam Szudecz nije.

3-ich Fiskusha na Kastigu zle Pelde (scandali), y na Jemanye, ali Odpravlanye Prilegavicze.

4-ich na Kastigu zburkanoga hisnoga Zakona, proti onomu, koj med Thovarushmi Szvagye szejuch, Szlogu thovarusku je prevernul. Tusbu chini vre Fiskush, vre vregyeni, kak to Navada vuchi.

5-ich iz Zakona hisnoga zaglavneh takaj Pravdih poragyasze: kajti Prechkih razdrusucheh Ztran veksha, zvan Razpitanya, Kastige takaj zaglavne, za szobum vlecheju, kak to vre na Meztah szvojeh videliszmo.

§. 75.

To izto.

Od Pravdih zakonzkeh, kak zaruchneh, josh znati je:

1-ich Pravdih oveh, takaj pri Gerkih nezjedinyeneh, Szudecz je Biskup, z-szvojemi Priszedniki *a*), ter akoprem zmeshan bi bil Zakon (mixtum *b*): jedino Evangelikushi pred Varmegyium, ali Varashem Pravde takve tiraju.

2-och Vu Prechkih vlaztneh, iliti razdrusucheh po szebi szameh, Zakon tusiti more vszaki, Szumnyi nepodversen *c*).

3-ich Pravde ove vu Vremenih, takaj neszudbenih techeju, zvan Dnevov Nedelynih, Szvetkih, y Tjeden szveti *d*).

4-ich Vu Razpitanyu na Deczu zabitisze neszme, koju y potlam odhraniti mora on, koj y pervlye to moralje, y ov ako Krivecz je, onda za Kastigu josh y Decza jemlyumusze *e*).

5-ich Pozivanye na vekshi Szud pri Katolikeh, vu Zakonu takaj zmeshanomu, biva na Me-

Digitized by Google

tropolitu, od ovud na Primasha, y naj poszle na Papu, koji Szucze na Mezto szebe, druge Duhovnike nashe, poztavlyuje *f*). Evangelikushi * pozivaju na Ztol Kr. y od ovud na Szedmerochaztnichtvo *g*).

* Evangelikushem vre razdrusenem poszebnaszu I. Zverhu Decze Obzkerblenya, ako Szvedochanztvo verevredno pokazati mogli nebi, onda nye vu novi Zakon hisni zdati, Dvorjanikom Vere pod Kastigum Zgublenya Szlusbe szlobodno nije. II. Sena pred 9temi Meszeczi od Razdrusenya, vu drugi Zakon ztupiti nemre, da Decza buduch porogyajuchasze neztanovitoga Izhoda poztajali nebi. III. Ako razdruseni y pak zdrusitisze hocheju, onda vsza ona znovich obdersavatisze moraju, koja za ztuplyujuche vu hisni Zakon prepiszanaszu. Const. Jos. §. 59. y szl.

a) 458: 9. 462: 3. 492: 45. 46. 723: 29. §. zadn. *b*) 791: 26. *c*) C. 3. qui matr. accus. *d*) 723: 29. §. zad. *e*) Pichler p. 482. *f*) Trid. Sess. 24. Can. 12. de Sacr. Matr. C. 20. de ref. m. *g*) 791: 26.

DEL IV.

Od Opravedenya.

§. 76.

Trojverztno, je.

Drugi Oblazt ochinzku zadobiti Nachin Opravedenye (legitimatio) zovesze; iliti Chin, koj nepravedni Deczi Pravicz pravedneh dodaje. Znajgyeno je za Kervolochnozt naszladneh Roditelov z-Chlovechanztvom nadomeztiti, pokehdob da Decza nezakonzka vu Imanyih Roditelov szvojeh Déla nikakvoga nimaju *a*), nit Chazt redovnichku pri Katolikeh zadobiti mogla nebi *b*). Trojverztno je pako, vu Mochi takaj szvoje razluchno, Opravedenye. Biva najmre vre

1-ich po pridojduchemu hisnom Zakonu, vre
2-och po Daruvanyu Kralyevzkom, vre
3-ich po Odluke Pape rimzkoga.

§. 77.

I. Po szledechem Zakonu.

Opravedenya po szledechem Zakonu hisnem Potrebchine, za dodati Pravicze Pravedneh, jeszu:

1-ich da vu Vremenu ali Zanôshenya nepravednoga, ali Narogyenya Deteta iztoga, ali vu Medvremenu, Zakon valyani zaradi Nenazochnozti Prechke vlaztne (publ.) med Roditelyi Deteta ovoga obztati bi bil mogel.

2-och da Zakon szledechi valyano ztavisze.

3-ich Da oni, koji nepravednoga po Zakonu ztavlyenom opravediti hocheju, nyega doiztine y rodiliszu. C. 1. 6. qui filii leg.

§. 78.

Ov, zvan Prechke razdrusuche vlaztne

Iz Pomenkanya Potrebchine perve opravediszte nemogu Decza

1-ich. Chijeh Roditelyi Rodbina vu Potezu ravnom biliszi bi (nefandae).

2-och Chijeh Roditelyi Rodbina poprechna, ali Shogori, ali kakti Shogoriszi jeszu, vu prepovedanom Kolenu (incestuosae).

3-ich Decza vu Lotrii porogyena (adulterinae).

4-ich Decza iz Roditelov, koji ali z-Szvetem Redom, ali z-Valuvanyem redovnichkom zvezaniszu (sacrilegae).

Digitized by Google

5-ich Decza iz podverseneh Prechki Thovarushonosztva, ali Vere Razluchnozti. Ar med Roditelyi vszeh oveh Zakon valyani nit vu Vremenu Zanoshenya, nit Narogyenya, nit vu Medvremenu, zaradi podleseche Prechke vlaztne, obztati mogel bil nebi, pokehdob da Rodbinztvo, Shogorztvo vu prepovedanih Kolenih, Lotria, Szveti Red, Valuvanye redovnichko, Thovarusho morztvo, y Vere Razluchnozt med Prechko razdrusuche vlaztne brojesze.

§. 79.

Jeli pervi, jeli drugi, y nepotroshen takaj,

Za Opravedenye po Zakonu szledechem, potrebujesze na dalye, da Zakon ov valyani je, ter poleg Prepizka czirkvenoga ztavisze, ar kaj je proti Naredbe, niti Mochi kakve imati nemre. Medtem vsze je jedno

1-ich Jeli neszrechna z-Virgilom Lidvina, Virgila pred nikem drugem (matr. immed.); jeli pak predi Mihalya, zatem Mikulu y potlam ztopram Virgila za Musa vzeme (matr. mediatum): Virgilovo z-Lidvinum Dete nezakonzko vszikak pravedno poztaje. Vsze je takaj jedno,

2-och jeli ztavlyeni med Roditeli Nepravednoga Zakon hisni potroshilszebi (consumatum), jeli pak potroshen bil nebi (ratum); t. j. akoprem Virgil po Zdavanyu redovnichkom, mahom bi vmerl bil, pravedno vendar, nezakonzko Dete ono, poztaje: ar y nepotrosheni Zakon praveden je. C. 6. qui fil.

§. 80.

Detetu nepodversenomu.

Da pridojduchi Zakon nezakonzko Dete opraveduje, zadnyich, y tosze bitno potrebuje, da

Digitized by Google

Zakona ztavechi, Dete, koje po ztavlyenem med sobum Zakonu opravediti hocheju, zaizto rodiliszu: ar Opravedenye drugach izigrajlyivo y vkanlyivo bilo bi, koje Dosheztnikom nikaj neskodi *a*). Porogyenye probuje

1-ich laztovito Roditelov Valuvanye, ztem bolye, ako z-ovem perveshe vekshe Priatelztvo, y Okolicze druge netemno szlagalesze bi. Medtem

2-och da Roditeli Valuvanye szvoje probuvati bi morali, to vu Redu nije: ar za Lascza poleg Pravicz naravzkeh nigdosze dotlam dersati nemre, doklam, da je zaizto takov, nepokasesze. Kada pako

3-ich po Fiskushu, ali drugeh Dosheztnikov pravedneh szuprotivna Proba vchinilasze bi, takova onda izkorenitisze ima, drugach ovem, a ne vkanlyivo opraveduvanomu, Dosheztje doszudisze *b*).

a) 1a. 106. 103. *b*) 1ae 66. §. 3.

§. 81.

Vszeh pravedneh Pravicz dodaje.

Moch z-Potrebchinami ovemi Opraveduvanya po pridojduchem Zakonu tak velika je, da nijednoga drugoga Opravedenya tulika nije: ar ovak opraveduvani vsze one Pravicze dobi, koje pravedno porogyeni imaju *a*): vu oszebnom Prikladhozt

1-ich na vsze Chazti redovnichke;

2-och na vsze Chazti szvetzke;

3-ich Dosheztje vu Praviczach, y Dobar Ocza obodvojega z-pravednum Deczum jednako;

4-ich Oblazt Ochinzku: ar gde Dosheztja ni, onde nit Oblazti ochinzke nije *b*).

Digitized by Google

* Iz Opravedenya ovoga, Naredbe nashe, akoprem nigde zpomnalesze nebi, kajti vendar vu Pomenkanyu Pravicz szvetzkek Pravicze czirkvene za domovinzke dersesze, vu Navade pako czirkvene Moch ova ztala bi, zato od Iztinitozti Mochi ove vu Domovini nashi dvojiti nikak mochi nije.

a) Cap. 6. qui fil. *b*) Iae 56.

§. 82.

II. Kralyevzko.

Druga Opravedenya Fela je Opravedenye po Daruvanyu Kr. Opravedenye ovo je Fashia, ali Testamentum z-Privolenyem Kr., vu Zpodobe Predszlobode (privilegii) dodanem, objachen, po kojem, ali po kojoj Otecz nepravednoga szvoga vu Dobar y Praviczah szvojeh za Dosheztnika szvoga poztavlya. k-Opravedenyu ovomu vtechesze

1-ich kada Opravedenye perveshe moguche bilo nebi, kajti Mati vmerla vre bi bila, ali zaradi medztojeche Prechke razdrusuche vlaztne, ako Roditeli vzetisze mogli nebi (§. 78).

2-och ako Roditelyi bisze zadnyich, y vzeti mogli, takaj prez Dispenzaczie; vzetisze vendar oni necheju: y vu ovem Pripechenyu Opravedenye po Daruvanyu Kr. valyano je: ar vu Praviczah nasheh nigde neztoji, da na Valyanye drugoga ovoga Opraveduvanya bitno potrebujesze to, da Opravedenye perveshe zvershiti nebisze moglo.

3-ich za prezkerbeti opraveduvanomu Dosheztje jedino vu Dobar negibucheh daruvanyzkeh: kajti takva szamo, iz Odomrenya Ocza opravedujuchega, na Fiskusha zpazti moraju: Szuprotivno Imanya Ocza opravedujuchega jeli gibucha, jeli negibucha zvandaruvanyzka (extra-

Digitized by Google

donationalia) opraveduvani, takaj prez Privolenya Kr. imati more: ar od zvandaruvanyzkeh ne szamo Zadobitel, nego y nyegov zadnyi Odvetek chizto szlobodno odregyuje 715: 26. §. 3.

§. 83.

z-Potrebchinami obzkerblyeno

Opravedenya Kralyevzkoga Potrebchine one izte jeszu, koje takaj za Poszinenye (praefectio), y za Priselenye (adoptio) ztavlyeneszu. Anda

1-ich da k-Fashie, ali k-Testamentumu, po kojem Otecz szvoga nepravednoga za Dosheztnika odregyuje, prizpe Kr. Privolenye, t. j. Imanya, koja na Kralya zpaszti bi morala, da Kraly opravednomu prikase: ar proti Volye szvoje nigdo Praviczu szvoju zgubiti nemre *a*).

2-och da Privolenye Kr. vu Zpodobe Predszlobode priztupi: ar Kralya prozto Podvergyenye (simplex ratificatio) Zalog je, koje neplementuje *b*); neptemenitoga pako iz Imany negibucheh zhititi Naredba domovinzka dopuscha *c*).

3-ich da Opraveduvani vu Imanya, vu koja je opraveduvan, za Szmertjum opravedujuchega, vu Techaju Leta jednoga vpelyasze: kajti prez Vpelivanya Daruvanye zahergyavisze.

4-ich Da Vpelivanye z-Szuprotgovorom nevredisze, ali od takvoga dasze oszlobodi: kajti kad Donacziasze potere, onda Imanya Szuprotgovorechi dobiva, y tak nikaj neoztane za Dosheztje opraveduvanomu.

a) 2ae 9 *b*) 1ae 6. 102. *c*) 715: 23.

Digitized by Google

§. 84.

Zvershenya szamo szvetzka imajuche.

z-Potrebchinami ovemi obzkerblyeno Opraveduvanye Kr. * Zvershenya ne redovnichka, nego szvetzka jedino ima: daje najmre

1-ich Dosheztje vu vszeh Praviczah, y Dobar Ocza opravedujuchega, komu vendar Odvetek pravedni pofalil bi; ar kad takovšze bi nahajal, onda po Kralyu opraveden vu dedovneh (avitis) opravedujuchega nikaj nedobiva *a*); vu zazkerbneh vendar iztu Deczu pretechi more: kajti od Zazkerbe szvoje, vszaki szlobodno odregyuje *b*). Daje

2-och Plemenschinu kakti Donaczia Kr. y vsze neoszobne Predvrednozti, Nakitja Ocza opravedujuchega *c*). Ztem bolye

3-ich k-Mestriam Prikladnozt, kam nezakonzki takaj Puta odpertoga nima.

4-ich Oblazt ochinzku *d*).

* Anda szledecha je med Opraveduvanyem Kr. y med Opravedenyem po hisnom Zakonu pridojduchem Razluchnozt: 1) ovomuszu Zvershenya takaj redovnichka, onomu szamo szvetzka. 2) akoprem Zakonu Prechka koja razdrusucha vlaztna pachila bi, Kralyevzko Opravedenye ztoji vendar, ne pako po Zakonu pridojduchem. Szuprotivno 3) ovo preszugyuje izto mu pravednom Odvetku, ne pako Kralyevzko, zvan vu zazkerbnih.

a) 1ae 108. *b*) 1ae 57. *c*) 1ae 108. *d*) 1ae 56.

§. 85.

III. Papinzko Mochi ne vszigdar szamo czirkvene.

Kojesze od Rimzkoga Pape zadobiva, Opravedenye *Papinzko* * zovesze. Zvershenya ovomu z-vekshinum szamo redovnichka jeszu: Puta

Digitized by Google

najmre odpira na Chazti redovnichke *a*), vanzemshi vendar Kardinalzku, na koju neprikladne biti hotel je nepravedne Szikztush V. Rimzki Papa *b*). Ar Czirkvi vu vremenita Oblazt nikakva nije, y zato Zvershenya szvetzka dodati nemre Opravedenye ovo. Medtem drugo je

1-ich *ravno* (directa): ovo jedino Deczu opraveduje, ne pako Zakona zkupa, kojega Roditeli ztaviti ali mogli, ali hoteli nebi: ter od ovoga szamoga ztoji to, da Zvershenya szvetzka dati nemre. Drugo je

2-och *neravno* (indirecta): po kojem Papa Rimzki iztoga Zakona, koji zaradi Prechke razdrusuche ztati nebi mogel, valyanoga chini. Ovomu neravnomu Pape Rimzkoga Opravedenyu, Zvershenya ona izta jeszu, kojaszu y Opravedenyu po Zakonu pridojduchem *c*).

* z-Opravedenyem Papinzkom nadeliti more, vu Zemlyi Vugerzki, takaj Kralyeztva ovoga Primash, iz Predszlobode noveshe d). Tak noveshe, kak ztareshe Primasha Vugerzkoga Predszlobode popiszal je negda Mikula Olahy, y za nyim Peter Pázmány Ershegi Ostrogonzki.

a) 1ae 106. *b*) Const. Postquam de anno 1590. *c*) Markovics. Epitome §. 85. *d*) Pray Spec. Hyerarch. Hung. Part. 1. p. 148.

DEL V.

Od Priselenya.

§. 86.

Kakvoche Priselenya I. za Oblazt ochinzku.

Nachin trejti zadobiti Oblazt ochinzku je *Priselenye* (Adoptio): ali potrebujesze

1-ich da Priselenye, ili v-Rod Prijemanye naj ni *Pobratenye* (fraternalis), jeli jednoztranchno,

Digitized by Google

(unilateralis), jeli nazopetno (bilateralis): ar Prijemanye za Brata Oblazt ochinzku neporagya, niti nije Prechka Zakona razdrusucha nego daje *za Szina vzetje* (filialis), y ovo naj nebu nezversheno (imperfecta), koje takaj Oblazt ochinzku nedaje, y Prechka takaj ni razdrusucha; nego da je zversheno (perfecta), koje Zaszinyenoga vu Hisu Zaszinitela prenasha, y ovo je takaj Prechka Zakona razdrusucha. (§. 47.)

2-och da Zaszinitel Priselenoga vu Dobe tak oblada, da ovoga on y roditi bi bil mogel: Zato takaj Oszoba szamo muska zaszinuje, ter od Narave ne nemogucha *a*).

3-ich da Zaszinyen vu Priselenye privoli, ako vre szvojvolyen bi bil, drugach szamoga Ocza, ali Nameztnika nyegvoga Privolenye zadoztno je *b*).

4-ich da Zaszinyen vu Imanya Zaszinitela Dosheztja dobi: ar Pomenykanye ovoga Oblazt ochinzku vzimlye *c*).

a) Inst. L. 2. C. 24. 25. *b*) Iae 61. §. 7. *c*) Iae 56.

§. 87.

II. Za dodati Dosheztje.

Priselenomu szamo ono Priselenye Dosheztje daje, koje trejtomu ne preszugyuje: zato

1-ich gledech na *Imanya daruvanyzka* Privolenye Kr. k-Priselenyu prizpeti mora: ar nikomu nehtechemu Pravicza nyegva vzetisze nemre. Kajti pako nedaruvanyzka ha Kralya zpazti nemoraju, zato vchinyeno vu Imanya takva Priselenye y prez Privolenya Kr. valya.

2-och Privolenye Kr. z-Vpelivanyem (statutione) objachitisze ima *a*): ar drugach Daruvanye Kr. zahergyavisze, vpelyan pako vu Ima-

Digitized by Google

nya daruvanyzka Priselyen plemenit zkupa pozta-je, ako taki szamo za Brata priet: ar Daruvanye Kr. plemenituje, je pako Privolenye Kr. vu Zpodobe Predszlobode, k-Priselenyu dodano, nikaj drugo, neg prava Donaczia Kr. iliti Daruvanye Kr.

3-ich gledech *na dedovna* (avita) Priselitel, nit Deczu pravednu y naravzku zkupa, nit drugoga Zkupdelnika Roda imati nemora: ar ovi vu dedovneh Priselitela, Dosheztje iz Naredbe domovinzke imaju; odkud za siveh oveh Priselenye vu dedovneh napravlyeno valya nikaj, ter Rod zkupdelnik vu Priliki Vpelivanya szlobodno szuprotgovori, y Pravdu takaj za zadobiti Dosheztje szvoje prez Prechke podise *b*). Medtem

4-ich vchinyeno vu Zazkerbnih Priselenye vszigdar valya; y poleg Odregyenya Priselitela, iztoj ovoga Deczi pravednoj, y naravzkoj zkupa preszuditi, y (skoditi more, pokehdob da Zazkerbnik (acquisitor) z-Zazkerbum szvojum chini, kaj hoche *c*).

a) 1ae 66. §. 4, *b*) 1ae 66. §. 3. *b*) 1ae 57.

§. 88.

Pravicze Priselenoga.

Iz zadoblyene Dosheztja Pravicze Priselenomu * szlobodno je:

1-ich vsza Dugovanya, y Imanya, vu chijeh Ladanyu Priselyen Priselitela szvoga vu Szmerti nashel bi bil, okuperati, iliti szebe vu Ladanye oneh z-Mochjum szvojum poztaviti: ako pako vu Chinu ovom prechilsze bi, onda szukczeszionalzku, iliti na Zadoblenye Dosheztja Pravdu valyano podise.

Digitized by Google

2-och Imanya Priselitela pri drugeh vu Zelogu lesecha odkupiti. Kaj vishe

3-ich Imanya takaj takva, koja ali Priselitel szam, ali nyegvi Predyi bi bili vek vekoma odtugyili, izpravdati, y dobiti nazad priselyen more: ar takva Fiskushu Kralyevzkomu izkati dopuschasze; vre pako onu iztu Praviczu, koju vu Dosheztju Fiskush Kr. ima, Naredba nasha takaj priselyenomu dodaje *a*). Medtem

4-ich Imanya, z-kojemi niti Priselitel, niti Pregyi nyegvi ladali y kad bili ne bi, kajti vu ona ali vpelyani, ali Vpelivanye od Szuprotgovora ochiztili niszu, koja zato Priselitel ztopram zadobiti, ne pako po Pravicze Kervi nazad dobiti bi bil imal, takva nit Fiskush Kr. nit priselyen izkati nemre *b*).

* Ove izte Pravicze daje takaj Priselenye nezversheno, y Pobratenye takaj, *ako vszeskupno* bi bilo, (universalis), koje Priselitela Pravicze vsze na priselyenoga prenasha; ne pako nit *poszebno* (particularis), koje Imetka szamo Ztran koju; niti *jedinsko* (singularis), koje szamo Dugovanye vu oszebnom imenuvano priselyenomu zapishuje *c*).

a) Jae 27. *b*) ond. *c*) ond.

§. 89.

Josh druge.

Priselyen josh szledeche Pravicze dobiva.

1-ich vu Plemenu Priselitela ne med Rogyake (cognatos), nego med Rodbinu (agnatos) brojisze, zato Tutorztvo Kcherih Priselitela, Rogyakom ovoga priselyen vzimlye *a*).

2-och Priselyen Zadobitel poztaje Pravicz, y Imany Priselitela: ar ova predi imal nije. Zato od nyih szlobodno odregyuje *b*), ter y zadnya priselyenoga Rozgva to izto more, zvan da ona daruvanyzka bila bi *c*).

3-ich Dosheztje vu Dugovanyih, y Pravicz Plemena szvoga, poleg Priselenya takaj zadersi:

Digitized by Google

ar Priselenye szamo zadobiti, ne pako pogubiti Nachin je, y zato povekshava, ne pako pomenyshava Dobrochinztva. Medtem

4-ich zmed dvemi Priselyenemi kad jeden bi odomerl, Imanya onda ona, koja Odomrejuchi po Priselenyu zadobil je, presivuchi Pajdash, ako taki Odomrejuchega kervni Rod nedobiva, nego na Kralya Dosheztje zpada *d*). Zvan da Piszmo zverhu Priselenya napravlyeno, y ovoga podtvergyajuche Privolenye Kr. z-raslosnemi Rechi za Pajdasha takaj ztajalo bi.

a) 1ae 67. 120. *b*) 1ae 5. 57. 723: 49. *c*) 715: 62. *d*) 1ae 50. §. 3,

§. 90.

Vumiraju takaj.

Vsze vendar Pravicze ove, zvan oneh, koje k-Plemenu Priselyenoga privezane jeszu, preztaju, ter Priselenye zatirasze

1-ich kad Priselyitel Volyu bi premenil bil; ar Testamentum pred Szmertjum tuliko, kulikoputi premenitisze more: vre pako Priselenye, kajti je Dosheztnika Nachinyenye, y zato kajti ztopram po Szmerti Praviczu prenasha, drugo takaj nikaj ni, neg Testamentum, vanznemi vendar Razluku ovu, da on, koj po Testamentumu kaj dobiva, vu Rod zkupa neprijemlyesze Dobrochinitelya, nit Pridovka nyegvoga nedobiva.

2-och Kad Priselyitel vu Krivnyu Nevernozti bi bil vpal: ar po Krivnyi takvi Priselyitel vsza szvoja Imanya zgubiva, y vsza ova Kraly dobiva; tugya pako Dugovanya na drugoga prenezti nemre nigdo. Niti ne osiva Priselenye, ako taki Sivlenyu, y Imanyam Miloschu Kraly prikazal bi bil, nego iz czeloga Priselenye novo nachiniti imasze, k-komu Privolenye Kr. y pak

Digitized by Google

pridojti mora, na Imanya daruvanyzka gledech *a*)*: zvan da z-razlosnemi Rechi Miloscha takaj na Priselenye bisze pretezuvala.

3-ich Kad Priselyitelu potlam Deczaszebi narodila pravedna, y naravzka zkupa: ar ova iz Naredbe domovinzke Dosheztje imaju *b*); Naredbu pako domovinzku nikakvo Odregyenye poszebno nepreobladuje *c*). Zato pri vszakom Priselenyu muchech Zavezka ova razmevasze „*ako vumrechi Odvetka imal nebum.*“

* Zakaj Priselenye, po Milosche Kr. Sivlenyu, y Imanyam prikazane, ne osiva, vre odtud zpametno zpelavaju, da izta Decza pravedna, y naravzka zkupa, pred Krivnyum Nevernozti porogyena, vu povernyenih po Miloschi Kr. Oczu dane Imanyih, Dosheztja nimaju; ztem menye anda Priselyen, koj kervni Rod nije, takvo imati more: zvan da, kak rekliszmo razlosne Milosche Rechi Priselenyu takaj, Sivlenye bi ponovile *d*).

a) 1ae 49. *b*) 1ae 40. *c*) 1ae 66. *d*) Markovits Epitome §. 86. Schol.

DEL VI.

Od Tutorztva.

§. 91.

Tutorztva Podversek.

Szirotu, iliti Pershonu, koja Roditelov vishe nima, ravnati Pravicza, Tutorztvo velisze. Oblazti ovoj Pupil, iliti Szirota podlasesze, proti takaj Volyi szvojoj *a*), ako

1-ich vu Dobu pravednu josh vlezel bil nebi *b*); ali

2-och ako Dobe zadnyich pravedne * vre bi bil, nego ako iz Pameti prave bi zlezel makar y zvershenu Dobu vre bi imal *c*).

* Pershone, koje Dobu pravednu doztignuleszu, iz Tutorztva vu Kuratorztvo prehagyaju tak Dechaki,

Digitized by Google

kak Deklichi. Ar vlezavajuche vu Dobu pravednu Prokuratoraszi poztaviti y Deklichi mogu *d*), anda v-Dobi ovoj mogu oszobno (personaliter) pred Szud takaj Deklichi dojti; ar kaj gdo nima, to nit na drugoga prenezti ni moguch, vre pako Tutora szamo zato Pershona dobiva, kajti vu Oszobi szvojoj na Szudu biti nemre. *e*).

a) 1ae 124. §. 3. *b*) Ond. 715: 68. §. 9. *c*) 1ae 124. §. 4. *d*) 1ae 111. §. 7. *e*) 124. §. 2.

§. 92.

Oblazt neoszvojenu dobiva Tutor

Nachina Tutorztva zadobiti gledech, ovo drugo *naredbzko*, koje po dopuschenom od Naredbe Putu dobivasze; drugo *protinaredbzko* je; iliti *poszvojlyivo*, kojeszi gdo oszvaja, y vu onosze vriva, Praviczu na Tutorztvo iz Naredbe nikakvu nimajuchi *a*). Naredbzko drugo je

1-ich *testamentumzko;* koje po Testamentumu Ocza ali Szirote Deda na koga zpadne *b*):

2-och *pravedno;* koje izraven Naredba komu izrucha *c*):

3-ich *poglavarzko;* kojesze iz Zapovedi doztojnoga Poglavarztva obnasha *d*), vu dveh pervesheh Pomenykanyu *e*). Od vszakoga szad po Redu.

a) 715: 68. §. 8. *b*) 1ae 66. §. 1. *c*) 1ae 112. §. 2. *d*) 1ae 124: §. 4. *e*) 1ae 115. §. 1.

§. 93.

Vre 1) *po Testamentumu;*

Da Pregyi roditelzki, zhagyajuchem iz szebe, Tutora po Testamentumu dati mogu, Szloboda ova, gledech na Deczu, koja Tutora potrebuju vu *Oblazt ochinzku*, gledech pako na Dugovanya

Digitized by Google

kojasze nyim oztavlyaju, vu Moch od oneh *szlobodno odregyuvati* vupirasze: zato

1-ich Deczi Tutora dati more jedini Otecz, takaj Priselyitel, kad pak ov prez Testamentuma bi predomerl bil, onda Mati, za ovum poszle Ded ochinzki, a ne materinzki a):

2-och datisze more takaj poszmertnem *b*), pravednem szamo, y iz Oblazti ochinzke josh van nezpuschenem; ar nad drugemi Oblazti ochinzhe nit ni *c*):

3-ich datisze more vre prez vszake Zavezke (pure); vre ztegnyenem Nachinom (conditionate): kajti Szlobodu tu Naredba nekrati. Medtemtoga

4-ich Imanya dedinzka gledech, Tutora testamentumzkoga Tutor pravedni vanzkluchuje *d*): ar od zazkerbnih szamo *e*), ne pako od detinzkeh szlobodnosze odregyuje *f*).

a) 1ae 51. *b*) 1ae 114. §. 1. *c*) 1ae 56. §. 2. *d*) 1ae 119. §. 4. *e*) 1ae 5. 57. 723: 49. *f*) 1ae 58. zl.

§. 94.

Vre 2) *po Naredbe; y ov*

Kada Testamentuma ali bilo nebi, ali proti Praviczam domovinzkem ako koj bi za Tutora naregyen bil, vu obodvojem Pripechenyu Tutor praveden vu Tutorztvo ztupi: ar Testamentum nijeden, kakti Odredyuvanye Oszebcza, proti Naredbi vlaztni ztati nemre *a*). Tutorztvo ovo pravedno vre je

1-ich *pravedno, y naredbzko zkupa*: koje po Szmerti Roditela jednoga, Roditel drugi siv oztajuchi obnasha *b*). Vre je

2-och *pravedno szamo:* z-kojem lada pokojnoga Otcza Zkupdelnik *c*). Ovo izto vre je

3-ich rodbinzko (agnatica); vre *rogyachko*; (cognatica); kak vre Zkupdelnik z-Otczem ali

Digitized by Google

po Potezu muskom, ali senzkom Veza kervnoga imal bi *d*).

a) 2aa 11. *b*) 715: 68. §. 13. *c*) 1ae 113. §. 5. *d*) 1ae 116.

§. 95.

Vre pravedni, y naredbzki zkupa!;

Tutorztvo pravedno, y naredbzko zkupa, niti na Oszobu Pupila, niti na Imanya Ocza presivuchega, ar zverhu tak oneh, kak oveh, ochinzka Ocza presivuchega Oblazt, josh obztaje; nego jedino na Imanya Ocza pokojnoga zpada, y zverhu oveh, da Oczu presivuchemu Tutorztvosze daje, Zrok je takaj dvojverztni: drugi

1–ich ako Imanya bi zazkerbna bila: zverku oveh Tutorztvo, presivuchi Otecz ali Mati dobiva szamo zato, kajti Thovarushi takva jeden na drugoga po Szmerti szvoje zpuschavaju, y jeden od drugoga po Szmerti dobiva predszem, tak prediduchem (ascendentibus), kak poprechnem Rodom (collateralibus) *a*). Drugi je

2–och ako Imanya bi dedinzka bila: zverhu oveh Tutorztva pravednoga y naravzkoga zkupa, ne Pravicza Dosheztja, neg Vez, on naj teszneshi, Zrok je, koj med Ztareshi, y Deczum nahagyasze. Zato vu dedinzkeh pokojne Matere Tutorztvo ima Otecz pred vszemi Zkupdelniki pokojne, ako taki nit plemenit bil *b*), niti Dosheztja vu dedinzkeh Thovarushicze szvoje imal nebi: kajti za dobro Decze szvoje bolye od Ocza zkerbel gdo bi? Médtem

3–ich Mati Tutorztvo Decze szvoje, zverhu dedinzkeh Ocza, iliti Thovarusha szvoga tak Dedu Decze ochinomu *c*), kak takaj, kad y ovoga vre bilo nebi, nyegvomu blisnyeshemu Zkupdelniku *d*) predati mora. Zaradi izte ove naravzke Lyubávi

Digitized by Google

4-ich Otecz od Terha Rachunov vszigdar prozt je *e*); Mati vendar za Musem y pak iducha rachunati mora *f*), niti Piszma Imanya ochina szlishajucha chuvati nemre *g*), kajti kakti Sena niti Plemena szvoga Piszma chuvati szme *h*).

a) 1ae 113. §. 4. 116. Pr. 715: 68. §. z. *b*) 1ae 113. §. 1. *c*) ond. §. 3. *d*) 1ae 113. §. z. *e*) 715: 68. §. 13. *f*) ond. D. 12. p. 169. *g*) D: 7. p. 109. *h*) 1ae 42.

§. 96.

Vre pravedni szamo velisze.

Kada pako Pupil Ocza nijednoga vishe imal nebi, ali y ako Mati zadnyich bi josh sivela, Imanya vendar od Ocza oztavlyena, ako bi jedino ochinzko dedinzka bila, vu oveh Pripechenyih Tutorztvo *pravedno szamo* naztaje *a*). Tutorztvo ovo Redom onem, vu kojem Zkupdelniki jeden drugoga vu Dosheztju zamenyavaju, od jednoga na drugoga prehaja. Anda na onoga pred vszemi zpada, koj z-Oczem Pupila, ali vu Pomenykanyu takvoga, koj z-Pupila Dedom podelilsze bi bil, ako vendar Pupil Brata zvershene Dobe, szobum vu jednem iztom Kolenu ztojechege imal nebi *b*). Gledech Rogyake Pupila (cognatos) szledeche je k-tomu Ztezavanye

1-ich ako Imanya, za ztanovito, obodvojega Zpola niszu, onda na Tutorztvo Rogyaki nepuschajusze nikak, akoprem Rodbin (Agnat.) Pupilu bilo nebi, nego Tutorztvo poglavarzko onda priztuplyuje *c*).

2-och Rogyaki, akoprem na vszeh Znanye, vu Imanyih pupilarzkeh Zkupdelniki, pred Rodbinum vendar Tutorztva imati nemogu, nego Rodbina, akoprem dalyeshna, Rogyaku, akoprem blisnyeshemu predztavisze *d*): zvan da v-

Digitized by Google

Pravdu z-Pupilom zapletena bi bila, ar na Imanya pupilarzka hlepechi na Tutorztvo nepuschasze *e*). Medtem

3-ich kad Rodbina preprechena bi bila, onda Rodbinu Rogyak nameztiti, iliti namezto Rodbine biti Tutor kruto more; nego Imanya na obodvoji Zpol da zpadaju, y Rodbina kad v. P. vu Dobu zvershenu vleznula vre bi bila, onda nyoj Rogyak Tutorztvo predati ima: ar z-ovem Nachinom Rodbina vishe nemenyka *f*). Kaj vishe

4-izti priselyeni Szin ali Brat, vu Tutorztvu Kcherih pokojnoga Priselyitela (adoptantis), Rogyake ovoga prekorachuje: ar za Rodbinu vu Plemenu Priselyitela dersisze *g*). Ktomu

5-ich med visheih vu jednem iztom Kolenu ztojechemi ali Rodbin, ali Rogyakov Ztareshi vszigdar pred mlajshem Tutorztvo dobiva *h*).

a) 1ae 113. §. 3. *b*) 116. Pr. *c*) 1ae 117. §. 3. *d*) 1ae 116. §. 1. *e*) 1ae 123. §. 9. *f*) 1ae 117. §. 1. *g*) 1ae 120 §. 1. *h*) 1ae 117. §. 3 1ae 113. §. 5. 1ae 65. §. 2,

§. 97.

Vre 3) po Poglavarztvu.

Tutorztva pervesha, kad pomenykala bi, zadnyich Tutorztvo poglavarzko szledi. Vupirasze y ovo

1-ich vu Praviczu Dosheztja *a*): zato Plemenitem Tutora daje Kraly, kakti Plemeniteh vu Szemenu dohagyajuchehsze Dosheztnik *b*); Purgarom Magistrat varaski, oneh iz Odomrenya takaj Dosheztnik *c*); Pupilom naj poszle muskem Gozpon iz Zroka jednakoga *d*). Vupirasze k-tomu

2-och vu vlaztnu Ravnanya, iliti iztoga Kralya Dusnozt *e*): kajti na izto vlaztno Ravnanye,

Digitized by Google

iliti na Kralya popaziti zpada, da Ztalisha, kojegoder Sziroticze, prez dobroga Tutora naj nebudu. Zato Tutorztvo ovo, takaj *Kralyevzko* velisze. *f*). Kajti pako

3-ich Kralya bi Poszli vekshi pachili, zato Pupilom od Naredbe Zagovoritel josh drugi Palatinush dodan je *g*). Odkud Tutorztvo ovo, takaj *Tutorztvo Zagovoritelov* velisze *h*), y ovomu vre jednomu, vre drugomu po Volye pritusitisze Szloboda je, kad Tutor ali neprikladen dan bi bil, ali z-Zamuchanyem Magistrata laztovitoga, kad Tutor Dusnozti szvojoj zadozta vchinil nebi; ar na Dusnozt doztojnoga Magistrata zpada, ne szamo Tutora prikladnoga dati, nego y na Zvershavanye Dusnozti szvoje Tutora prignati ne zamuditi *i*). Ali

4-ich Palatinush takaj z-prevnogemi Kralyeztva Poszli je obtershen, zato Szudbenoztjam izkernem (immediatis), Tutora dati Poszel, vu vszagdashnye Obnashanye, predan je. Odtud Pupilom plemenitem, ali Szlobodnyakom Varmegyia, vu kojoj Pupil ztanuje, Tutora daje *k*), ne kakti Dosheztnik, nego kakti vu ove vlaztne Ravnanya Dusnozti Kralya zlehkotujucha.

a) 1ae 115. §. 2. *b*) 1ae 10. c) 649: 16. *d*) Urb. P. 7. §. 1. *e*) 1ae 115. §. 2. *f*) ond. Pr. *g*) 715: 68. §. z. 765: 26. §. 1. *h*) 1ae 115. Pr. *i*) 723: 105. Pr. 765: 26. §. predz. *k*) 765: 26. §. 1.

§. 98.

Nego Prikladnozt imati mora: y naravzku,

Medtem Prikladnozt vu vszakom Tutoru potrebujesze: ovo pako ztoji vu tom, dasze gdo nit naravzki neprechi, niti zoszeb od Naredbe Tutorztvo zaztupiti, da Prepoved nima. Iz Zroka Prechke naravzke Tutori biti nemogu:

Digitized by Google

1-ich *menysholetni*; zvan da Odpuschenye od Let zadobe *a*): ar zaradi Pomenkanya zadoztne Zpoznanozti, josh szami pod Kuratoromszu b).

2-och *Priselyeni:* kajti koj szam josh szvoj ni, takov niti Dugovanyam drugoga pripaziti nemre *c*).

3-ich *Maneni*, koje goder Dobe: ar zaradi nimane Pameti za Pershone Dobe nepravedne dersesze, y kak takve, ali ochinzke, ali tutorzke Oblazti podlosneszu.

4-ich *Szusni*, y *zadersani* jeli od Nepriatela, jeli od Szudbenozti vlaztne *d*).

5-ich Sene, zvan Matere *e*): Prechka ove naveke, drugeh pako oneh vszeh szamo za Vreme terpi *f*).

a) 1ae 117. §. 2. *b*) 1ae 122: §. 8. *c*) 1ae 121: §. 3. *d*) 1ae 56. §. 3. *e*) 1ae 113. §. 5. *f*) 1ae 56. §. 3.

§. 99.

y naredbzku, iliti Pravichnozt.

Zvan oveh, Tutori josh niti oni, biti nemogu, kojem zadnyich Prikladnozt naravzka pofalela nebi, koji vendar, da z-Pupilom pravichno baratali budu, neszudijusze: takviszu

1-ich koji velika Nepriatelztva z-Roditeli Pupilov imaliszu; ali z-Pupili imaju: ar od takveh bojatisze je, da proti nyim Pravde podignuli budu *a*).

2-och Razpiszani (proscripti) — ali krivopriszesni, akoprem ne proti Fiskushu; ali y drugach zlocheztoga Zadersavanya koji bi bili *b*).

3-ich koji z-Nachini nenavadnemi za Tutorztvosze bi borili: ar Imanya pupilarzka pomenyshati takvi Nakanenye imaju *c*).

4-ich Sziromaki *d*). Szim zpadaju: Raszipniki Imany szvojeh — vu Zgublenyu vszeh szvo-

Digitized by Google

jeh Imany obszugyeni, budi zaradi China velike Mochi (pontent. maior.), budi zaradi Krivnye Nevernozti, ali vregyenoga Velichanztva, ali y Priszege krive proti Fiskushu Kr. — kak takaj z-ludzkemi Novczi obtersheni *e*).

a) 1ae 123. §. 8. *b*) 1ae 123. §. 6. c) 1ae 123. §. 9. *d*) 1ae 123. §. 7. *e*) 1ae 121. §. 1. 2. 4.

§. 100.

Dusen je pako A) vu Pochetku 1) *Szlusbu prijeti;*

Potlamkam kad od Tutora, da Chlovek prikladen, dober, y Imetka imajuchi biti mora, povedaliszmo, vre vezda od Dusnoztih nyegveh. Oveszumu druge I. vu Pochetku Tutorztva; druge II. vu Techaju Tutorztva; a druge III. na Konczu Tutorztva. Vu Prijemanyu Tutorztva szimsze ztecheju: *A*) da Tutorztvo kakti Szlusbu vlaztnu, y szvetu prime *a*); *B*) da Dobu Pupila szvoga da razvideti; *c*) daszi prizkerbi Inventara, iliti Popizka Dugovany pupilarzkeh. Kajsze Szlusbe Prijemanya dotiche, zapametiti je, da Zroki szledechi od Tutorztva vendar zprichavaju:

1-ich Vnosina Decze laztovite, pravedne sivuche y pod Oblaztjum ochinzkum josh ztojeche: ar koj z-pravednum Deczum Orszaga povekshava, da kaj povolynoga y on chuti, vreden je, niti ni mochi Ocza od Zkerbi Decze szvoje odvernuti. Zadoztni za Izprichavanye Decze Broj, od Naredbe nigde ni ztavlyen, zato od pametne Volye Szudbenozti izkerne on jedino viszi *b*).

2-och Mezta Dalechina: kad najmre Tutora Dvor od Dvora pupilovoga prevech daleko bi ztal *c*).

Digitized by Google

3-ich Kada Imany vnogo, ter vu vishe Varmegyiah Tutor imal bi *d*). Broj Imany, y Mezta Dalechina, y pak na Dopadanye Szudbenozti doztojne zpada.

4-ich Szoldatia vezdashnya, ali druga Szlusba Kr. Chloveka chizto zasze potrebujucha: ar Tutor ali Szlusbi; ali Pupilu zadozta vchiniti mogel nebi *e*).

5-ich Szlusba, akoprem szamoszvojna (privat.) Rachunom vendar podversena: kajti vu ovih ako prepadal bi, nebi potlam Kvara, kojega bi Pupilu mozbit takaj zrokuval, odkud naplatiti imal *f*).

6-ich Beteg veliki nezvrachlyiv, v. P. szuhi Beteg — Vulogi — Polgute; ne pako lehek y vremenit. v. P. Zimlicza *g*).

7-ich Neznanozt Piszanya, najmre vu Tutorztvih veksheh: kajti Rachuni takveh prez Piszanya datisze nemogu *h*).

8-ich Ztarozt, t. j. Doba od Let ober 60; dapache y ovoj priblisavajuchasze takaj; ar koj zkorom pravednosze zprichaval bude, takov zakajsze bi primarjal *i*).

a) 1ae 125. Pr. 1ae *b*) 122. §. 1. *c*) ond. *d*) ond. §. 2. *e*) ond. §. 3. 4. *f*) ond §. 4. *g*) ond. §. 5. *h*) ond. *i*) ond. §. 7.

§. 101.

2) *Dobu Pupila dati razvidet.*

Da Pupila Dobu razvideti dati ima Tutor, Zrok je ov, kajti zverhu razvigyene Pupila Dobe zadoblyeno Piszmo, vu Obavlanyu Poszlih pupilarzkeh tak szudbeneh, kak zvanszudbeneh Tutoru vszu Moch daje: t. j. za Tutora Piszmo takvo je, izto tak Prokuratora, kak Punoblaztnika Valuvanye. Anda prez takvoga Tutor za

Digitized by Google

Pupila chiniti more bash nista, prezkerblyen pako z-takvem poszluvati more vsza, prez dasze ali za Prokuratora, ali Punoblaztnika zoszeb valuvati, dati bi imal *a*). Ter more vu oszebnom:

1-ich za Pupila na Szud vu Oszobe dojti, y za nyega tak valuvati, kak nazad pozvati Prokuratora *b*).

2-och Kad Pupil, ne pako Tutor na Pravdu pozvalsze bi, onda Chlovnoczenu Pupila od Tusitela potrebuvati more *c*). More

3-ich za Pravdu, kojasze proti Tutoru kakti Tutoru bi podignula, do pravedne Pupila Dobe Podusenye (prorogation.) zadobiti d). More

4-ich hasznovita za Pupila Zjedinenya (Transact.) nachiniti, ter y za naveke odtugyiti Imanya pupilarzka vu zkradnyi Potrebochi *e*). K-tomu

5-ich vsze prez Znanya Tutora poztavlyene Pupila Chine z-napervodoneshenem Piszmom iztem Tutor zahititi napravlya; kajti Chini takvi jeszu iz izteh Pravicz *f*) nikakvi. *

* Dveszu vendar Iznimke I. Ako Zavezuvanye (obligatio) Pupila z-Poruchtvom Nepupila objacheno bi bilo: ar Poruchtvo takvo Dusnozt Pupila, na Nepupila prenasha. II. Ako Pupil Haszenszi bi bil z-Pogodbum szvojum prizkerbel: ar jedini Kvar Pupila Zrok je, da Naredba *g*) Pupila prez Znanya Tutora poztavlyene Chine zahichuje. Zvan oveh Pripecheny nachinyena prez Volye Tutora Pogodba *da shepesza* (claudicet) velisze, pokehdob da Pupila gledech, na Nogi chizto szlabi bi ztala.

a) 1ae 126. §. 1. *b*) 1ae 126. §. 2. 127. §. 1. *c*) 1ae 132. §. 1. 2ae 23. Pr. *d*) 1ae 129. *e*) 1ae 127. §. 2. 655. 24. §. 2. *f*) 1ae 126. §. 2. *g*) ond.

§. 102.

z-naredbzkem Nachinom;

Razvigyevaju pako Dobu Pupila, y zverhu razvigyene szvedochlyivo Piszmo davaju van

Digitized by Google

1-ich Pervi Kralyeztva Szuczi

2-och Oveh Mestri, iliti Protonotariushi, zvan oszobnikoveh (Personalitios)

3-ich Mezta veruvana (credibilia) *a*). Dapache

4-ich Dobu Pupila razvideti more takaj Varmegyia, ter y

5-ich vszaki Pravde Szudecz: ár tak Prokurator, kak Punoblaztnik, takaj pred ovem valyano ztavlyasze, vre pako Razvigyenye Dobe za Valuvanye Prokuratora, y Punoblaztnika dersisze *b*). Ali napravlyeno pred Pravde Szuczem Razvigyenye, szamo pred onem iztom Szuczu y szamo vu onoj jedinoj Pravdi Tutoru poszluvati Moch daje; ar niti vekshu Moch pred Pravde Szuczem valuvani jeli Prokurator, jeli Punoblaztnik nima.

* Pred ova Mezta, ali Pershone verevredne (authentic.) Tutor Pupila szvoga ztavlya, razvigyevajuchi pako vre iz kerztnoga Lizta, vre vu Pomenkanyu ovoga, iz Ztalisha Tela Pupila Dobu nyegvu vanjemlyu, y zverhu tak razvigyene Pupila Dobe Piszmo szvedochlyivo Tutoru vandajesze, koje Pupila Dobu na punom probuje, akoprem szamo na Priliku ona zgogyena bi bila *e*), kak niti drugach zgoditisze nemre, poleg izte Piszma ovoga Zaporke ove „*quoad oculis metiri licuit*“ iliti na kuliko z-Ochima szuditisze je moglo.

a) 1ae 227. Pr. *b*) ond. §. 1. *c*) 1ae 128. Pr.

§. 103.

y 3) *z-Inventarom obzkerbetisze.*

Vu Prijemanyu Tutorztva, Tutor takaj na Inventara pozabiti neszme, t. j. prez damusze, zevszum Marlivoztjum vszeh pupilarzkeh tak Imany, kak Dugov nachinyen Popiszek, k-Rukam bi predi predal, na Tutorztvo nikak naj neztupi a): ar kaj god Pupil bi probuvati mogel,

Digitized by Google

da pri sivucheh Ztaresheh nahajaloszeje, Tutor pako szuproti probuvati mogel nebi, da ono izto josh od siveh Ztaresheh je odtugyeno, vsze ono Tutor Pupilu nazad povernuti ima *b*): Da anda Tutor takva takaj povrachati moral nebi, koja vu Zkerb szvoju nigdar prijel nije, zato prenapiszanoga Inventara chizto zpametno potrebuje. Napravlyasze pako on

1-ich vu Nazochnozti Roda, kojisze dobiti bi mogli, iz szame plemenite Dusnozti, t. j. prez vszake takaj Proshnye, kak berse Ztaresheh Szmert po Putu kojemgoder zeznalasze bi, ako taki nit Rod, nit poztavlyeni Tutor nyu nazveztili bili nebi *a*). Velisze *Ztaresheh:* ar ako oveh Ztranka koja josh sivela, y nyu Tutorztvo ako bi szlishalo, onda Inventara chizto potrebno nije, zvan da Mati vu Zakon drugi bi bila ztupila: ar onda, kajti rachunati mora, takov y nyoj potreben je. Napravlyasze

2-och po doztonoj Szudbenozti: andaga popishuje vre Viczekomesh z-pridrusenemi Szuczem, y Juraszorom, prez vszakoga iz Varmegyie Vanposhilanya, ar izta Szlusba, Poszel ov zapoveda; vre Szudecz szam z-Juraszorom, potlamkam nyim Vkomesh to izruchil bi. On bogateshega, ov pako sziromaskeshega Pupila Dugovanya inventera; pri Purgarih to izto chine Senatori iz Magistrata vanposzlani; pri Museh naj poszle Gozpon zemelyzki po Chloveku szvojem *b*). Napravlyasze

3-ich ne zabztuny: ar onem kojiga delaju, iz Imetka pupilarzkoga Placha, za Dan vszaki datisze ima, da iz Ztraha zabztunyzkoga Truda, Inventar mlahavo nebisze mozbit nachinyal *c*). Napravlyen

4-ich po oneh, kojiga popiszaliszu, y po nazochnem Rodu podpiszatisze; podpiszan Szud-

Digitized by Google

benozti, k-kojoj Popiszczi zpadaju, po oveh predatisze; predan poszle po Szudbenozti vu Protokol poztavitisze ima. Original, iliti Pervopisz nyegov vu Arkivu, iliti Piszmozhranischu Szudbenozti oztaje, Tutoru pako za Ravnanye nyegvo Inventara szamo Par, iliti Prepisz predajesze *d*).

* Vszaki Inventar na ztanovite Dele razregyujesze: Kapitalom jeden, drugi Dugovanyam negibuchem, trejti gibuchem dajesze. k-Tomu szvetujesze, da razlosnosze prida I. pri negibucheh, nyihova Kakvocha, t. j. jeliszu plemenita, ali varoska, jeli muska; y Pravicza zkojumsze derse, jeli vekivechno, jeli za Vreme szamo. II. pri gibucheh szrednya nyihova Czena: ovu priszesni, zadoztnoga Znanya imajuchi, Lyudi poztavlyaju. III. vu Dvojnbe, jeli Dugovanye koje na Szvojnozt Pupila zpada, y ova pridrusitisze ima z-Zrokom zkupa, koj Dvojnbu je podignul. Medtem IV. Piszma pupilarzka Inventarczi steti neszmeju, y zato vszako poszeb ne zaznamenujesze, nego vu obchinzkom szamosze zapishe, da ona vu Ormaru ali Skrinye one ali ove zpravlyeneszu *e*).

a) 715: 68. §. 2. *b*) ond. y §. 3. *c*) 765: 24. §. 3. *d*) 715: 68. §. 2. *e*) ond.

§. 104.

B.) *vu Techaju* 1) *k-Pershone;*

Dusnozti Tutora vu Techaju Tutorztva vnogo teseshesz u: szlishaju pako I. Pershonu II. Dugovanya negibucha. III. gibucha. IV. Pravde Pupila. V. Rachuna zverhu prijetoga, y vandanoga. Zverhu Oszobe Pupila, Tutora Dusnozti, kajti Oczu na Pomoch prihaja, z-ochinemi na malom jednakeszu, t. j. vu oneh szamo, koja zaradi naj chverzteshega Veza naravzkoga szamo Ztareshem, ne pako Tutorom dopuschenaszu, jedina je Razluka; kakti, da

1-ich Otecz Szina takaj z-Restom, ne pako Tutor Pupila kastiguje:

Digitized by Google

2-och da Otecz Szina vu Zaklad poszlati, ne pako Tutor Pupila more:

3-ich da Otecz Szinu Tutora ne pako Tutor Pupilu poztavlya *a*).

4-ich Znanya y Mestrie, vu kojeh Tutor Pupila zvuchiti dati mora, to poleg Ztalisha, Prikladnozti, y Imetka nyegvoga Szudbenozt doztojna odregyuje *b*): szuprotivno Otecz vu Odhranenyu Decze szvoje chizto szloboden je, da szamo Navuke potrebne nezamudi.

5-ich Tutor od Zdravja, Dersanya, y Navukov Pupila, vu iztininito Znanye poztaviti Magistrata doztojnoga vszako Polletje na Piszmo mora, koje potlam Previszokomu Tolnachtvu Kr., ali vu Horvatzki Zemlyi Banu, od ovud pako na Kralya poshilyasze *c*). Szuprotivno Otecz toga chiniti od Szina szvoga dusen nije *d*).

a) 1ae 51. §. 5. 8. 1ae 56. §. 1. *b*) 765: 26. §. 4. *c*) ond. *d*) 723: 105.

§. 105.

2) *k-Dugovanyam, tak negibuchem,*

Zverhu Dugovany Pupila Tutor vu obchinzkom dusen je, dobroga, y marlyivoga Hise Gozpodara naszleduvati, y vsza na Dobro Pupilu obernuti: ar vszi Tutorovi Pupilu skodlyivi Chini jeszu iz izte Pravicze nikakvi *a*). Zato okolo Imany negibucheh dusen je vu oszebnom:

1-ich Zemlye vu rodnom Ztalishu zachuvati, y Ztroske k-tomu potrebne nezkratiti *b*).

2-och Ztanya gozpodarzka od Porushenya obchuvati, y popravlyati: ar prez oveh Gozpodarztvo tiratisze nemre *c*). Nova vendar naj ne zdise prez Magistrata doztojnoga Privolenya, ar ako nepotrebna keszneje zvidelaszebi, Kvara ovoga onda Tutor naplatiti ima.

Digitized by Google

3-ich Dohodke gozpodarzke zevszemi pravichnemi, y szlobodnemi Nachini povekshavati *d*).

4-ich Dobra ne odtugyiti, nit varaska *e*), niti za Vreme, t. j. zalositi *f*), niti vre vu Zalogu lesecha za vishe Let zapiszati, y vu Ime ovo Shumu novu zdignuti *g*). Vsze takve Fashie iz izte Pravicze nikakveszu, y Imanya Pupilu zabztuny nazadsze dati imaju, akoprem Imanya valuvala bi bila izta Mati, kakti Tutoricza, ali izti Otecz, kakti Tutor *h*), jedîno Zjedinenye (transactio) nepotrebno vanzemshi, koje nezahichujesze, nego potirasze, ter potirasze y onda, kada izti Otecz, ali izta Mati, kakti Tutori k-takvomu priztali bi bili *i*). Medtem

5-ich vu Potreboche zvannavadne*, kakva je Szusanztvo Pupila, Imanya nyegva Tutor y za naveke odtugyitiszme: ar 1) Szila Zapovedi nima. 2) Tutor more hasznovito vu Ime Pupila zjedinitisze *k*), anda y za naveke valuvati Imanya nyegva, vu zkradnye nyegve Potreboche, ar y vu Zjedinyenyu, Ztran koja Imany, Protivniku za naveke odpuschasze. 3) Pupil ni zaradi Imany nego Imanyaszu zaradi Pupila, anda neg idu po Shalate Imanya, szamo da Pupil obchuvasze.

* Vu Potreboche takaj zvannavadne, vendar Ladanya proztesha pred bolyshemi vszigdar iz Ruk datisze imaj t. Anda Grundti muski pred varaskemi y ovi pred plemenitemi — vu Zalogu imani pred imanemi za naveke, kajti to izti zdrav Razum szvetuje.

a) 655: 24. §. 2. *b*) 715: 68. §. 6. *c*) 715: 69. *d*) 765: 26. §. 2. *e*) D. 2. p. 167. *f*) D. 20. p. 115. *g*) D. 21. p. 115. *h*) D. 6. p. 168. *i*) D. 5. p. 99. *k*) 1ae 127. §. 2.

§. 106.

kak 3) *gibuchem*;

Vu Zkerbi zverhu gibucheh Pupila Imany, takaj jedinu Pupila Haszen Tutor za Ravn

Digitized by Google

imati mora, drugach Tutora Chin y pak iz izte Pravicze je nikakov *a*). Dusen je anda

1-ich Pupilova tak Piszma, navlaztito pako nyegve Fashie, Obligaczie, y Predszlohode, kak takaj Dugovanya, Nakitje Plemena chinecha, iz Szvojnozti Pupila nigdar van nezpuschati.

2-och Dugovanya, koja po Chuvanyu nechuvanaszu, koja najmre z-Vremenom ali pod nikaj dojdu, ali zlocheztesha poztanu, dogszu josh vu dobrom Ztalishu, Tutor za Dobru Czenu prodati ima *b*).

3-ich Shumu ovak doblyenu, ali po Szmerti Ztaresheh doma najgyenu, ter od potrebnoga Pupila Obzkerblenya previshnu, Tutor, ali vu Kupuvanye noveh, ali vu Pribolyshanye vre predi imaneh Imany obernuti, ali iz naredbzkoga Chinsa, vu szegurne vendar Ruke, vandati ima, drugach zamugyenoga Interesha povernuti zavezan je *c*).

4-ich Tutor od oneh takaj Shum Interesha placha, koje za Barat szvoj obernul bi bil *d*), ne vendar od menyshe koje Shume, koju za Dogogyaje neprevigyene Tutor Doma szlobodno zadersuje *e*).

a) 655 : 24. *b*) 715 : 68. §. 6. *c*) ond. *d*). Dec. §. 2. a. 1767 vu Pravdi Zsembergeriano Meszlényiana. *e*) D. 4. p. 168.

§. 107.

4) *k-Pravdam Pupila pripaziti,*

Niti okolo Pravdih pupiloveh Tutor prez Dusnozti nije, jeszu pako iz Naredbih nasheh ove:

1-ich Pravde chineche (activas), koje josh pokojni Otecz podignul je, z-chem berse dokonchati, ne vendar prekopitnuti: ar prekopichen Protivnik Eksekuczie iliti Zvershavanyu Oszude szlobodnosze szuprotztavi *b*).

Digitized by Google

2-och Pravde chineche nove nepodignuti, zvan da Pupila vre Potrebocha v. P. Ztrah pogubiti Kapitala; vre drugi Zrok veliki to szvetuval bi, v. P. Vregyenye Pravicze. Prez Ufanya vendar Preobladanya naj nikaj neprichimlye, ar Ztroske bi zabztuny potepel *c*).

3-ich Pravde terpeche (passivas), t. j. proti Pupilu podignyene, ali Ocza nyegvoga, z-Podusenyem, ali do pravedne Dobe, ali do Leta obzkerbiti.

4-ich zadoblyeno na Leto jedno Podusenye akosze bi vre dokonchavalo, a Pupil pravedne Dobe josh imal nebi, Priszega vendar po Oszude na Pupila vpala bi, onda dasze Oszudi ovoj za ztignyenum ztopram pravednum Dobum zadozta vchiniti more, Podusenye Tutor y pak izprosziti mora *d*).

5-ich Prokuratora Znanya imajuchega, y marlyivoga szebi nameztiti, akoprem Znanya Pravicz y zadozta Tutor imal bi: daszi onoga Vrachtva pravednoga nezaprechi, kojesze Nazadpozivanye Prokuratora zove.

6-ich Zjedinenye hasznovito nezamuditi, kad Kvar vekshi, z-menyshem Zgubichkom od kupitisze bi mogel *e*).

a) 1ae 130. Pr. *b*) ond. *c*) 1ae 127. §. 2. *d*) 1ae 130. §. 1. *e*) 1ae 124. §. 5.

§. 108.

Najmre na oveh Podusenye;

Podusenye, szamo vu Pravdih terpecheh Mezto imajuche, Naredbe nashe Pupilu dvojverztno daju: drugo za Pravde proti Pupilu po Szmerti Ocza nyegvoga; drugo pako za podignyene josh proti sivomu Pupila Oczu. Od Po-

Digitized by Google

dusenya Pravd, po Szmerti Ocza proti Pupilu podignyeneh znati je*

1-ich Pravde proti Pupilu po Szmerti Ocza podignyene, jeli iz Korenitozti (iuris), jeli iz Vsivanya (ex usu) tiraleszebi, Podusenye vszejedno Pupila ide. *a*).

2-och Podusenye Pupilovo vu Pravdih po Szmerti ocheve podignyenih tija do pravedne od Pupila zaztignyene Dobe terpi *b*). Anda vu Pravdih takveh Podusenya szamo Pupil nepravedne Dobe ima, ne pako menysholetni, iliti vre pravedne Dobe Pupil. Kaj vishe.

3-ich Kad Tutor proti Vpelivanyu, ali Megyih Previgyevanyu (reambulationi) trejtoga kojega, zvan Ladanya Pupila bi szuprotgovorjal, vu Pravde zato naztajuche Pupil niti Dobe nepravedne Podusenya nima: ar Podusenye jedino na Szud povlechenomu dajesze, vre pako vu ovom Pripechenyu Pupil, kajti on vu drugoga zadira, za Pravdupodigavcza od Naredbe dersisze *c*). Kada pako

3-ich iz Ladanya Pupila, za ovoga, Tutor bi szuprotgovarjal, vu ovom Dogogyaju Pupil za Pravdupodigavcza imatisze nemre, ar ne on, nego drugi navalyuje, y zato vu Pravdi proti Pupilu zatem podignyeni, ovomu Podusenye tija do pravedne Dobe datisze ima *d*).

*) Podusenye pupilarzko vu Pravdih terpechih za sivoga Ocza podignyeneh terpi szamo do Leta, y ne do Dobe pravedne *e*). Zato datisze mora I. takáj pravedne Dobe Pupilu, t. j. Pupilom takaj menysholetnem, y ne szamo Pupilom Dobe nepravedne *f*). Kaj vishe II. Podusenye ovo do Leta dajesze takaj y Velikashem czirkvenem, y Vdoviczam *g*). Ali III. Podusenye ovo do Leta szamo, k-Pravdam iz Korenitozti podignyeneh ztegnyeno je, vu kojeh Piszma Korenitozt zruchajucha napervodonezti je treba *h*).

1) 1ae 129. *b*) ond. *c*) 1ae 131. *d*) ond. *e*) 2ae 50. *f*) ond. *g*) ond. *h*) ond.

Digitized by Google

§. 109.

y 5) *Leto vszako rachunati.*

K-Dusnoztjam vu Techaju Tutorztva, Rachunov takaj Davanye priztuplyuje. Negda szamo na Konczu Tutorztva *a*); poszle vszako trojletje *b*) Tutor rachunati moral je. Kajti pako vu Techaju duseshega Vremena takov Kvar Pupilu visheput chinilszeje, kojega nadomeztiti Tutor moguch bil ni, zato vezda Leto vszako, od prijetoga, y vandanoga Tutor Rachune dati ima *c*). Iz oveh, da Tutor Szlusbu szvoju verno tiral je, kad to videloszebi, onda Magistrat doztojni zvan onoga, kaj Tutor iz szvojega bi bil na Pupila potroshil, k-tomu josh y Ztran sheztu Dohodkov pupilarzkeh, za Naplachu vernoga Truda, nyemu dopita. Ali iz Imany szamo negibucheh *d*): anda Del ov shezti Tutora nejde

1-ich iz Chinsa na Kapital poztavlyeneh Penez *e*), zvanda vesz pupilarzki Imetek iz szameh Kapitalov bi naztajal, kak vu Varashih biva, gde vsza Imanya pupilarzka zprodati navadno je: vu oveh Tutori Del shezti iz Intereshih takaj iz Navade vu Rachunszi szlobodno jemlyu.

2-och iz Pribolshanyih, koja prez Truda oszebujnoga, y prez Ztroskov naztaju, ali od szame Narave, ali po navadnem Baratanyu *f*).

3-ich Ztareshi, kajti ovi od Rachunov prozti pupilarzkeh Dohodkov Ztran takaj vekshu na Haszen szvoju szlobodno obrachaju, prez da na Povrachek prisziliti bisze mogli. Ako vendar Mati v-drugi Zakon hisni prekztupila bi bila, onda y ona, kakti Rachune davati dusna, Del shezti ztegnutiszi more.

4-ich Tutore vtikavajuchehsze: kajti Dela sheztoga Naredba szamo naredbzkem odluchuje *g*).

5-ich Tutore vu Szlusbi szvojoj neverne *h*).

Digitized by Google

* Rachune davati niti on nemora, koga vmirajuchi Otecz od Rachunov proztoga vchinil je. Nego ovo Rachunov Opraschanye Dobra jedino zadoblyena szlisha. odkada od odvetneh odregyuvati szlobodno nije. Zato zverhu takveh takaj od Rachunov po Oczu oszlobogyeni rachunati vendar moraju.

a) 1ae 115. §. 4. 655: 24. Pr. *b*) 715. 68. §. 6. *c*) 765: 26. §. 3. *d*) 715: 68. §. 7. *e*) ond. *f*) D. 7. p. 168. *g*) 715: 68. §. 4. *h*) D. 5. p. 168.

§. 110.

C) *Na Konczu:* 1) *Dugovanya povernuti;*

Vre na Konecz Tutorztva dohagyamo: vu ovoga Dokanchanyu ove tri Tutora Dnsnozti jeszu: I. Dugovanya vu Imenu Pupila poprieta vsza povernuti. II. Od Dohodkov po zadnyemi Rachuni prijeteh Rachune najzadnye dati. III. Kvare naplatiti, ne vendar z-najlekshum Krivnyum nachinyene, koju jedini vtikavajuchisze Tutor placha: ar pretechech Magistrata doztojnoga Odregyuvanye, zvannavadnu Marlyivozt, da obechal je, szudisze. Povrachanye pupilarzkeh Dugovany biva:

1-ich ali vu Naturi, ne odtugyena; ali vu Jednovrednozti t. j. Penezih, ali Obligatoriih,

2-och ali poleg Inventara, ali poleg vchinyene od Pupila zverhu toga Probe, kaj vsze pri sivucheh Ztaresheh nahagyaloszeje *a*).

3-ich z-Prihodkih: Grundti najmre z-Szadom, Kapitali pako z-Intereshi predavajusze *b*).

4-ich takaj na prozto Pupila Dobe pravedne Oproshenye *c*).

5-ich Po Dosheztniki takaj Tutora prevmirajuchega *d*).

a) D. 3. p. 167. *b*) 2ae 52. *c*) 655: 24. Pr. *d*) 1ae 125. §. 2. 715: 68. §. 10. 11. D. 1. p. 166.

Digitized by Google

§. 111.

2) *Rachune naj zadnye*

Rachuni jeli od Leta, jeli zadnyi, doztojnomu Magistratu predavajusze

1-ich iz Dusnozti Szlusbe: zato Tutor vu Izpunyavanyu Dusnozti ove mudneshi — pervich od doztojne Szudbenozti, takaj iz Dusnozti Szlusbé, opominyasze — potlam z-Nagrasanyem Tusbe vlaztne (actionis fiscalis) k-Rachunom pritiravasze — naj poszle pako pod Tusbu* ovu, takaj poztavlyasze. Medtem jeli primarjano, jeli iz dobre Volye davaleszebi,

2-och vszigdar na chizto prepiszane, y da kaj ne zgine, marlyivo zkupzvezane, ter zalnajszegurneshe, vu Zpodobe Knige, predavajusze.

3-ich z-doztojnem tak vu nye Vlezavanyem (ingressu), kak Dokanchanyem (conclusione), y Tutora Podpizkom.

* Kakgod Tutor vu Rachunih keszneshi Akcziu fiskalzku dobiva, tak y Tutor nazopet Fiskushu M. Akczie poszlati more. Kad Tutor Magistratu szvojemu Rachune bi bil predal, ov pako nye pregledati postental bi. 715: 68. §. 12.

§. 112.

Doztojnomu Magistratu predati;

k-Rukam doblyene Tutora Rachune Magistrat poszle szledechem Nachinom preteplye:

1-ich nye Ekzaktoru szvojemu zruchi, za zpelyati van iz nyih Tesila (difficultates), iztinita vendar, y Znamenuvanya kojega, na koja Tutor Razszveschenya szvoja (dillucidationes) predava: iz oveh potlam Ekzaktor Obertesila zdelava (superdifficultates), Tutor pako na ova, szvoja Oberrazszveschenya (superdillucidationes), Magistratu podati ima. Za predanemi ovemi

Digitized by Google

2-och Magistrat ztanovite Pregleditelye (revisores) naregyuje, koji vsza ova Piszma znovich prevideti, y na oster Szud szvoj vzeti moraju, za dnevnu iz pupilarzkeh Dohodkov Plachu *a*). Previgyenye ovo tak bitno je, da Tutor od Pregleditelov drugeh makar prozt vuchinyen, onem vendar od Magistrata poztavlyenemi podlosen josh oztaje *b*). Za dovershenem Pregledanyem ovi izti

3-ich y pak vsza Piszma ova, nego z-Stimanyem szvojem zkupa, Magistratu predati moraju, y Szudu nyegvomu podverchi: ar od Pregleditelov szamo, akoprem od Magistrata napravlyenemi, ne pako takaj od Magistrata prozt vuchinyen Tutor, ovomu josh pod Rachuni ztoji *c*). Za imanem Stimanyem Pregleditelov

4-ich Magistrat vre poleg ovoga Stimanya, vre proti nyemu, kak najmre Pravicza donasha, Tutora ali proztoga vchini, ako Tesila vsza dobro je razszvetil, aliga vu protivnem Pripechenyu vu Zvershenyih Szumnye (consectar. suspicionis) obszudi.

* Da Preglédavanye ovo zdushneshe vchinisze, pupilarzke Rachune Szudbenozt laztovita, Kralyevzkoj Szvetlozti, vu Vugerzki Zemlyi po Tolnachtvu Kr. vu Horvatzki pako po Banu poszlati ima (§. 104).

a) 1765: 26. §. 3. *b*) D. 1. p. 166. *c*) ond.

§. 113.

3) *Szumnye tak himbene,*

Szumnya vu Tutorztvu je Pregreska zlo obnashanoga Tutorztva, ali Ztrah, dasze mozbit zlo obnashalo nebi. Vu nyu vpadasze neszamo iz vszakoga onoga Zroka, iz kojega gdo nit na Tutorztvo nepuschasze, nego y zato takaj, kajti Pupilom Tutor potrebna k-Sivlenyu jeli ztezu-

Digitized by Google

val, jeli nemilo bi baratal ali z-Pershonum, ali z-Imanyi Pupila, koja razteplyuje 1ae 123. Nije vendar Szumnya vszigdar Mere jedne (imputationis): ar druga je *himbena* (dolosa), druga *krivlyiva*, a trejta *prozta* velisze (simplex); kak vre Pregreska ova, ali po Prevare, ali po Nemarlyivozti naztala, ali kak Ztrah szamo nyu zrokuval bi, v.P. vu velikem Tutora Sziromastvu. Himbena druga je

1-ich okolo Pupila Oszobe vu Dugovanyu velikoga Znamenuvanya — druga okolo Pupila Imany — Pervesha

2-och chinisze vre proti Sivlenyu Pupila, kad bimu Tutor na Sivlenye shetuval — vre proti Czeloche Kotrigov Pupila — vre proti Szlobodnem Pupila Ztalishu, kad vu Pravdi zaradi Plemenschine Pupila podignyeni Tutor neverno bi baratal bil.

3-ich Szumnya himbena okolo Imany druga je okolo Imany Vekivechnozti — druga je okolo Gozpodarztva, t. j. vu Prijemanyu, y Vandavanyu, kad Tutor Pupila bi prevaral. Vu perveshu

4-ich vpada Tutor, kad Imanya pupilarzka bi ali odtugyeval, aliszi poszvajal z-Pozkrivanyem Piszem, ali takaj Gingavochu Pravicze Pupila kad izdaval bi: ar Tutor dusen je ovu vu zkrovnom dersati, y Pupila zverhu nye vu Znanye poztaviti, ali Praviczu Kr. (ius Regium) poizkati, kada szegurno zatemsze bi ishlo.

§. 114.

kak krivlyive,

Szumnya krivlyiva trojverztna je: jednu poragya

Digitized by Google

1-ich Krivnya *shiroka:* iliti neizmerna Tupozt, nezaszitlyiva Nemarnozt, y neizprichlyiva Nezkerblyivozt, kad gdo ono nerazme, kaj razme vszaki, ali zpuschal bi ono, kaj zamudil nebi nigdo, ali vchinil bi takvoga kaj, kaj vchinil nebi drugi nigdo. v. P. vu szmerduchi Szud Vino vlyeal.

2-och Krivnya *lehka:* ova je Pomenykanye Marlyivozti, ali Razumnozti szrednye, kojasze vu vszakem dobrom Gozpodaru nahaja v. P. nepogledati, jeli za zpuschanem Zaklopom Vrata zaizto zakluchena jeszu.

3-ich Krivnya *naj leksha:* ova je Pomenykanye Marlyivozti one, koja szamo naj bolye zprobuvanem je laztovita, vu P. da Lizt znamenlyiv po mladem Chloveku poshilyalsze bi, kojega ov potlam, ali zgubil, ali keszneje predal je.

* Krivnyu naj lekshu podnezti jedino Tutori vtikavajuchisze moraju: za takve vendar oni dersatisze nikak nemogu, koji. od vszeh Ztraneh oztavlyene, pod Obrambu szvoju, z-dobrum Verum vzeli bi.

§. 115.

Poszledja podnezti;

Szumnye vszake, ter y prozte takaj Poszledje ono je, da Tutor izkercze prochsze vugne *a*). Zvan ovoga, Szumnya neprozta josh y oveh ima:

1-ich Szumnya himbena okolo Oszobe Pupila, vu znamenlyivem Dugovanyu, ali okolo Szvojnozti Imany Pupila zvershena, z-Povratkom dvakrat tuliknem — y z-Gubickkom Postenya — zvan Ztroskov pravdeneh — k-tomusze josh kastiguje *b*).

2-och Szumnya himbena vu Gozpodarenyu z-Imanyi Pupila za szobum k-tomu vleche Povratek szamo dvakrat tulikni z-Ztroski Pravde *c*).

Digitized by Google

3–ich Szumnya krivlyiva Kvare szamo jednoverztno povracha z–Ztroski Pravde *d*), y makar ne Tutor, nego nyegov Oficzir ako Kvara bi bil zrokuval, vendar ne Oficzir, nego Tutor Akczie dobiva, z–zadersanem proti Oficziru Nazadztuplenyem (regressu) *e*).

4–ich predvmirajuchega Tutora Dosheztniki szamo za krivlyive jemlyusze, t. j. Kvara z–Ztroski na proztom povrachaju, ter szamo do Jakozti Dosheztja *f*), a ne za Prevaritele, arP regreske szamo Prekershitele derse *g*), t. j. na Odvetek neprehajaju, zvan po jedinem Zpoznanyem Tusbe (litis contestationem) *h*). Kaj vishe ako Tutor Rachune szvoje bi ponudil bil, onda izti Tutor nit Interesha, t. j. Kvara, nit Ztroske Pravde neplacha *i*) *.

5–ich Tutori pravedni, y naravzki zkupa zjedinem Prochvugnenyem pritesujusze *k*), vanzemshi Mater, koja z–Prehajanyem vu drugi Zakon, krivlyivoga Tutora Kosu nasze jemlye *l*). Medtemtoga

6–ich Kastige ove Pupil Dobe zvershene Tutoru szlobodno odpuscha: ar more Tutora takov od Rachunov y prozto oszloboditi, pokehdob Dobe zvershene Oszoba valyanosze zavesuje *m*).

* Odkrajanye Previszoke Vechnicze Kr. *n*) nikakvu Razluku nechini, jeli vu Dobe Pupila nepravedne, jeli pravedne, ali y zvershene vre, Tutor bi bil vmerl. Zato Tutora Dosheztniki od Kvarov, y Ztroskov vsze jednako proztiszu, vu kojoj goder Dobi Pupila Tutor Rachune szvoje dobrovolyno pred Szmertjum szvojum predal je. Nego takaj iz obernyenoga Odkrajanya iztoga Jemanya y to zpelyavasze: da Dosheztniki Tutora, koji Rachune szvoje dobrovolyno predal nije, Kvare, y Ztroske vszejednako plachaju, vu kojoj goder Dobi Pupila Tutor vmerl bi bil, ako taki Tutora Pupil na Rachune nit pritiraval bil nebi: ar 1) Odkrajanye pozvano to nepotrebuje, 2) Rachune szedati kajti na Tutora Dusnozt zpadalo bi, zato

na Rachune Tutora prignati Magistrat, ne pako Pupil mora. 3) Dug, do nezpunyeneh Let 32, prez Opomenyka takaj vszigdar Dug oztaje.

a(1ae 125. §. 1. *b*) 1ae 123. §. 2. D. 1. p. 166. *c*) 1ae 123. §. 1. D. 1. p. 166. *d*) ovd. *e*) 1435: 6. 723: 63. §. 5. *f*) D. 1. p. 166. *g*) 1ae 125. §. 2. *h*) 2ae 61. *i*) D. 8. p. 168. *k*) 715: 68. §. 13. D. 1. p. 66. *l*) D. 12. p. 169. *m*) D. 1. p. 166. *n*) D. 8. p. 168.

§. 116.

Zvan Zgubichek Tutorztva.

Nachini drugi zgubiti Tutorztva, zvan Szumnye, josh oviszu:

1–ich Doba pravedna; vu ovu zaztuplyujuche, tak muske, kak senzke, vu Kuratorztvo prehajaju. (§. 91).

2–och Szmert Pupila; ar po Szmerti ovoga preztaje Predversek Oblazti tutorzke.

3–ich Szmert Tutora; ali szamo Tutora gledech, nepako Pupila, koj po Szmerti Tutora jednoga, drugoga dobiva.

4–ich priztajuchi Zrok, jeli prechlyiv v. P. Szusanztvo, ali prepovedlyiv, v. P. Odszuda vekshe Mochi, ali zprichlyiv, v. P. Ztarozt.

5–ich Povratek dobre Pameti; tak preztaje Tutorztvo maneneh: ar z–preztajuchem Zrokom, zrokuvano takaj preztati mora.

6–ich preztajucha Zavezka (conditio); tak preztaje Tutorztvo Zavezki privezano.

7–ich Vreme vre zpunyeno; tak dokonchasze Tutorztvo vremenito.

§. 117.

Tutorztvo y Pravd podaje.

Josh Pravde pridajusze, koje Tutorztvo poragya. Jeszu pako ove:

Digitized by Google

1-ich iz Predpravicze
2-och na Davanye Rachunov.
3-ich na Prochvugnenye Tutora iz Szumnye.
4-ich na Repozitziu, iliti Nazadpoztavlenye Pupilovo vu Ladanye.
5-ich na Povrachek Imany iz Ruk tutorzkeh z-Rachuni zadnyemi.
6-ich na Nazadprijemanye Imany iz Ruk tutorzkeh z-zadnyemi Rachuni.
7-ich na Potiranye Zjedinenya tutorzkoga. Vre od vszake poszeb.

§. 118.

1) *iz Predpravicze.*

Od Pravde iz Predpravicze znati je:

1-ich nyu podise on, koj ali Testamentuma, ali Naredbu domovinzku, ali Naregyenye magistratualzko, zasze bi imal, ter iz Jakozti jednoga od oveh, da Tutorztvo na nyega pred onem, koj Tutorztvo pred Pravdupodigavczem, k-szebi privlekel je, zpada, potrebuvati mora.

2-och Pravda vupirasze vu Naredbih za Predpraviczu imajuchega ztojecheh: anda vu 1ae 56. §. 1. ali vu 1ae 116. 117. ali vu 1ae 115. 765: 26.

3-ich Szudecz je Magistrat on, koj Tutora dati Oblazt ima: ar Poszel Tutora – Davanya tirasze. Nego

4-ich treba je, ali Testamentuma napervodonezti, ali Zkupdelnichtvo blisnyeshe dokazati, ali Odregyuvanye magistratualzko priztranchiti: ar Predpravicze na Tutorztvo Namera ovo troje je.

§. 119.

2) *Na Davanye Rachunov od Leta*

Pravda na Davanye Rachunov

Digitized by Google

1–ich tirasze proti Tutoru, koj Rachune ponudil ali ni, ali vu nyih obszugyen zadozta vchiniti neche, ali proti Dosheztnikom nyegovem.

2–och tira nyu zvekshinum Fiskush M., kajti Rachune potrebuvati Dusnozt na Magistrat zpada. Ako vendar Tutora, koj Rachune josh predal ni, Tutor drugi zamenil bi vre bil, v. P. ako predneshi zarad Ztarozti bi bil odkorachil, onda Pravdu ovu Tutor drugi podise, kajti perva Pupila braniti Dusnozt Tutorova je, y Magistrat Pupila szamo vu Pomaganye prikriva, kada najmre vu ovem Poszlu Tutor bi zaoztajal. Medtem Pupil vre pravedne Dobe, takaj szam, Pravdu ovu podichi more.

3–ich Szudecz vu Tutorztvih plemeniteh, ako taki Imanya vu vishe Varmegyiih lesala bi, Varmegyia je — ar Pravda ova, ne zadnye, nego letne szamo Rachune preteplye — ter ona vu oszebnom, kad chez vishe Varmegyiih Imanysze pretezuvala bi, koja Tutora dala je, t. j. vu kojoj Pupil ztanuje *a*). Po Varmegyie razmevasze ozde Veliki Szedecz, ali Vitzekomesh; iliti do fr. 200 Podloge Pravde, jedini Veliki Szudecz — od fr. 200 do fr. 3000 veliki Szudecz, ali Viczekomesh na Izbor Obtusitela — od fr. 3000 naj poszle do Shume naj viszeshe Viczekomesh szam szudi *b*).

4–ich Tusba jachisze z–Naredbami, koje Tutora na vszakletne Rachune vlecheju, vu oszebnom vu 765: 26. Nego Tutor predi szudbeno opomenutisze ima: ar Pupil szamo pravedne Dobe Admonicziu takvu predposzlati nima 655: 24. Pr. y §. 3.

5–ich ako Obtuseni, da Tutor bil je, netaji, onda Obtusitel probuvati chizto nikaj nemora, nego Obtusenoga mahom primarja na Napervodoneshenye Rachunov. Ovisze onda previgyevaju,

Digitized by Google

y kak znashloszebi, Obtuseni potlam poleg Pravicze vre proztsze zgovori, vre obszugyujesze (§. 112), y Pravda szamo zvan Ladanye dalye ide *c*).

6-ich vu Tusbi ovoj, izta Prevare Kastiga, proszitisze more, t. j. Naplachenye Kvarov dvakrattulikno; zkup, ali prez Nepostenya, poleg Kakvoche Pregreske: ar Naredba vu Doszugyenyu ove Kastige nijednoga Szucza Moch ne ztesuje, y nyu zato dopitati more Szudecz menyshi takaj *d*). Ako pako

7-ich vu Tusbi ovoj Kastiga Prevare proszilasze ni, onda za zadobiti zverhu Tutora Kastig tak velikeh, Pravda poszebna pred Szucźem oktavalzkem pochetisze ima. *e*)

a) 765: 26. §. 1. *b*) 729: 35. *c*) 729: 28. §. 8. *d*) 1ae 123. *e*) 1622: 16.

§. 120.

3) *Na Prochvugnenye Tatora iz Szumnye.*

Visheput josh pred predanemi pervemi letnemi Rachuni Tutor vu Szumnyu prepada, vu ovem Pripechenyu josh med Letom na Tutora Prochvugnenye iz Szumnye Pravda podisesze. Od ove znati je:

1-ich Tusbu podati more vszaki prez Razluke, jeli muska, jeli senzka, ali Rod, ali Szvak, ali Ztranzki kojgod *a*), ne vendar Pupil Dobe nepravedne, koj vu Szudu ztati nemre, niti pravedne, prez Tolnacha Rodbine blisnyeshe *b*): kada pako tusiti Szamoszvojecz hotel nebi nigdo, onda Magistrat na Znamenye odkudgod doblyeno Tusbu ovu podichi Fiskushu szvojemu zapoveda.

2-och na Pravdu ovu povlechisze more Tutor vszaki, takaj pravedni, y naravzki zkupa — kajti y Ztareshi, kad zliszu Tutori, prochvugnu-

tisze vele *c*); izti takaj Tutor testamentumzki, kajti vekshu Moch na Tutorztvo od Ocza, kojga je poztavil, nima, vre pako y Otecz prochvugnutisze ima.

3-ich Od ove Pravde nit Poruchtva, nit Zadovolenya Ponugyenye, Tutora ne mentuje: ar Ponugyenye ovo zlu Tutora Volyu ne zbriszava, dapache znamenuje, da vu Imanyih Pupila Tutor, y na dalye tolvajuvati hoche *d*).

4-ich Poszledja Tusbe oveszu 1) Tutor, kakszе obtusi, mahom od Tutorie genesze, y ova drugomu dobromu Chloveku y Gozpodaru predajesze. 2) obtuseni, ako za Prekershitela znashelszebi, Tutoriu chizto zgubiva, y vu Kastigu vpada Tutora vre himbenoga, vre krivlyivoga, zvan da od Davanya Rachunov prozt bi bil *e*). Ako vendar Kastige Nevernozti vu Pravde ovoj proshene bile niszu, onda za ove takaj zadobiti Pravdu poszebnu podignuti treba je (§. 119).

5-ich Szudecz je izti, koj Pravde druge (§. 119), kajti takaj vu Pravdi ovoj Poszel Davanya Rachunov letneh tirasze.

a) 1ae 124. *b*) 1ae ond. *c*) 715: 68. §. 15. 765: 26. §. f. *d*) 1ae 125. §. 3. *e*) 1ae 125. §. 1.

§. 121.

4) *Na Repozicziu Pupilovu.*

Tutorztvo takaj Pravdu na *Repozicziu* daje, kada najmre Pogodi u * Pupilu skodlyivu vchinil bi bil, ali Pupil szam prez Tutora, ali Tutor. Podisesze

1-ich pred Szuczem dosheztlyivem (succes-sionalem), iz Jakozti 47: 723. koj poleg vszakojachine Podloge vre jeden, vre drugi je, y on izti, koj Pravdu na Davanye Rachunov pupilarzkeh kroji (§. 119 -3.)

Digitized by Google

2-och Tusbu, ali Tutor drugi, ali Fiskush, ali Pupil pravedne Dobe vupira vu 655: 24. Iae 126. 127. poleg kojeh Naredbih vszi Chini tak Pupila, kak Tutora, Pupilu skodlyivi, iz izte Pravicze nikakviszu, y vu 723: 47. poleg koje Chini takvi proztosze zahichuju. Ali

3-ich Naszudpovlechen Potrebochu Pogodbe po Tutoru, ali Pupilu nachinyene probuvati da nezna: ar tak, y ne drugach Pogodbasze more zahititi 723: 47.

* Kad proti Tutoru iz takve Pogodbe Pravdaszebi podignula, onda y Tutor nikaj drugo, neg Nikakvochu Pogodbe dokazati ima; z-chem Pogodba y pak zahichujesze. Ond.

§. 122.

5) *Na Povrachek Imany Pupila z-Rachuni zadnyemi.*

Pravde, na Povrachanye Imany pupilarzkeh iz Ruk Tutora, z-Rachuni zadnyemi:

1-ich ne iz Bitnozti, nego szamo hasznovito, Opominanye szudbeno predposhilyasze (§. 110). Prez Haszne vendar, kad tosze vchinilobi, onda

2-och Tusbu podaje Pupil Dobe pravedne iz 24: 655. 659: 32. 715: 68. Szuczu dosheztlyivomu, t. j. varmegyinzkomu (119), zvan da Imanya lesala bi vu vishe Varmegyiih, ar onda szudi Ztol kotarzki 715: 28. Nit nepachi 765: 26; ar Naredba ova potleshna szamo Rachune letne Varmegyii podlase, anda zadnye Rachune y na dalye Ztol kotarzki szudi.

3-ich Kad iz Inventara Imanya vsza zeznatisze mogla nebi, onda vu Tusbi, da pod Priszegum Imanya pupilarzka naj povejusze, proszisze. D. 1. p. 116.

4-ich Druga vsza z-Pravdum drugum (§. 119)

Digitized by Google

jednakaszu, ar y ove Pravde, Davanye Rachunov Predversek je.

§. 123.

6) *Na Prijemanye Imany od Tutora nazad z-zadnyemi Rachuni.*

Nazopet y Tutoru Pravdasze daje, na Nazadprijemanye Imany pupiloveh iz Ruk tutorzkeh, z-zadnyemi Rachuni: ovu tira Tutor

1-ich kajti prikladen vishe bil nebi v. Pzbog Ztarozti, ali kajti Pupil vre vu Dobu pravednu bi bil ztupil.

2-och Proti Fiskushu M. kad Pupil Dobu pravednu josh imal nebi, ali proti Pupilu, koj Dobe pravedne vre bi bil poztal.

3-ich Szudecz je on izti, koj na Davanye Rachunov, ar y vu ovoj Pravdi Rachuni Tutorasze preteplyu. Vu oveh, ako Tutor obztajal bi, onda Tutorie on ne szamo mentujesze, nego y ono nazad dobiva, kaj iz szvojega on van bi bil dal, z-sheztem Delom zkupa, koje obodvoje Tutor vu Rachunszi szlobodno vzimlye. Ako pako

4-ich vu Rachunih Tutor bi zaoztajal, onda ne szamo Tutoriu, ter za Kastigu zgubiva, nego takaj vu Zvershenyih Szumnye obszugyujesze (§. 115). Tusba podajesze iz 715: 68. 765: 26.

§. 124.

7) *Na Potiranye Tranzakczie Pupilu skodlyive.*

Vu zadnye iz Tutorie Pravdi, iliti na Potiranye skodlyivoga Tutora Zjedinenya pravdenoga (Transactionis)

1-ich Tusitel je ali Tutor drugi, ali Fiskush M. ali Pupil vre pravedne Dobe, ali ovoga Dosheztnik.

Digitized by Google

2-och Tusba podajesze proti onomu, z-kem Tutor je vu Zjedinenye pravdeno, z-Skodum Pupila ztupil.

3-ich Tusba podisesze iz 1ae 127. 655: 24. y nyu szudi Ztol oktavalzki, kakti Plemeniteh Szud poterlyivi. 715: 28.

4-ich Pupila Skoda dokazatisze ima, tak y ne drugach Zjedinenyesze potira, y Imanya Pupil nazad dobiva *a*). Ar

5-ich Zjedinenye Tutora pravdeno, akoprem Pupilu skodlyivo, nije vendar iz izte Pravicze nikakvo; ar Tutor Oblazt zjedinitisze ima *b*), y zato Zjedinyenya nyegva nezahichujusze, nego potretisze szamo mogu.

a) 1ae 59. §. 9. *b*) 1ae 112. §. 3. 1ae 127. §. 2. D. 5. p. 99.

DEL VII.

Od Kuratorztva.

§. 125.

Zamenya Tutorztvo,

Kuratorztvo je Oblazt vu Pomoch ochinzke zverhu menysholetneh poztavlyena, á nije szamo Gozpodarztvo z-Pupilovemi Dugovanyi, nit onda, kad Kuratoraszi Pupil szam bi napravil bil. Ar

1-ich Chini menysholetnoga, prez Priztajanya Kuratora, iz izte Pravicze nikakviszu tak, kak nikakviszu y Chini Pupila prez Tutorove Volye *a*).

2-och vszagdashnye Baratanye szvedochi, da Kurator takaj zverhu Pupilove Oszobe ona izta zvershava, koja Tutor. Dalye

Digitized by Google

3-ich Kurator od Pupila poztavlyen, proti komu naredbzka Iznimka zdigavalaszebi, nit neterpisze, nego onda ali Tutor zadnyi, za Kuratora takaj zadersisze, ali drugi prikladen za Kuratora poztavisze, kada Tutor, kaj more, Kuratoriu vzeti botel nebi *b*).

a) 792: 17. 802. 21. *b*) 715: 68. §. 10.

§. 126.

y je zvan maloga,

Od Tutorztva razluchujesze vendar vu szledechich:

1-ich Kuratoraszi takaj y Pupil szam poztavlya: ar kada Kuratoru, kogaszi bi bil Pupil szam naredil, naredbzkoga nikaj protivilosze nebi, onda poleg Selye Pupilova oztajesze *a*); szuprotivno Tutora Pupilszi nigdar nepoztavlya.

2-och Kurator Poszle Pupila tira vu Imenu Pupila; Tutor pako vu Imenu szvojem, akoprem kakti Tutor *b*).

3-ich Tutor poleg szvedochnoga zverhu razvigyene Pupila Dobe Lizta *c*), za Pupila poszluje vsza, kajti po ovem Liztu biva tak Prokurator, kak Plenipotenczariush Pupilov; szuprotivno poleg ovoga iztoga Lizta Kurator za Pupila vchiniti nemre chizto nikaj, ar Jakozt nyegva z-Dobum Pupila pravednum vumira *d*). Zato

4-ich Kurator, da za Pupila poszluvati more, morasze od iztoga Pupila za Plenipotenczariusha napraviti, ar mezto takvoga, koj vre szam vu Szudu ztati more, Poszle zvershavati nemre nigdo drugi, nego on, koj od takvoga za Poszlenika szvoga ztavilszeje. Zato vigyevamo, dasze za Plenipotenczariusha izti Otecz, kadje szvoga Szina Kurator, po Szinu

Digitized by Google

poztavlya: ar nigdo neoproshen drugoga Poszel tirati neszme *e.*)

a) 1ae 114. §. 2. 3. *b*) 2ae 23. Pr. *c*) 1ae 126. §. 1. *d*) ond. *e*) 2ae 23.

§. 127.

Jedna izta Oblazt,

Van zemshi szad povedàna, druga vsza na Kuratoriu takaj raztesusze, kajti Naredbe od obodveh zkupvzetno govore *a*): vu oszebnom,

1-ich kakgod Tutoria, tak y Kuratoria vre je naredbzka, vre protinaredbzka, y ona vre testamentumzka, vre pravedna, vre poglavarzka.

2-och Kakgod Tutorztvo, tak y Kuratorztvo*, szamo prikladne Pershone moresze dati, y iz jedneh izteh Zrokov, tak od jednoga, kak od drugoga zprichati jesze mochi.

3-ich Dusnozti, Naplachenye, y zlo obvershavane Szlusbe Kastiga, tak Tutoru, kak Kuratoru jednaszu. Naj poszle

4-ich jedni takaj Nachini obodvoju Oblazt zapiraju; zvan

I. *Dobe:* ar Tutorztvo pravedna, Kuratorztvo zvershena dokancha *b*);

II. *hisnoga Zakona:* koj Kuratoriu szamo deklichku, á ne Tutoriu k-Konczu pripelyiva;

III. *Letopraschanya*: koje Kuratoriu, ne pako Tutoriu vugiblye.

* Pokehdob, da Pupil, kak Dobu pravednu zaztupi, Kuratoraszi szam mahom poztaviti more, zato ne Pershoni, nego Imanyam szamo, po Testamentumu Kuratorsze daje, ter y Imanyam szamo takvem, od kojeh Otecz, ali Mati szlobodno odregyuje.

a) 715: 68. §. 4. 11. *b*) ond. §. 9.

Digitized by Google

§. 128.

Jedne izte takaj Pravde podajucha.

Pravde takaj jedne izteszu iz Kuratorie, koje iz Tutorztva, kakti

1-ich iz Predpravicze, ako Tusbe Podavczu Prikladnozt pofalela nebi.

2-och Na Davanye Rachunov letneh. Tusbu podaje Pupil ali Fiskush M. vu Pomoch Pupilu, koju ali iz plemenite Dusnozti t. j. prez takaj Proshnye, ali na Proshnyu, koju Pupil, ali gdo god chiniti more, Poglavarztvo odregyuje. Pravdi ovoj y onda Mezta je, kada Kuratoru Pupil Racbune bi oproztil bil *a*); ne pako onda, kada Pupil Dobe vre zvershene bi nye opraschal *b*).

3-ich Iz Szumnye: Tusbu podaje, ali Pupil, nego szamo iz Tolnacha Rodbine szvoje, da poleg gingave josh Razumnozti nebi mozbit krivichno tusil *c*), ali gdo god drugi (§. 120).

4-ich Na Repozicziu: podise nyu, ali Pupil ali Fiskush vu Pomoch (§. 121).

5-ich Na Povrachanye Imany Pupiloveh z-Rachuni zadnyemi. Tusba je oveh izteh (§. 122.)

6-ich Na Prijemanye nazad Imany Pupiloveh, iz Ruk Kuratorev z-zadnyemi Rachuni. Tusba je Kuratorova (§. 123).

7-ich na Potiranye Zjedinenya pravdenoga (§. 124).

* Pupilu nit drugeh Pravd nemenyka v. P. zaradi Dugov chinechech, na Odkuplenye Zaloga, na Kastigu Mochi vekshe, ali menyshe, v. t. d. Ali Pravde ove Kuratoria ali Tutoria nezrokuje, kajti y zvan pomochlyiveh Oblaztih ovch naztati mogu.

a) 802: 21. 792: 17. D. 11. p. 169. *b*) D. 1. p 166. *c*) 1ac. 124. §. 1.

Digitized by Google

DEL VIII.

Od Oblazti Gozpochinzke.

§. 129.

Oblazti Gozpodzke Podversek:

Oblazt ova je Pravicza vu nyoj podloseneh Lyudih, ali Oszobe y Dela; ali Oszobe y Dugovanya; ali Oszobe, Dugovanya, y Dela. Koj z-nyum lada *Gozpon*, koj pak nyoj podlosen je, *Szlusbenik* vu obchinzkom zovesze. Fela obodvojega je trojverztna, vu oszebnom

1-ich ako Szlusbenik Gozponu vu Oszobi y Delih podlosen je, onda ov *Gozpon hisni*, drugach *Gozpodar*, on pako *Szluga* velisze:

2-och ako Gozponu Oszoba, y Dugovanya Szlusbenika podlosnaszu, onda on *Gozpona Baschine*; ov pako *Chinsenaka* Ime ima. Naj poszle

3-ich Gozpon vu Szlusbenika Oszobu Dugovanya y Dela Praviczu imajuchi; *Gozpon zemelyzki*, Szlusbenik pako *Kmet*, *ali Hisar* imenujesze.

§. 130.

I. Szlugi pogogyeni, ali za Kastigu;

Od Szlug prichimlyuch, ovi *szlobodovolyni*, iliti pogogyeni jedni, drugi *primoraniszu*, t. j. proti szvojoj Volyi takvi. Ovi predi toga vre rodiliszusze takvi iz Ztaresheh Szlugih, vre poztajaliszu takvi, vre po Boju *a*), vre iz Naredbe. Szusanztvo bojnichko, potlamkam chizto preztalo je, vezda Szluga szusen, iliti primoran, szamo iz Naredbe gdo biva, zaradi Pregreskih, negda visheih *b*); szada pako szledeche szamo Kastigu Szusanstva za szobum vlecheju:

Digitized by Google

1-ich bratinzke Kervi Izdavanye *c*).

2-och Imena tugyega Oszvojenya Prichimlenye, ali Vdilenye (continuatio), po Neladavczem (impossessionatum) z-Znanyem takvoga vchinyeno *d*).

3-ich Nemoguchnozt zadozta vchiniti, ali za menyshu Moch (violentia), ali zbog Kvarov, ali Dugov vchinyeneh *e*). Za zvershenum Zadovolschinum, y Szusanztvu Konecz je; perveshe pako Pregreske Szusanztvo vekivechno poragyaju.

a) Kollar Amoenit. Vol. 2. Sect. 6. *b*) 1ae. 3. S. Steph. L. 2. C. 26. 27. 41. S. Lad. L. 2. c. 6. 12. L. 1. C. 2. Col. L. 1. C. 56. *c*) 1o. 39. §. 2. *d*) 723: 46. §. 3. *e*) 2o. 68. §. 3. 3ae. 28.

§. 131.

Ztalish kojeh

Ztalish Szlug zveksbinum iz Pogodbe vansze jemlye; ako pako vsza vu Pogodbi ztala nebi, onda kaj vsze od Szluge Gozpon more potrebuvati, Gozpon iz Koncza zpelyava, vu koji Szluga vzet je: ar Koncza prez k-nyemu dojti Puta neche nigdo; zato vsze ono Delo, koje k-Czilu, vu kojeg' Szluga je najet, pelya, Gozpon da pogodil, Szluga pako, da k-nyemu je privolyil, szudisze. Szuprotivno Ztalish Szlug primoranih vnogo je ostreshi*: ar

1-ich Plachu nikakvu nimaju, ar Szlugiszu za Kastigu, ova pako Plachu vanzkluchuje.

2-och Poshelyusze na Delo vszako, kajti po Naredbe vanzneto ni nijedno. Zato takaj za Paztire, Volare, ali Kuchishe poztavitisze mogu.

3-ich Oditi kad bi hoteli, nemogu, kajti naveke szlusiti moraju, ali do zpunyene Zadovolschine.

Digitized by Google

* Vu ztarom Vremenu Szlug Ztalish josh suhkeshi bilje, ar Robi biliszu: zato kupiti y prodati mogliszusze *a*), y zaradi Pregreskeh zgubivaliszu zvekshinum vre Nosza, vre Vuha, vre Ochi *b*), ter predavaliszusze takaj vu Zlo po nyih vehinyeno (in noxam) *c*).

a) S. Steph. L. 2, C. 36. S, Lad. L, 2. C, 1, Col. L. 1. C. 74. 77. *b*) S. Steph. L. 2. C. 39. 40, S. Lad. L. 2. C. 2. Col. L. 1. C. 56 *c*) S. Steph. L. 2. C. 37.

§. 132.

Pravicze tak vu pogogyene,

Pravicze vu Szluge, Gozponu drugeszu vu pogogyene szamo, druge vu primorane takaj. Szamo vu one jeszu:

1-ich Szlugu, kad odhaja, zverhu zrucheneh Zkerbi nyegvoj Dugovany na Rachun prisziliti, ne szamo z-zaztavlyenyem Dugovany nyegveh, nego y z-Pripiranyem Pershone nyegve, koju ne vendar na tugyem (§. 172) vloviti Szlobodu ima *a*).

2-och. Predi neg Vreme pogogyeno zpuniloszebi, ali Meszecz jeden, kak Naredba ztavlya *b*), ali tuliko Vremena predi, kuliko Navada Mezta potrebuje, ako Volyu oditi Szluga Gozponu nazveztil nebi, da onda Szlugu Gozpon y na dalye szlobodno zadersi: ar z-Muchanyem Szluga stimasze, da Pogodbu ponovil je.

3-ich Kad Gozpon ali v-Taboru, ali vu drugem Poszlu Domovine, zvan ali vu Orszagu nahajalszebi, dog Poszel ov nezvershisze, Szlugu y za Letom zadersati *c*).

4-ich za zvershavati Szlusbu neprikladnoga Szlugu van iz Szlusbe verchi, ako taki Vreme josh zishlosze nije: kajti Szluga takov Pogodbu prekershuje, anda nit nyemu dersatisze nemora. Medtem

Digitized by Google

5-ich nit Gozpon nemore, zvan pogogyenoga, ali iz Czila Szlusbe, koj van zpelyati bisze mogel, nijedno drugo Delo od Szluge potrebuvati. *a*) 471: 2. *b*) 1552: 11. §. 1. 1662: 8. §. 4. *c*) ond. §. 2.

§. 133.

tak vu obodvoje,

Nad obodvojemi Gozponu Pravicze jeszu:

1-ich potrebuvati od nyih szamo takvu Szlusbu, koja Szluge Krepozt neprekorachuje: ar druga Praviczi zdersavatisze, koju takaj Szluga ima, szuprotivisze.

2-och Nemarlyivoga Szlugu z-Kastigami, ne vendar prekorednemi k-Dusnozti privernuti, prez dasze on szuprotztaviti szme, ali Tusbu bi mogel podati na Kastigu Mochi vekshe Szluga zbijen od Gozpona plemeniti: ar Gozponu ako taki neplemenitomu Szluga z-iztum Oszobum szvojum podlosen je *a*).

3-ich Szlugu uzkoka nazadpotrebuvati, y vlovitiga makar vu laztoviti szvojoj Hisi *b*), ne vendar na Grundtu tugyem pod Kastigum Mochi menyshe (violentiali) *c*).

4-ich Szlugu, kad Tusba proti nyemu chinilaszebi, kakti pervi nyegov Szudecz pred Szud szvoj ztaviti (juri statuere), ne vendar plemenitoga *d*). Zato kulikogodkrat Gozpon zapoveda, Szluga pred nyega na Szud dojti ima.

5-ich Szlugu od Szvedochanztva proti Gozponu vu Pravdih zaglavneh odvugnuti, zvan Krivnye vregyenoga Velichanztva *e*); nevendar vu varaskeh (Civil) onda, kada Iztina prez nyih imatisze mogla nebi. Ali takaj za Gozpona szvoga szvedochiti, Szlugi nepuschajusze *f*).

a) D. 4. p. 125. *b*) 492: 24. §. 1. *c*) 613: 23. §. 2. *d*) ond. §. 14. 2ae. 23. § 2. *e*) 715: 7, *f*) 2ae. 27. 729 26. §. 2.

Digitized by Google

§. 134.

y Dusnozt Gozponu zlavlya.

Iz jedneh izteh Zviralisch, Szlugom Pravicze takaj dohagyaju, y ovem prizpodobne Gozponove Dusnozti: vu oszebnom Szlugi szlobodno je

1-ich tak Hranu Ztalishu szvemu primerjenu, kak pripopogyenu Opravu potrebuvati, koju takaj Gozpon iz Pogodbe Szlugi dati mora, ne vendar prevech czifraztu, proti 65: 723.

2-och zaradi Kervolochnozti Gozpona, pri doztojnom Magistratu pritusitisze: iz Zpodobnozti od Kmeta vzete, koj takaj zato Tusbu podati more.

3-ich za doszlusenom Vremenu pogogyenem, Gozpona premeniti, kad vendar Gozpon vu szilni Domovine Szlusbi nahajalsze nebi. Negoy Gozpon odhogyajuchemu Szlugi, zverhu kakvoga prinyem Zadersavanya, Lizta szvedochnoga predati ima, ne laslyivoga, da ali Szlugi nenaskodi, ali buduchega Gozpona, da nevkani. Naj poszle.

4-ich Plachu pogogyenu za Vreme Szlusbe takaj preko Leta imane, kad Gozpon dati hotel nebi, kaj mora, po Pravde takaj poizkati, vu kojoj Priztaja fiskalzkoga, akoprem neplemeniti, proti Gozponu, akoprem plemenitomu, ne potrebuje 1802: 20.

§. 135.

II. Chinsenaki Urbariumu nepodverseni;

Druge Fel Szlug *Chinsenakov* Ime je. Jeszu pako neplemeniti, Lyudi vendar szlobodni, kojisze na Grundte Gospode zemelyzke poleg Pogodbe naztanuju *a*). Poleg Pogodbe velisze, ar

Digitized by Google

zpuschajuchisze na Zemlye gozpodzke prez Pogodbe, z-Ztanovniki iztoga toga Mezta jednaki poztanu, iz muchechega Privolenya, proti kojemu drugach od Ztrane naztanujuchehsze bisze bilo baratalo. Pravicze ovehszu

1-ich Terhe obchinzke podnezti v. P. Forsponta priprezati, y Stibru plachati: arszu neplemeniti.

2-och Gozponu zemelyzkomu Chinsa doneszti, ne pako davati jeli Tesake, jeli Dache druge zvan Pogodbe.

3-ich akoprem Kmeti bili nebi, vendar Szudbenozt Gozpona zemelyzkoga zpoznati moraju. Medtem plemeniti ako bi bili, onda tak Oszobe nyihove, kak Dugovanya nyihova gibucha Varmegyii podlasu, y jedino od Grundtih gozpodzkeh na Szud Dominalzki pozvatisze mogu *b*).

4-ich preszelitisze nemogu, zvan da predi Terhe vsze obaviliszu *c*), drugach kak Kmeti nazad potrebujusze, tak od Gozpona zemelyzkoga, kak y od Varmegyie *d*).

a) 715: 101. §. 4. 723: 61. §. 1. *b*) 638: 2. 647: 22. 1ae. 9. §. 4. *c*) 723: 61. §. 2. *d*) ond. §. 3.

§. 136.

III. Kmeti. Oveh Preszelivanye

Vre od Kmetov: Ztalish oveh zaradi Preszelenya nibil vszigdar jednaki: tak

1-ich do Mathiasha I. Kmeti szlobodnoszusze preszelyivali. Mathiash to za jedno Leto bil je prepovedal *a*), nego je y pak dopuztil *b*).

2-och Pod Wladiszlavom II. zaradi Punte muske, koju *Dosa Gyuro*, drugach *Szekely* podignul je bil, vekivechno Mustvo naztalo je *c*).

3-ich Ferdinand III. Dopuschenye za preszelitisze y pak je povernul, z-tem vendar Na-

Digitized by Google

chinom, da drugam odhajajuchi to predi tak Gozponu szvemu, kak Szuczu Velikomu nazveztiti y zkupa priszechi moral je, da iz Odurjavanya ne odhaja; k-tomu zvan Dugov, y Ztany vu Podertine ne Oztavlanya, Lizta takaj vanzneti dusen bil je, zverhu doblene Abliczencziaczie, iliti za oditi Dopuschenya *d*). Ali

4-ich Abliczencziaczia ova vu vsze Varmegyie vpelyana bila nije, y tak, koje nyu prijele bile niszu, vu takvih Mustvo vekivechno y potlam je zaoztalo *e*). Ali

5-ich Josef II. Czeszar *f*), y keszneshe izti takaj Kralyeztva ZZ. y, RR. Mustvo vekivechno po czelom Orszagu zaterliszu, y onda ztanoviti za oditi Nachin zkupa prepiszalszeje *g*).

a) 1474: 14. *b*) 1486: 39. §. 5. *c*) 1514: 14. *d*) 1547: 26. *e*) 1608: 13. p. c. *f*) C nst. dd. 22. Aug. 1785. *g*) 791: 35.

§. 137.

Vezda ztalno je;

Nachin ov iz 791: 35. je szledechi:

1-ich Kmet Volyu oditi, Gozponu zemelyzkomu okolo Dana Szv. Mihalya nazveztiti, y do Dana Szv. Gregura t. j. 12 Marcziusha zaporlyivo, y ne keszneje oditi mora. Ali

2-och ne prez szvedochnoga Lizta, kojega tak od Viczekomesha, kak od Gozpona zemelyzkoga van zneti, buduchemu pako szvemu Gozponu pokazati ima: ar ov ako Kmeta prez Lizta takvoga prijel bi, vre po iztem ovem Chinu za Zadersitela Kmeta uzkoka dersisze, y zato Kastigu takaj Zadersitela Kmeta uzkoka nasze navalyuje, y Duge takaj Uzkoka tak obchinzke, kak poszebne (privat), z Ztroski pravdenemi zkupa, k-tomu josh plachati mora. Lizta ovoga za-zadobiti, Kmet

Digitized by Google

3-ich vsze Dache, tak obchinzke, kak Gozpoczke izpuniti, y vsze Duge vu Meztu, kojega oztavlya, napravlyene izplatiti mora; ovo kad vchinil bi, Lizt mu onda od Viczekomesha nefali, y ovoga, kad jenput vre bi imal, onda Gozpon zemelyzki szvojega zkratiti nikak nemre. Za imanemi Lizti szvedochnemi

4-ich Kmet zevszem szvojem gibuchem, y zevszemi szvojemi Domachemi szlobodno odhaja, ne vendar z-negibuchem, t. j. Ztanya y Priboly-shanya more zadnyih preczeniti dati, y prodati; kada pako preczenyena prodatisze nebi mogla, onda ova izta, y vszi v-Zemlyu Zabitki Grundtu iliti Gozponu zemelyzkomu oztanu.

5-ich K-Preczembi ne prihaja nit Grundt gozpodzki, niti Ztvari k-Ztanyu potrebne one, koje od Gozpona doblyene bi bile, kakti Dugovanya na Gozpona y tak zpadajucha. Zato Preczenenye ovo vszigdar vu Nazochnozti Chloveka dominalzkoga po Szuczu plemenitem, vchinitisze ima.

* Da vendar Kmeti iz jedne vu drugu Varmegyiu, zvan da za podnezti Kontribucziu prikladen Chlovek bi oztajal, preszelyivalisze nebi, Varmegyia pripaziti marlyivo mora: ar drugach terpela bi ali Kontribuczia, ali oztajuchi pod Terhom na menye ishli y prepadali bi 723: 62. §. 3.

§. 138.

Iz Urbariuma pako

Ztalish Kmetov zverhu Dachih gozpodzkeh, takaj nibil vszigdar jeden. Pod pervemi Kralyi bilje bolyshi *a*), gorshi pod Wladiszlavom II. *b*), veszelyeshi pod Ferdinandom I. *c*), ne vendar vu vszeh Varmegyiah, vu kojeh Musi z-Pogodbami prekorednemi pritesuvaliszusze *d*). Karol III, Prekorednozti prepovedal je *e*), Maria

Digitized by Google

pako II. Therezia nye je takaj razlosno vu Urbarium poztavila, koj iz Naredbih Wladiszlava II., y Ferdinanda I. vanzpelyan, noveshem Vremenam prilagogyen, poszle razglashen, y po Kralyevzkeh Komisharih vu Varmegyie Leto 1766 y szledechih vpelyan, zadnyich tija vu Naredbu zborzku za Chasz izraszel je *f*). Ktomu vu Vremenu Vpelyivanya Urbariuma vszi od Urbariuma menye terhlyivi Privilegiumi (Predszlobode) y Kontrakti od Kr. Szvetlozti podtvergyeni, y Obchinam nazad daniszu, zato Pravicz y Dusnoztih gozpodzkeh y kmetzkeh dvojverztno je takaj Zviralische: jedno je

1-ich Urbarium, y ovo je redno y obchinzko; drugo je

2-och Privilegiumi y Kontrakti Obchin* Medtem vu Razdelkih (punctis) urbarialzkeh, koje Privilegiumi, ali Kontrakti razlosno vanzneli bili nebi, Urbarium Obchinu vendar vese.

* Na nasz ne ova oszebujna, koja vu Privilegiumih y vu Kontraktih zadersavajusze, nego obchinzke szamo Pravicze y Dusnozti, koje vu Urbariuma ztoje, napervodonezti zpada.

a) 1222: 14. 19. S. Steph. L. 2. C. 52. Col. L. 1. C. 45. 78. *b*) 1514: 7. 15. *c*) 1547: 26. *d*) 1608: 13. p. c. *e*) 715: 101. §. 6. 723: 18. §. 3. 4. *f*) 791: 35. 792: 12. 796: 3. 1802: 6. 1805: 3. 1807: 3. 1808: 9. 1812: 3.

§. 139.

Od Gozpona imaju:

Da od Kmetov* Gozpon Dache navadne potrebuvati more, szam takaj prepiszana nyim Dobrochinztva mora dati, drugach y Kmeta, ar nigdo za vchiniti kaj zabztuny primoratisze nemre, preztaja Dusnozt. Dobrochinztva pako ova szledechaszu: da najmre Gozpon Kmetu szvojemu da

Digitized by Google

1-ich Grundta medhisnoga.
2-och Grundta zvanhisnoga.
3-ich Derva ztanovna.
4-ich Derva za kuriti.
5-ich Zadoztnu Pashu.
6-ich Sirovinu. Od vszakoga szad zoszeb.

* Kmeti drugiszu: *I. Czeloszelczi*, koji czeloga Szela t. j. Polya, y Szinokoshe k-czelomu Szelu iz Znajgyenya varmegyinzkoga zpadajuche na punom Broju derse. *II. Polszelczi*, t. j. Pol Szela dersechi. *III. Kvartalczi*, t. j. chetertu Szela Ztran imajuchi. *IV. Oktavalczi* z-Szela Ztranum oszmum Ladavczi. Od vszeh oveh razluchenischu. *V. Hisari*, koji ali nista, ali tak malo Zemely za obdelavati imaju, da nit oszma Ztran Szela ono ne chini. Oveh drugi na gozpodzkem Grundtu Hise szvoje (domiciliati) imaju; drugi pako vu tugyeh ztanuju (non domiciliati).

§. 140.

I. Grundt medhisni.

Grundt tmedhisni velisze Grundt on, koj za podignuti tak Hisu za Lyudih, kak vszakojachkeh gozpodarzkeh Ztany, y za Vert, Kmetu dajesze. Grundt ov poleg Urbariuma

1-ich za Czeloszelcza Chini Ral jednu, t. j. tuliko Zemlye, da Vagani dva posunzki lehko poszejatisze na nyoj mogu.

2-och Polszelecz za hisni Grundt dobiva Rali pol, Kvartalecz Ztran chetertu, Oktavalecz szamo oszmu Ztran Rali. Ova izta Zkladnozt (proportio) obdersavasze vu drugih takaj tak Dobrochinztvih, kak Terhih.

3-ich kada Kmeta ali vishe ali menye vu Ime Grundta med hisnoga dozpelo bi, onda to izto vu Zemlyischu zvanhisnomu zjedinitisze ima *a*). B. U. p. 1. §. 1.

Digitized by Google

§. 141.

II. Grundt zvanhisni.

Grundta zvanhisnoga chiniju Zemlyischa, Priloski k-Grundtu hisnomu, y jeszu Polya, y Travniki. Od oveh

1-ich kajti Zpadnozt szelzka (constitutivum Sessionis) vszakoj Varmegyii jedna nije, ter vu jednoj izti Varmegyii pokehdob vszigde jedna bila nebi, kajti niti Zemlye vszigde jednako rodne niszu, niti Dugovanya vszigde Kupcza lehko nedo bivaju: zato vre vishe, vre menye Ralih Zemely, y vre na vishe, vre na menye Koszczev Travniki na jedno Szelo zpadaju *a*).

2-och Kaj vu Polyih vishe Kmet bi imal, to vu Travnikih, y nazopet Preobilnozt Travnikov pri Polyih priravnasze *b*).

3-ich Polya y Travniki na Kerchevinah napravlyeni, tak dugo k-Szelu nezpadaju, doklam Gozpon zemelyzki Tesake, na Kerchevinu potroshene, poleg Varmegyinzkoga Obdersavanya, ne poverne *c*). Medtem

4-ich Prez Privolenya Gozpona zemelyzkoga Kerchevinu napraviti, denesz Kmetu pod Kastigum telovnum, y Kvara Naplachenyem, szlobodno nije, y Kerchevina k-tomu Gozponova zabztuny biva *d*).

a) B. U. p. 1. §. 2. *b*) ond. §. 1. *c*) Punct. 2. §. 2. P. 8. §. 6. *d*) 807. 21. §. 18.

§. 142.

III. Derva za Komin.

Dervarenye kominzko, za laztovitu nyihovo Potrebochu, Musem zabztunyzko je, y zadoztno. Dervaresze pako

Digitized by Google

1-ich iz Shum Kotara gozpodzkoga, k-kojemu zpadaju; vu Pomenykanyu pako takveh: iz blisnyeh Shum dominalzkeh. Nego

2-och lesecha, y szuha naj pervlye pobiratisze moraju, y kad takveh bilo nebi, onda ztopram k-friskem poszechi szmeju *a*).

3-ich za Peneze gotove zadobiti, gde Nachin naj bolyshi, Terstvo z-Dervami, Musem je bil, y Musi vu Vsivanyu Terstva ovoga nahajalisze jeszu, onde nyim y na dalye, ne vendar prekoredno *b*), niti zabztuny, nego za Plachu podneztlyivu Terstvo ovo dopuscheno je.

a) B. U. p. 2. §. 4. 6. *b*) Int dd. 4. Sept. 1767 §. 13. *c*) B. U. p. 2. §. 5. p. 3. §. 13. Int. dd. 12. Jan. 1770.

§. 143.

IV. Derva ztanovna.

Kmetom Gozpon Derva takaj ztanovna odpuztiti ima: ali

1-ich szamo za Szlaganye Krovov, ne pako za Ztenu *a*);

2-och za obzteniti Zdencze, ne vszakomu Kmetu zoszeb, nego czeloj Obchini szluseche;

3-ich za Zdelanye Orudely muskeh, y pak za domachi szamo muski Barat. Ako pako

4-ich takva Musi, ali Obruche za Terstvo bi napravlyali, onda Gozpon od Terstva takvoga Plachu podneztlyivu potrebuvati, kak takaj Dreva za Poszel ov odluchiti more *b*). Ali

5-ich da Shume neporobesze, Varmegyia marlyivo pripaziti ima *c*).

a) 1807: 21. §. 17. *b*) B. U. p. 2. §. 5. p. 3. §. 17. Int. dd. 12. Jan. 1770. *c*) 791: 57. 807: 21.

Digitized by Google

§. 144.

V. Pashu zadoztne.

k-Tomu Kmet Pashu za Marhu szvoju zadozta da ima: zato

1-ich Broj ztanoviti Musem prepiszatisze nemre, ober kojega nyim Marhe dersati szlobodno bilo nebi. Nego

2-och kad Zpashinczi bi teszneshi bili, da rajshi onda Oficziri dominalzki, Notariushi. Skolniki, y Mestri Obchine vu Broju Marhih ztesujusze, vnogo bolye je. Kada pako

3-ich oni bi proztraneshi bili, onda za Marhu jarmenu, Ztranka koja zaztavitisze more, ne vendar prez Znanya Gozponovoga. Niti

4-ich Marhu gozpodzku iz zaztavlyene Ztranke ove van zklenuti mochi je *a*).

a) B. U. p. 2. §. 3. Int. dd. 4. Sept. 1762: §. 2

§. 145.

VI. Sirovinu.

Sirovina zadnyich takaj Musem ztegnutisze nemre, z-szledechem Nachinom nyih idecha:

1-ich vu szelzkoj Lozi zabztuny. Vu ovoj, ako Sira, Leto koje, bilo nebi, onda vu Lozah gozpodzkeh sirovinyaju pred ztranzkemi, za jednu z-ovemi Czenu.

2-och Ako Kmet szelzke Loze nima, onda vu Lozah gozpodzkeh, Sirovinu prekuplyuje 6. Krajczarih lese, od vszake Glave, pred ztranzkemi.

3-ich vu Lozah akoprem Gozpona szvoga, nego zvankotarzkeh (prædialibus), Kmet pred drugemi nikakvu nima Pervochu. Naj poszle

4-ich Pobiranye Shiskih (gallarum) na szamoga Gozpona zpada: vu szelzkeh vendar Lozah na Kmeta takaj ono zpadati stimasze *a*).

a) B. U. p. 2. §. 7. 8, p. 8. §. 11.

Digitized by Google

§. 146.

y druga oszebujna Dobrochinztva.

Dusnoztjam Gozpona zemelyzkoga zverhu Kmetov szvojeh josh y ove pribrajajusze:

1-ich kmetzkeh Sziroticz iliti Pupilov, y Dugovany nyihoveh Pazku marlyivu imati, y Pupila z-prikladnem Tutorom obzkerbeti *a*).

2-och po Nepriatelu, Ognyu, ali drugi Neszrechi raztreshene, na Szelo povernutisze hoteche, pod Kastigum Zadersitela pobegnuchega Kmeta, nazad prijeti, zvan da vu Medvremenu, Gozpon zemelyzki ali druge bi bil vre naztanil, ali Oztarenye zatem bi vre zpunilosze bilo *b*).

3-ich Kmete szvoje proti Kriviczam drugeh braniti, ter navlaztito proti Plemenitem, Kriviczu nyim chinechem, Tusbu poprieti (actoratum induere); ar vu Pershoni szvojoj * neplemenit proti Plemenitomu Kastigu izkati nemre *c*). Nego y nazopet

4-ich ako Kmet bi drugomu Kriviczu napravil, y vregyeni k-Gozponu zato vtekelszebi, Zadovolyschinu iz nyega dati takaj Gozpon mora, y Praviczu vu vszakem Pripechenyu prez Odlachenya podeliti *d*).

* Od Priztajanya k-Kmetu, ali Szlugi vregyenomu 1) ako Gozpon priztati, jeli hotel, jeli mogel nebi, onda od Varmegyie, na Proshnyu, Priztajanye fiskalzko, tak vendar Kmet dobiva, da Ztroske pravdene Ztranka preobladana plachati ima *e*). Medtem 2) Kmet, ali Szluga, jeli na zpelyati na Szud vekshi *f*), jeli za ponoviti Pravdu zgublyenu, Priztajanya nikakvoga nepotrebuje: ar vu Imenu szvojem obodvoje szlobodno chini *g*),

a) B. U. p. 7. §. 1. 715: 68. *b*) 723: 18. *c*) 3ae. 31. *d*) 3ae. 25. 26. 729. 41. *e*) 802: 20. *f*) D. 2. p. 39. *g*) D. 5. p. 19.

Digitized by Google

§. 147.

Zato Gozponu vu Kmeta Pravicz,

Prevelika ova Dobrochinztva, koja Kmet od Gozpona szvoga ima, Pravicze takaj kruto prestimane, zverhu Kmeta Gozponu podaju: vu oszebnom

1-ich Gozpon zemelyzki, zvan trojverztne one Dache, koje vu Dusnoztih kmetzkeh napervo dojdu (§. 158.), mora prodavna tak Dugovanya kak Dela kmetzka, ne za Terstvo, nego za domachu Potrebochu, vu Czeni, koju y drugi daje, y szamo za gotove Novcze prekupiti *a*).

2-och more Kmeta szvoga, koj razluchno szvoje Gozpodarztvo, y Stibru szvoju josh imal nebi, da Terh nyegov na druge nevpadne, vu Szlusbu tak hisnu, kak gozpodarzku vzeti, y on Gozpona szvoga szlusiti za Plachu priztojnu, á ne zabztuny, mora *b*). Kaj vishe

3-ich more Kmeta szvoga, iz jednoga Imanya, vu drugo prenezti, ne vendar vu drugu Varmegyiu, zvan da preneshenoga z-prikladnem ali nadomezti, ali na Tusbu Fiskusha M. vu Glavno-Czeni Preneshenoga obszudit datisze bi preselyel *c*). Dapache

4-ich more Dersave takaj kmetzke z-szvojemi gozpodzkemi, jednáko vendar hasznovitemi, y ne na Kvar Stibri obchinzkoj, premeniti, y prenezti vu szvoje Obdelavanye, ali ne prez Szudá dominalzkoga *d*). K-tomu

5-ich Grundte takaj zvanszelzke, y ztojeche onde Hise, Meline, Vinograde, y Melioraczie druge, iliti Pribolyshanya, po Putu pravednoga Odpreczenenya k-szebi privlechi more vszaki Gozpon Zem. *e*).

a) 723: 15. §. 10. B. U. p. 7. §. 3. *b*) 723: 62. *c*) ond. *d*) D. p. 188. *e*) 3ac. 30. 625. 58. 655. 48.

Digitized by Google

§. 148.

zvan pravednoga Odpreczenenya,

K-pravednomu Odpreczenenyu potrebujesze 1-ich da pred Szv. Gregura Papo Danom chinisze *a*).

2-och Da po Szudu dominalzkem biva, ne pako po Putu Mochi, pod Kastigum Mochi menyshe, zaradi iz Ladanya van zhicheneh Ztranzkeh, jeli plemeniteh, jeli neplemeniteh; zaradi genyeneh pakó Kmetov domacheh, Kastiga Tusbe fiskalzke prepiszana je *b*).

3-ich Da biva zato, kajti Ladavecz Chinsa potrebuvanoga pòztaviti hotel nije *c*).

4-ich Da biva pred Szvedochanztvom naredbzkem, pred Szuszedi mejaskemi, po napriszesneh Dugovanye razmecheh Lyudih, y kojem na Poszlut chizto nikaj ne lesi *d*).

5-ich Da odpreczenyenzka Shuma czela. y taki polosisze *e*).

* Kad Gozpon Z. vu Szudu szvojem Musé tugye vu tom bi obszudil bil, da Zemlye vu Kotaru stimano szvojem leseche poleg Odpreczenenya naj zgube, medtem ako ov izti Gozpon to pokazal bil nebi, da obszugyeni od Zemely oneh, y kada kaj platili bi bili, on la oveh Gozpon Z. Izvershavanye krivichne takve Oszude pravedno preprechuje: ar vu ovakveh Okoliczah Pravicza dominalzka preteplyesze (Jus Dominale), koju ne Kmeti, nego oveh Gozpon Z. za braniti ima *f*.)

a) 625: 58. §. 3. *b*) 723: 18. §. 2. D. p. 188. *c*) 655: 48. *d*) 625: 58. §. 4. *e*) ond. §, 5. *f*) D. p. 203.

§. 149.

y drugeh josh.

Pravicze Gozpona Z. zverhu Kmeta szvoga josh oveszu:

Digitized by Google

1-ich k-Zadusenye Kmeta prizpeti, ar Kmet prez Privolenya Gozpona szvoga zadusitisze neszme *a*).

2-och Kmeta od Szvedochanztva proti szebi odrinuti t, j. proti Szvedochanztvu nyegvem Iznimku poztaviti, kak od Szlug rekliszmo (§. 133.)

3-ich vu Imetek kmetzki dohagyati (succedere), ali iz Nevernozti proti Kralyu, ali iz Odomrenya *b*), ali iz Bega Kmeta: kajti pobeseche Kmete more Gozpon, ali nazadpotrebuvati, ali ako to neche, Dugovanya nyihova zavjeti, y zasze zadersati *c*).

4-ich Kmeta odtugyiti. t. j. ne Kmeta Pershonu szamu, nego z-Grundtom zkupa more Gozpon Z. nyega ali prodati, ali zalositi, ali premeniti, ali po zadnye Volye predati drugomu, zevszemi gozpodzkemi nad nyim Jushemi *d*). k-Ovem zpada takaj

5-ich Moch szudbenu vu Kmeta izvershavati *e*), vu oszebnom pako Kmeta, zaradi Duga, ali Kvara, vu szvojem dominalzkem Szudu obszugyenoga, vu Pomenykanyu Dobar vu Ruke Preobladavcza izruchiti, da z-Szlusenyem, ali z-drugem kojemgoder Nachinom Oszude zadozta chinzi *f*).

a) B. U. p. 8. *b*) 3ae. 30. 715: 62. *c*) 1556: 31. 715: 101. §. 3. 723: 60. §. 12. *d*) 1ae. 59. 70. *e*) 3ae. 25. *f*) 3ae. 28.

§. 130.

Vsze vendar Pravde muske Gozpon neszudi

Szudbenozt Gozpona Z. zverhu Kmeta szvoga vu tom ztoji: da vsze, koje proti nyemu zdignulesze bi Pravde. jeli varaske, jeli urbarialzke, jeli zaglavne, pred Gozponom Z. pochetisze moraju *a*). Vanznimlyusze vendar *

Digitized by Google

1-ich na duhovni Ztol zpadajuche; kaktiszu *zakonzke*, y za *znajti krivu Priszegu*, ne pako 1) na Potiranye Testamentuma, makar zarad Falinge zvunzke, niti 2) na Kastigu krive Priszege; ar Pravde y ove proti Kmetu pred Gozponom Z. techeju.

2-oeh *Zaglavne*, kad Gozpon Z. zaglavnu Praviczu nimal bi: onda najmre zaglavno zakrivechi Varmegyii predatisze imaju *c*).

3-ich *Zaglavne iz Nevernozti*, ali *Krivnye vregyenoga Velichanztva*, akoprem Gozpon Praviczu zaglavnu imal bi: kajti takve jedino na Ztol Kr. zpadaju *e*).

4-ich Pravde *mochne* (potentiariae), akoprem varaske bi bile, kada Moch Gozpon z-Kmeti zkupa zpelyal je: ar vu ovem Pripechenyu Pravda z-perveshum Ztrankum proti Gozponu zemelyzkomu podisesze, y da Gozpon Kmete szvoje *pred Szud ztavi* (juri statuat), szamo prihodno proszisze, ter z-ovem Nacbinom Kmeti z-Gozponom szvojem zkupa zaradi Mochi menyshe po Viczekomeshu obszugyujusze. Ali Plemenite pred Szud ztaviti potrebuvati nije szlobodno, pod Kastigum Glavnoczene *d*), y ako Pravda od Ztrane Gozpona prepadala bi, onda y od Ztrani Kmetov preztaje *e*).

* Szudu dominalzkomu podlosen nije takaj 1) Plenipotenczariush, akoprem neplemenit, niti vu oneh Pripechenyih, vu kojeh po Iznimke pod Rachuni, koje drugach dati nima, ztoji: ar za iztoga Gozpona jemlyesze, vre pako nigdo szebe szamoga szuditi nemre *f*). 2) Arendatori, ar niti Szlugi, niti Kmeti uiszu: zato pred Szucza Pershoni szvojoj priztojnoga pozvatisze imaju *g*). 3) Plemeniti zaradi nedane vre-vishe Let Devetine, ali Gornicze, ar zaradi toga Repoziczia ztavlyena je *h*). 4) Zapiszana od Gozpona, jeli za Novcze, jeli za verle Zaszlushe *i*) imanya imajuchi.

Digitized by Google

a) 3ae. 25. *b*) 3ae. 32. *c*) 791: 56. *d*) 2ae. 23. *e*) D. 13. p. 8. *f*) D. 3. p. 12. D. 4. p. 22. *g*) D. 13. p. 14. *h*) D. 4. p. 12. *i*) 628: 2. 647: 22.

§. 151.

Niti na Shedriu idu vsze

Oblazt szvoju zvershava Gozpon Z. vu szvojem Ztolu dominalzkem*, kojega chini Prezesh, iliti Napervoszednik, t. j. Gozpon Z. ali od nyega naprosheni drugi, *Szudecz dominalzki* zvan, z-dvemi naj menye Priszedniki, zvan varmegyinzkoga Szvedochanztva, koje szamo pri Pretreszanyu Rachunov Oficzirov dominalzkeh Rech ima *a*). Vu zaglavne vendar Pravde zvan Prezesha, drugeh josh 11. za Priszed potrebno je, ar 12-ih iz Ovdersavanya, Szuda zaglavnoga chine. Medtem od Ztola dominalzkoga Pravde josh dalye idu, ter vu oszebnom na Shedriu Varmegyinzku, od ove na Ztol Kr. ali Banzki, y potlam na 7-tvo prepelyivajusze *b*), Van jemlyi

1-ich Pravde *urbarialzke:* ove od Shedrie na Ztol Kr. ali Banzki nejdu, nego na Izvisheno Kr. Tolnachtvo, y od onud po Izvishene Piszarniczke Kr. k-Kralyevzkoj Szvetlozti *c*).

2-och Pravde *zaglavne:* ove od Ztola gozpodzkoga mahom na Ztol Kr. ali Banzki poshilajusze, od ovud na 7-tvo, y naj poszle k-Kralyu za Miloschu *d*).

3-ich Pravde na Kastigu *Mochi vekshe:* ove od Ztola gozpodzkoga ne na Varmegyiu, nego na Ztol Kr. ali Banzki. y od ovud na 7-tvo prenashajusze; ar od Mochi vekshe Praviczu krojiti, Oblazt varmegyinzku prekorachuje.

Digitized by Google

* Pred Ztol gozpodzki spadaju ne szamo Szlugi y Kmeti, nego takaj 1) vszi Grundtov kmetzkeh Ladavczi *e*), Oficziri gozpodzki pod Rachuni ztojechi, koji tak z-Pripiranyem Dugovany, kak y z-Arestuvanyem Pershon nyihoveh, koje ne szamo na Meztu obchinzkom, nego takaj vu pravo nyihoveh Hisah szlobodno vlovesze, k-Zadoztachinyenyu prignatisze mogu *f*). Ako vendar Oficzira dominalzkoga Gozpon Z. ali nyegov Plenipotenczianush od Rachunov bi bil oszlobodil, takov na Rachune potegnutisze vishe nemre *g*).

a) 729: 41. *b*) 729: 29. *c*) 792: 12. *d*) 791: 43. *e*) 655: 48. D. 4. p. 12. *f*) 492: 24. *g*) D. p. 203.

§. 132.

Kastige muske: 1) *Penezna.*

Gozpon y kastiguvati Kmete szvoje more, nego z-zvezanum jako Oblaztjum: ar vu oszebnom Kastigu peneznu prez Szuda dominalzkoga Kmet terpi szamo vu oveh Pripechenyih:

1-ich Kada navadnu Dachu Gozponu szvemu Kmet platil nebi, y zato kad k-nyemu Gozpon Chloveka szvega je poszlati moral, takvomu Grosh jeden za Trud od Kmeta ide *a*).

2-och Za Rest, gde navadno je, Mus placha Kr. 15 *b*).

3-ich Kad vu Lozu gozpodzku Szvinye szvoje Kmet vkanylivo bi napuschal: takov duplitnu Sirovinu platiti ima *c*).

4-ich Zvan oveh Pripecheny Musa, vu Kastigi penezne, jedini Ztol gozpodzki obszugyuje, nego szamo vu Pripechenyih, vu Naredbi ztojecheh *d*).

a) B. U. p. 8. *b*) B. U. p. 9. *c*) ond. *d*) 791 35. § 1.

Digitized by Google

§. 153.

2) *Poszel rukni.*

Takaj y drugeh Kastig, ne poleg szvoje Domiszli, nego ali poleg Naredbe, ali poleg Urbariuma Gozpon Z. nad Kmetom szvojem izrechi more, ter po Naredbi dopuschene, szamo po Szudu dominalzkem, vu Urbariumu pako ztojeche, takaj zvan nyega *a*). Vu Urbariumu zvan Kastige penezne vu treh ztopram povedaneh (§. 152) Pripechenyih, josh y ove Kastige ztoje: Poszel rukni od jednoga, dveh, ali treh Dnevov — Kastiga telovna, iliti Shibje, Batine, Korbachi — Rest. Poszel rukni za Dogogyaje szledeche ovde ztavlyasze:

1-ich ako Kmet vu Lozah Gozpona szvoga, ali Derva szekel bi, ali Kvara drugoga Gozponu bi ozde zrokuval, zvan Naplachenya Kvara. Lyudzke vu takvem Kvaruvanyu popagyene Kmete Gozpon Z. plenya, y vsza pri Kvaru najgyena Dugovanya nyim szlobodno vzimlye *b*).

2-och Ako Kmet ovde Shiske bi pobiral, ali Sira bi obalyal, zvan Zavjetja pobraneh oveh Dugovany.

3-ich Ako Kmet Orusja bi dersal, ali Czuczke lovne bi imal.

4-ich Ako Kmet ali Vina vu Vremenu nyemu nedopuschenem, ali drugo kojegoder jako Pilo, koje jedino Plemeniti kerchmariti mogu, kada god bi tochil, zvan Vuzimanya Pila iztoga.

5-ich ako iz Mesznicze ztranzke Meszoszi Kmet donashal bi, ali szam bi meszaril, zvan Povzimanya takvoga Mesza *c*).

* Poszel rukni zvan Vremen szilnesheh Poszlov, kaktiszu: Oranye, Szejenye, Setva, Koszitva, Branye — potrebuvati moresze, y zvan ovde ztojecheh Dogogyajev, szamo po Szudu dominalzkem zapovedasze.

Digitized by Google

Ako pako pobolshatisza Kmet hotel nebi, onda po Varmegyii za Peldu drugeh ostreshe kastigujesze *d*).

a) 791: 35, §. 1. *b*) 3ae. 33. §. 5. *c*) B. U. p. 8. 9. *d*) ond.

§. 154.

3) *Rest.*

Od Resta vu Urbariumu ztavlyasze:

1-ich da Mezto ima vu Pregreskih veksheh.

2-och z-Poztom zkupa, poleg Okolicz pritesecheh.

3-ich Prez Kvara jeli Zdravja, jeli Gozpodarztva Kmeta. Zato

4-ich ober Dnevov treh, dasze ne preteszuje, zvan da Pravda zaglavna bisze zdichi morala *a*).

a) B. U. p. 8. 9.

§. 155.

4) *Telovna.*

Takaj z-telovnum Kastigum zpokoriti Kmeta Urbarium dopuscha: vu oszebnom

1-ich kad perveshe menyshe Kastige Kmeta zkrotile niszu, akoprem ponovlyene: vu takvem Dogogyaju Szud dominalzki jakomu Musu Batin 24, Seni pako 24 Korbachov odszugyuje, ne vendar ztarem, ali gingaveshem, kojem Kastiga telovna na Rest premenyasze.

2-och Ako Musi vu Nabore (collectas) zpuschavalisze bi: Szud dominalzki y pak Batin 24 takvem podelyiva.

3-ich Ako Kmet na Delo, ali chizto ne, ali keszneje bi dohajal, Zroka nemajuchi Batin 12 prez vszakoga Szuda ima. Kada pako

Digitized by Google

4-ich Kmet Kastigu vekshu zaszlusil bi, onda, najmre vu zaglavnem Poszlu Varmegyii predajesze, zvan da zaglavnu Szudbenozt Gospon bi imal *a*).

a) B. U. p. 8. 9.

§. 156.

Pravicze muske.

Doszad od Dusnoztih y Pravicz Gozponoveh zverhu Kmeta: vezda od kmetzkeh, ter Pravicze oveh naj pervlye da vidimo. Jeszu pako med drugemi, koje iz naproti ztojecheh Gozpona Dusnoztih lehko zpelyavajusze, oszebujneshe ove:

1-ich da Kmet, odrachunajuch Dache. tak obchinzke, kak gozpodzke, Priraztka vszakletnoga Dersaveh szvojeh Gozpon je, kojega nyemu nigdo prez Krivicze odteti nemre, odtetoga pako on pravedno nazad potrebuje *a*).

2-och Da od Melioracziih (Pribolshanyih) po Trudu szvojem na Grundtu dominalzkem naztajucheh, Kmet takaj Gozpon je: zato niti z-Mochyum, niti prez Zroka naredbzkoga, niti prez Odbrojenya Shume odpreczenyenzke k-szebi privlechi takve Gozpon nemre *b*).

3-ich Da Szinu szvojemu Dobe josh nepravedne Odvetka po Testamentumu nameztiti more: ali Nameschenye ovo preztaja, y Gozpon zemelyzki Oztavka dobiva, ako Kmeta Szin vu Dobe vre pravedne prez Testamentuma vumiral bi *c*).

4-ich Da vu ztanoviteh Vremen, koja na Meztu szvojem napervodoneszli budemo, Kmet kerchmariti more *d*). Medtem ako Gozpon Z. podlosnoj szebi Obchini Lozu koju bi izarenderal, nego z-Dervarenyem, z-Pashum, y z-

Digitized by Google

Sirovinum szamo, onda ozde ona niti kerchmeniti, niti druge Pravicze Kr. menyshe zvershavati nemre, zvan da predi vre takve od Kralya bi zadobila bila *c*).

3-ich Da zaradi Nechlovechnozti, y Potrebuvanya protiurbariumzka, jeli Gozpona, jeli nyegveh Oficzirov k-Varmegyii more vtechisze, prez da zato bisze prez Kastige preganyati mogel *f*).

* Kajti Kmet szamo zvunzkoga Zemlye Licza, Grundta pako Szvojnozt bi Gozpon Z. imal, zato Kmet Zemlyu gozpodzku niti zameniti, niti prodati, niti zalositi nemre *g*). Zato Gozpon Zaloga dersechi, odbrojene, za Odkuplavanye Zemlye szelzke, koju Kmet vu Zalogu buduchi prodal bi bil, Penezе, od Gozpona Zalositela nazad nedobiva *h*). Ako vendar on Puztoszelinu naszelil je, Naszelenya takvoga Ztroske Zalositel kruto povernuti ima *i*).

a) 351: 6. 3ae. 29. 30. etc. *b*) 3ae. 30. 625: 58. 655: 48, *c*) 3ae. 30. §. 4. *d*) 1550: 36. *e*) B. U. p. 6. *f*) 715: 101. 723: 18. B. U. p. 8. 7. *g*) 3ae 30. §. 2. *h*) D. 31. p. 117. *i*) D. 6. p. 45.

§. 157.

Dusnozti muske A. oszobne.

Dusnozti Kmetov drugeszu oszobne, dugovanyzke druge: oneszu

1-ich vsze Prestimavanye, y vszu Poniznozt Gozponu Z. izkazati, y ak' szebi dogagyalo, z-Pomochjum takaj prizkochiti. Zato Gozpona Z. vrediti jeli z-Rechjum, jeli z-Chinom szlobodne Kmetu nije, vrazivalasze najmre bi Poniznozt ona, z-kojum za Bogom y za Kralyem Gozponu szvemu Kmet naj bolye zavezan je, zaradi preverleh oneh Dobrochinztvih, koja on od Gozpona szvoga ima *a*).

2-och k-Zapovedjam Gozpona, y nyegveh Oficzirov Pokornozt pripravno pridrusiti, najmre

Digitized by Google

kad k-Szudu domizalzkomu dojti Zapoved dobivaju *b*).

3-ich Pod Szudbenoztjum Gozpona tak dugo prebivati, dok z-Nachinom pravednem preszelesze: ar kak Odbegi y nazad potrebuvatisze, y na Meztu obchinzkom takaj vlovitisze mogu *c*). haj vishe

4-ich kada plemenit poztati hoche, josh onda Kmet Preporuchanye szvoga Gozpona Z. pokazati ima: ar prez takvoga nit plemenit poztati nemre *d*).

a) S. Steph. L. 2. C. 19. 729. 26. *b*) 2ae. 23. 3ae. 25. *c*) 715: 101. 723: 60. 791: 35. *d*) 1630: 30.

§. 158.

B. Dugovanyzke: kakitszu Dachi I. teszchki.

Dusnozti Kmeta dugovanyzke ztoje 1) vu Zvershavanyu Poszlih muskeh; 2) vu Donashanyu Dache peneane; 3) vu Prinashanyu Ztvarih ztanoviteh. Poszli, koje Gozponu od Musa idu, jeszu:

1-ich Poszel jarmeni.

2-och Duga Foringa.

3-ich Derva za Ognyische szechi, ali pripelyati.

4-ich za Fundanye Zverin grabecheh v-Lovsze poztaviti.

5-ich Gozponu Z. pred dragemi za Novcze delati *a*) (§. 147).

a) B. U. p. 3. §. 9.

§. 159.

To jezt: 1) *Delo jarmeno.*

Delo jarmeno okolo szebe vu Urbariumu ima naregyena szledecha:

Digitized by Google

1-ich da Czeloszelecz nyega chez czelo Leto, Tjeden vszaki Dan jeden, od Izhoda do Zahoda Szuncza rachunajuch, zvershiti ima. Koj Szela czelega nima, Delo ovo poleg Proporczie iliti Razmere zvershava, t. j. Polszelecz na pol menye, y. t. n. d. Gozponu poszluje.

2-och Delo jarmeno Dana jednoga, na Peshcze obernyeno, iliti Delo rukno, v-Dnevih dveh zvershavasze, prez da Kmet na to primarjati mogelszebi, ali na Dela Izkuplavanye z-Penezi. Ali nit Gozpon Z. dusen nije za Delo peneze prijeti, zvan Banata, y Slavonie, gde Poloviczu Dela urbarialzkoga Kmet, kaj vendar nemora, z-Penezi szlobodno odkuplyuje, drugu pako szamo z-Privolenyem Gozpona Z. *a*).

3-ich Kuliko Marhe, y kuliko Pershon za Delo jarmeno vzetisze ima, to od Navade Mezta, y Kakvoche napervoztojechega Poszla viszi: onoj vendar vu Leto Pashu, vu Zimi pako prikladno Zavetische, Pershonam takaj, Gozpon dati mora *b*).

4-ich v-Rachun dnevnoga Dela vzimlyesze tak Dohagyanye, kak Odhagyanye, ali vu 6-letnih szamo Meszeczih, Vreme pako Kermenya vszigdar *c*). Tulikajshe kad Kmet zaradi zlocheztoga Vremena, pochetoga Dela puschati mora, onda Ztran Dana, v-kojoj delal je, ako pako Dela nit pocheti ni mogel, onda szam Dohod y Odhod vu Broj ide *d*).

5-ich ako Mezto, vu kojem Kmet delati ima, od Ztanuvanya nyegvoga Pol Dana, ali vishe bi na dalekom bilo, onda Gozpon od Kmeta Delo za czeli Meszecz, t. j, Tesakov jarmeneh 4. ali Peshczev 8. na jenput potrebuvati more: Nego Kmetu to napervo povedatisze ima, da zadoztnu Hranu szobam donesze *e*). Kaj vishe

Digitized by Google

6-ich Vu Vremenu szilneshega polyzkoga Poszla Gozpon od Kmeta szvoga duplitnu Klaku szlobodno jemlye, t. j. Tesakov jarmeneh 2, ali Peshezev 4. y vu vekshi Dalekochi more czeloga Meszecza Delo, t. j. Tesakov jarmeneh 4. ali Peshezev 8. dvaput chez Meszecz vzeti tak vendar, da v-szrednyi Tjeden Mus vszigdar szebi delati puschasze, y cheterta naj menye Ztranka Klake, da za zimzke Meszecze zadersisze *f*).

7-ich Selyari, Peshczev szamo, ter Hise szvoje imajuchi 18, nimajuchi 12. davaju: od Grundta pako vre Devetinu, vre Jednovrednozt dati imaju *g*).

Od Dela gozpodzkoga Kmet on szamo prozt je, koj Vino gozpodzko kerchmari, koj k-tomu za Plachu od vszakoga Vodra Denyarov 4. dobiva *h*).

a) 1514: 16. 1548: 34. B. U. p. 3. Int. Interpr. dd. 7. Aug. 1766. et 11. Dec. 1767. §. 6. 7. *b*) B. U. p. 3. §. 3. *c*) ond. *d*) B. U. p. 6. *e*) B. U. p. 3. §. 3. *f*) B. U. p. 3. §. 5. 6. 1548: 36. *g*) B. U. p. 3. §. 8. et Int. pozv. od L. 1767. *h*) B. U. p. 6.

§. 160.

2) *Duga Foringa.*

Zvan Peshczev 104-, ali jarmeneh Tesakov 52, Kmeti k-tomu Leto vszako y dugu Foringu Gozponu Z. dati moraju. Ali

1-ich szamo jenput chez Leto, ter vu Naturi, ne pako vu Penezih, ali vu Delu drugem, niti na drugo Leto preneztisze nemre. Niti

2-och kad Put bi chizto zlochezt bil, ali vu Vremenu szilneshega polyzkoga Poszla potrebuvatisze szme.

3-ich Zvershavasze po chetiri Czeloszelczi, t. j. vszaki zmed oveh, Marshe jedno priprechi ima.

Digitized by Google

4-ich Szamo za dva Dni Hoda y tuliko Povrachka: niti Mus voziti kaj nazad nemora, zvan da to vu Klaku zoszeb jemalosze bi.

5-ich Harmiczu, ali Prebivanye vu Ostarijah, platiti na Gozpona zpada; ne vendar Hranu, ali Kmeta, ali Marsheta nyegvoga. B. U. p. 3. §. 12. 16.

§. 161.

3) *Gozpona z-Dervami Obzkerblenye.*

Derva tak za Ognyische, kak za Ztanya, Kmeti od Gozpona zabztuny imaju: Zato y Kmeti Gozpona szvoga Z. zvan Tesakov Peshichkeh 104. ali jarmeneh 52., y zvan duge Foringe, z-Dervami takaj Leto vszako obzkerblyuje, kaj biva ovak:

1-ich Kmeti dva, Marhe nimajuchi, Klafter jeden, tak naszechi, kak y zkupzlositiga imaju, na Mezto kojega Poszla, ako Gozpon hotel bi, Kmet vszaki, za jeden Dan, v-Zimi Tesaka peshichkoga dati ima.

2-och Zkupszloseni Klafter na Kola poztaviti, y k-Dvoru pripelyati, ali kam Gozpon zapoveda, ne vendar zvan Dominiuma, mora vszaki Czeloszelecz; y ovo Delo more Gozpon, na drugo Delo jarmeno Dneva jednoga, vu Zimi obernuti.

3-ich Ako, zbog pofalecheh Lozah, Dobrochinztvo Dervarenya Kmet imal nebi, onda takaj od Szechenya, y Privasanya Gozponu szvemu Derv, Kmet prozt je. B. U. p. 3. §. 13. 14. Pozv. Int. 1767.

Digitized by Google

§. 162.

4.) *Potuchenye Zverin.*

Ober napervoposzlaneh Poszlov, Kmeti vszi zpolom na Ztran Gozpona, Leto vszako, Zverine grabeche, josh * loviti moraju. Lov ov

1-ich terpi szamo chez Dnevov treh,

2-och jedno Leto nepotrebuvan, drugo Leto nadomeztiti nimasze, niti na Poszel drugi premenitisze, ali vu Penezih potrebuvatisze nemre.

3-ich Praha, Formenyake, Spriha, y druga k-Lovu potrebna Kmetom na to odregyenem Gozpon Z. zabztuny podaje. B. U. p. 3. §. 17.

* Na vsze drugo Delo Kmeta primarjati, Pregreska je zvanurbarialzka, neszlobodna. Ond. §. 9.

§. 163.

II. Penezni.

Zvan Dachih tesachkeh, Kmet Gozponu szvemu, takaj vu Penezih, nekaj daje: vu oszebnom

1-ich Kmet vszaki, ter y vszaki Selyar Hisu imajuchi, Leto vszako Ranyiski jeden na dvaput t. j. na Dan Szv. Juraja Kr. 30, druge pako Kr. 30. na Dan Szv. Mihalya Gozponu Z. daje. *a*). Dacha ova nad medhisnem Grundtu lesi: ar Kmet duplitnoga Grundta medhisnoga imajuchi Ranyiskov 2. vszako Leto placha; vre pako poleg jednoverztnoga medhisnega Grundta, Dacha ova vszigdar jednoverztna je, makar y triplitnoga zvanhisnoga Grundta Mus bi imal *b*). Y ov Chins je redni: drugiszu zvanredni, kakti

2-och Pripomoch penezna nepochutlyiva za Vanznimanye Gozpona Z. iz Szusanztva neprijatelzkoga *c*).

Digitized by Google

3-ich Pripomoch penezna, da Gozpon Z. k-Zboru (Diaetam) vu Pershoni pozvan, Ztroske zborzke lese podnesze. Drugeh Kmeti, za Poszle varmegyinzke, Denyare szvoje zkupznashaju, ali takaj ne prekoredno *d*).

4-ich Forinti dva, koje od vszakoga Kotla sganyarzkoga Gozponu Kmet, kad Sganiczu sgal bi, plącha *e*).

5-ich Od noveh Kercheviny, ali ztvarzka, ali penezna Dacha ide, kak je pogogyeno; od ztarinzkeh navadnasze daje: ar ovu povekshati szlobodno ni *f*).

a) 1514: 15. B. U. p. 4. §. 1. *b*) Ist. 4. Apr. 1768. *b*) 1548: 39. B. U. p. 4. §. 6. *d*) Ond. 1655: 37. *e*) B. U. p. 4. §. 7. *f*) Ond. §. 8.

§. 164.

III. Ztvarni.

Ideju Dachi vu Ztvarih: dusen je najmre zvan Devetine Jancheczov, Kozlekov, y Pchelih, zvan Devetine Vina, ali Gornicze, y zvan Devetine Darov vszeh drugeh zemelyzkeh, na Grundtu zvanhisnom pridelaneh, ter y Povertelya, Szochiva, Duhana, Konopline y Prediva takaj *a*), ako na mezto Devetine Prediva Gozpon 6. Funtov iz szvojega Prediva zpreztiszi dati prehotel nebi *b*),

1-ich vszaki Czeloszelecz, vszako Leto, Gozponu szvemu donezti Pische dvoje, Kopunov dveh, Jajecz 12, Maszla prekuhanoga Holbu jednu, zvan da zaradi Nemanya Pashe Kmet Krave dersal nebi: ar onda Dacha Maszla preztaje *c*). K-tomu

2-och Kmeti 30. daju Tele jedno, ali ako Gozpon hoche, Groshov 30., t. j. vszaki Czo-

Digitized by Google

loszelecz Grosha 1. *d*). Ova vsza zvan Devetine

3-ich poleg Volye Gozpona po Czeloszelczu z-Krajczari 48. odkuplyavajusze: koji pako Czeloszelczi niszu, vsza ova poleg Proporczie ili Razmere, ali vu Ztvarih izteh kuhinzkeh, ali vu Penezih, kak Gozpon hoche, davaju *e*).

4-ich Kuhinzka ova Dacha, ali vu Ztvareh, ali vu Penezih, vu jednem iztom Letu, drugi put zvanredno potrebuvatisze more, kada Gozpon ali Gozpa *Z.* vu hisni Zakon prehajaju, ali novu Mashu on bi imal. — Ne pako kada Szin, ali Kchi Gozpona ali Gozpe *Z.* bisze zakonili, ali Gozpon *Z.* bi ali Sheminarium, ali Kloster, ali Kaptolom bil: vu oveh Dogogyaih ova zvanredna Dacha preztaje *f*.

a) 351: 6. B. U. p. 5. §. 1. 2. *b*) ond. §. 4. *c*) Int. a. 1767. §. 15. *d*) B. U. p. 4. §. 2. 3. *e*) ond. §. 4. 5. *f*) 1548: 39.

§. 165.

Vsze druge Dache prepovedaneszu.

Zvan prenapiszaneh, vsza druga Potrebuvanya Urbarium Gozponu *Z.* pod Kastigum fiskalzke Tusbe prepoveda, y takveh zvanurbarialzkeh Potrebuvany Pelde medoztalemi daje ove:

1-ich Ako vu Prodavanyu zemelyzkeh Prirodkov Gozpon Kmeta bi prechil, ali Deszetinu od prodaneh bi pobiral.

2-ooh Ako od guzkineh Pavulicz, Gnoja, Szlame, Devetinu, ali za ovu zpraviti Saklye, ali ako on Vose vzimal bi.

3-ich Ako za Popisz, y Podelenye Ochinztva kmetzkeh Pupilov, ali za Szluge szvoje Plachu bi potrebuval, ali Hranu za one, koje

Gozpon ali za pobrati Devetinu, ali Deszetinu szvoju, ali za Egsekucziu Musu napraviti, od koje za Trud zvan Grosha vishe nejde nikaj (§. 132.), van bi poshilyal.

4-ich Ako bi pobiral jeli Pinte za Kushanye, jeli Placbu za Setvu, ali za Poruchtvo, da Kmet pobegel nebu, ali Kastigu peneznu zvan Szuda dominalzkoga.

5-ich Ako Vino pokvarjeno za Kerchmu, ali Marhu odhichenu za Meszniczu; kad takvu Kmeti pogodili bi bili, nehotechem bi obeshuval, ali kad Sitka nyihovoga zvan Melina gozpodzkoga, drugde mleti dati, Kmetom bi prepovedal. B. U. p. 7. czeli.

§. 166.

Pravde szim zpadajuche,

Josh nam iz Gozpodzke Oblazti* zhajajuche Pravde fale, kojeszu:

1-ich urbarialzka;

2-och iz Preostroche;

3-ich zaradi preneshenoga Kmeta v drugu Varmegyiu;

4-ich nazad potrebujucha Kmeta ali Szlugu Odbega;

5-ich zaradi Prijémanya Kmeta prez Lizta pravednoga Odpuschenya, jedino za oszvetiti Chin takov, prez Nazadpotrebuvanya Kmeta. Ako pako za oszveschenom Chinom ovem, Gozpon Z. bi potlam, Kmeta takaj szvoga, nazad imati hotel, onda josh y Pravdu perveshu podignuti more.

6-ich Zaradi zkrachenoga Nazadvzimanya po Neszrechi raztresheneh, y na Szelo szvoje, nazad dojti hotecheh.

7-ich Kad Gozpon Kmeta z-Szilom bi zadersaval, koj vendar pravedno bisze priszelyival.

Digitized by Google

* Iz Predvorska ovoga izhajaju takaj Pravde 1) na Odpreczenenye Fundushev, koju Fiskush dominalzki pred Szudom dominalzkem podise, ali od ove vre vu §. 148. 2) na Kastigu Mochi menyshe, kada Gozpon ztranzkomu Ladanye na szvojem vzel bi bil (§. 148.) od ove ztopram vu Delu od Mochi menyshe. 3) na Zadovolschinu iz Kmeta (Impensionalis), ali druga szumarzka, iliti na kratko zpelyana Pravda: ali y od ove ztopram vu Delu od Impenzie, iliti Zadovolenya iz Kmeta. Zato ovde szamo od pervesheh szedem.

§. 167.

I. Urbarialzka.

Urbarialzka * zhaja iz vszakojachkeh Potrebuvanyih (praetension.), koja iz Urbariuma vre Gozpon Z., vre Kmet pred Szud D. donasha. Da vendar Pravicza Kmetu berseje podelisze, ztavlyenaszu:

1-ich Kmet Potrebuvanye szvoje, ali szamomu Gozponu Z. ali nyegvomu Oficzianztvu Dan kojgod napervo donezti more, niti ni szlobodno ovu perve Proshnye Szudbenozt, prekorachiti.

2-och Ako Pomochi ozde nashel nebi, onda Tusbu szvoju Kmet, ali Szupremushkomeshu, ali Viczekomeshu, ali Velikomu Szuczu predaje, y onda Szupremush, ali Viczekomesh Inkvisicziu iliti Izvedanye mahom odregyuje, Szudecz Veliki pako, prez da na Kongregacziu, ali na szvoje Vanposhilanye chekati bi imal, Inkvisicziu odma pocheti dusen je. Pri ovem Izvedanyu,

3-ich poleg Pravicze, ali Pravednozti Poszla, z-priatelzkem Nachinom zjediniti, ali ako to dalosze, nebi, onda Gozpona Z. da Szuda D. kaj naj berse dersi, szudbeno opomenuti, y zkupa czelo Izvedanya Poszluvanye pervi Kongregaczii na Piszmo predati, t. j kaksze veli, referuvati

Digitized by Google

ima. Za predanom Piszmom takvem, iliti za vchinyenum Relaczium

4-ich ako Zjedinenye naztalo nije, Varmegyia Priztajanye fiskalzko odregyuje, y mudneshega Gozpona Z. y pak opomene, da pache za Dersanye Szuda D. y Dana ztaviti more, kojega ako Gozpon bi takaj zamudil, onda Varmegyia szama Ztola urbarialzkoga, iliti Szuda zverhu od Kmeta chinyene Pretenzie, iliti Potrebuvanya, kaj naj pervlye (preferenter) dersi, y Dugovanye na kratkom pravichno dokoncha.

5-ich z-Jednakem Nachinom vu iztom Szudu D. Pravicza krojisze, ako k-Szudu ovomu Poszel zpelyati Gozpon tesalsze nebi. Od ovud Poszel k-Shedrii iz Ladanya prenashasze, potlam na Izvishreno Tolnachtvo Kr. y po Putu Izvishene Piszarnicze Kr. Kralyevzkoj Szvetlozti. 1791: 35. 1792: 12.

* Pravda urbarialzka na Mezto vszakletneh Pohagyanyih urbarialzkeh (visitationum annuarum) poztavlyena je, kakti Tusbam muskem, ali nikakvu, ali kesznu Pomoch davajucheh. Ar Pohagyavczi vre po jedni, vre dva y dva, 1) szvoje vu Kotarih szebi odlucheneh Pohagyanye, y szebi chinyeneh Tusbih Varmegyii Dopovedanye prevech odvlachuvaliszu. 2) Varmegyia pod teskem Terhom Poszlov, Relaczie t. j. Dopovedanya ova keszno je pvevigyevala. 3) Previgyenye ovo po gozpodzkeh Fiskaleh jesze takaj pridersavalo. 4) Izte Relaczie zvekshinum ztranchneszu bile, kajti Pohagyavczi szama Gozpoda zemelyzka biliszu, koj jeden drugomu zameritisze hoteli niszu, y tak Iztina vszigdar zakrivalaszeje.

§. 168.

II. Iz Preostroche.

Pravdu ovu zaradi vszakoga Kmeta Gnetenya, Fiskush M. iz Naregyenya Varmegyinzkoga, koje po Molbe, Liztu Kmet izproszitiszi ima,

Digitized by Google

proti Gozponu, ali nyegvem Oficzirom vredechemu podise. Tusba pred Shedrium teche *a*), vpirasze pako vu k-Dogogyaju prikladnu Naredbu *b*), vu Delkih, iliti Punctumih urbarialzkeh, y van daneh okolo Poszlov ovakveh Odlukih Kr. urbarialzkeh. Dokazatisze ima Nemilozt, y zatem Musa gnetechi Gozpon, zvan Ztroskov pravdeneh, y Dara Fiskusha M- obszugyujesze poleg Okoliczah, josh y vu szledecheh:

1-ich Ako Fundusha Kmetu po Putu Mochi vzel bi bil, vu Povrachanju takvoga, z-Szadom techasz prijetem *d*).

2-och Ako Kmetu kaj van zpreshal bi bil nepravedno, ali Kvara mu bi bil napravil, ali Kriviczu, vu Nadomeschanyu takveh *e*).

3-ich Ako nedusnoga bi bil izbil, ali dusnoga preko Mere urbarialzke, vu Plachanyu vszakoga Vudarcza nepravednoga. Vudarcza czeni Szudecz poleg Volye szvoje *f*).

4-ieh Ako zaradi Okrutnozti Kmet pobegel je, vu Glavnoczeni t. j, vu Ranyskih 40. *g*).

5-ich Ako Kmet povernulszeni, onda Imètek nyegov oztavlyen nebiva Gozponov, nego na Dobro Obchine obernesze, odrachunajuch vendar, tak Zaoztavke Stibrenzke (restantiae contrib.), kak Duge pri Oszebczev (privatis) napravlyene.

a) 729: 35. §. 2. *b*) 715: 101. 723. 18. 791: 35. *c*) D. p. 188. *d*) ond. *e*) ond. *f*) 659: 31. *g*) 723: 62. §. 2. *h*) D. p. 188.

§. 169.

III. Za Naszelenye Kmeta.

Pravda trejta ische Kastigu Glavnoczene vu fr. 40. ztojeche: ali

Digitized by Google

1-ich predposzlatisze ima Opominanye szudbeno zverhu toga, da pod Kastigum naredbzkum Kmeta Gozpon ali dopelya nazad, ali drugoga, da naszeli *a*). Opominanye szledi

2-och Tusba, koju ali pred Velikem Szuczem *b*), ali pred Shedrium *c*) podise Fiskush M. Varmegyie one, iz koje Stibrenecz drugam prepelyan je *d*).

3-ich Probuvati morasze — Opominanye napervoszlano — Preszelenye, y zamugyeno prikladnoga Stibrencza drugoga na mezto preszelenoga Naszelenye — tak y ne drugach obszugyujesze Gozpon vu fr. 40. na Haszen Varmegyie *e*). Medtem

4-ich ako zadoztni za podnezti Stibru Chlovek na Grundtu preszelyenoga oztavlyalszebi, onda iz Grundta iztoga, takaj vu Varmegyiu drugu Gozpon, Kmeta szlobodno prenasha *f*).

a) 723: 62. §. 2. *b*) ond. *c*) 729: 35. §. 2. *d*) 723: 62. §. 2. *e*) ond. *f*) ond. §, 3.

§. 170.

IV. Szlugu, ali Kmeta nazad potrebujucha.

Vu Pravdi ovoj znatisze ima:

1-ich Obtuseni — takov biti more, tak Zadersitel pobesechega vezdashnyi, kak y on, koj pobesechega pod iztem Nazadpotrebuvanyem, szudbenom, iz Mochi szvoje vkanlyivo vam je zpuztil, y tak napravil, dasze izkati nemre — tak Oszoba poszebna, kak Obcbina, v P. Varash. *a*).

2-och Obtusitel: ar Tusbu podati more tak Gozpon, pod chijega gozpodzku Szudbenozt Szluga, ali Kmet pobesechi zpadal je, kak y izta obchinzka Szudbenozt, kojoj pobesechi takaj podversen bil je *b*). Ali

Digitized by Google

3-ich predposzlati ima Izvedanye Kolateralzko t. j. zvan Szuda na Ztrankih napravlyeno, iz koje zeznatisze mora Ime Nazadpotrebujuchega — Ime Nazadpotrebuvanoga — Ime Zadersitela — Mezto, odkud — y kam Odbeg pobegel je — kak takaj Pravicza dominalzka Nazadpotrebujuchega zverhu nazadpotrebuvanoga. Zezvedanye ovo vszigdi vchinitisze more, takaj vu iztem ovem Meztu, gdeszebi Odbeg zadersaval; po Pershonah zezvedati Moch imajucheh, koje ako vu Poszlu ovem pachilesze bi, onda Magistrat oprosheni z-Priztajanyem szvojem pripomochi mora *c*). Probanu Inkvisicziu ovu szledi

4-ich Szudbeno, z-pridrusenem Inkvisiczie ove Prepizkom, zverhu toga Opominanye, da Opomenyen Odbega zevszemi k-nyemu zpadajuchemi tak Pershonami, kak Dugovanyi, odrachunajuch vendar napravlyene vu Meztu Pobega, po nyem Duge, pod Kastigum naredbzkum, nazad poverne *d*).

5-ich Opominanye ovo tak bitno je, da akoprem Otecz Zadersitel bi vre opomenyen bil, vendar ako Szin takaj po Szmerti Ocza, z-prilosenem Zezvedanyem, za dokazati zverhu Nazadpotrebuvanoga Praviczu dominalzku, na Ztrankih vchinyenem, opomenulsze nebi, onda tak od Kastige, kak od Ztroskih Szin prozt oztaje *e*).

a) 723: 60. §. 10. *b*) 723: 60. §. 2. 3. *c*) 723: 60. §. 6. *d*) 723: 60. §. 2. *e*) D. 2. p. 183.

§. 171.

Perva.

Prez Haszne predszlano Opominanye Szudbeno, za szobum Tusbu vleche: ova Velikomu Szuczu podajesze *a*); nego tak Opominanye

Digitized by Google

ono, kak Podlosnika Pobega, y vu nyega Pravicza dominalzka po Inkvisitzie doiztine dokazatisze ima. Onda Zadersitel, ako nikakvoga Zroka naredbzkoga, zaradi kojega Nazadpotrebuvanoga zadersati bi bil mogel, imal nebi, obszudyujesze:

1-ich vu Byrshagu fr. 100. Ov predi od vszeh Pobegov zkupa, szamo jeden *b*), vezda pako od vszakoga Pobega, kulikoihgod bi bilo poszeb plachasze *c*), y Polovicza Szucza szlisha *d*).

2-och vu Nadomeschenyu Kvarov po Uzkoku napravlyeneh *e*), y Ztroskov pravdeneh, po Szuczu zdushno priravnaneh, y na szamoga Obtusitela zpadajucheh *f*); nego y nazopet Obtusitel Pravdu zgubechi, Ztroshke Pravde Obtusenomu platiti ima *g*).

3-ich Vu Povrachanyu Kmeta zevszemi Pershonami, y Dugovanyi nyemu laztovitemi, makar vu Medvremenu ovem zadoblyenaszu *h*). K-tomu

4-ich vsza Vrachtva pravdena Obtusenomu preprechenaszu, zvan na vekshi Szud Pozivanya, y Novoga Szuda *i*). Izto Prenashanye, akoprem iz Ladanya, dalye vendar od Shedrie drugam nejde nikam *k*).

a) 729: 35. §. 5. *b*) 659: 70. Pr, *c*) 723: 60. §. 4. *d*) 556: 31. §. 7. *e*) 622: 27. §. 2. *f*) 723: 60. §. 4. *g*) 723: 60. §. 5. *h*) 659: 70. §. 1. *i*) 723: 60. §. 4. *k*) 729: 29. §. zadn.

§. 172.

Zvan Iznimkih.

Szledechi medtem Zroki Obszugyenye odvinuju:

1-ich prepuschano szudbeno Opominanye, ali prez Pridrusenya Inkvisiczie naztranzke vchi-

Digitized by Google

nyeno, ali ako ova Praviczu dominalzku dokazala nije *a*).

2-och Zpunyeno po Zadersitelu vu Odbega Oztarenye, koje vu Poszlu ovem, takaj vu Letih drugach vanzneteh teche *b*).

3-ich Kajti Gozpon Szlugu, ali Kmeta Odbega, ali na szvojem, ali na obchinzkom Grundtu vlovil, y domovga, kaj more, dopelyal je *c*); ar kojszi Zadovolyschinu jemlye szam, takov k-Szuczu vtechisze takaj nemre *d*). Na Grundtu vendar Oszebcza (privati), Kmeta szvoga vloviti, pod Kastigum Mochi menyshe, Gozpon neszme *e*).

4-ich Ako Zadersitel bi, szamo Dugovanya Odbega, josh pridersaval, ne pako Pershonu nyegvu, koju vre je odpuztil: kajti 715: 101. y 723: 60. szamo Pershonih *, ne pako Dugovanyih kmetzkeh Zadersitele, z-Kastigum ovum (§. 171.) kroti: k-tomu Dugovanya kmetzka nazadpotrebuvati Nachin vu Praviczah, drugi ztoji.

5-ich Ako Zadersitel za dokonchati zverhu Kmeta Poszel, Szucza zebranoga (arbitr.) bi bil ponudil, Gozpon pako Kmeta, Ponudbe ovoj bi privolil bil: ar vu takvem Pripechenyu ov k-Pravde vtechisze vech nije mogel, y zato Ztroske zabztuny zrokuvane szamomu szebi pripiszati ima *f*).

* Akoprem Kmet bi vre povernyen bil, ako vendar Sena nyegva, ali nyegva Decza bisze josh pridersavala. Pravde ovoj josh Mezta je: ar zaradi Zadersanya Pershonih kmetzkeh vu obchinzkom, anda zaradi takaj zadersane Sene, ali Decze Odbega, Naredba triplitnu Kastigu jednako ztavlya.

a) 715: 101. §. 3. 723: 60. §. 3. *b*) 1635: 52. *c*. 723: 60. §. 12. 1556: 31. §. 2. *d*) D. 22. p. 175. *e*) 613: 23. §. 2. *f*) D. 1. p. 183.

Digitized by Google

§. 173.

y Druga.

Kad Zadersitel vu Kastigi pervi (§. 171.) Egsekucziu podneszel, Odbega vendar nazad poverhul josh bil nebi, onda on drugiput szudbeno opomenesze *a*), y za zabztunyzkem Opomenenyem, Tusba druga y pak Szuczu Velikomu *b*) podajesze. Poleg ove Zadersitel obszugyujesze:

1-ich vu Birshagu fr. 200. od vszakoga Odbega poszeb *c*), y Polovicza y pak na Szucza zpada *d*);

2-och vu Plachanyu Ztroskov pravdeneh, zdushno po Szuczu preczenyeneh, koje Tusitel y pak szam dobiva *e*);

3-ich vu Povrachanyu Kmeta z-nyegvemi tak Pershonami, kak Dugovanyi *f*). Medtem

4-ich Obszugyen iz Ladanya josh na Shedriu, y pak pozivasze, y novi Szudmu josh potlam odpert je, ne vendar nijedna druga Vrachfva pravdena *g*).

a) 566: 31. §. 5. *b*) 729. 35. §. 5. *c*) 723. 60. §. 7. *d*) 556. 31. §. 7. *e*) 723: 60. §. 7. *f*) 659: 70. §. 1. *g*) 723: 60. §. 4.

§. 174.

y Trejta.

Po Egsekuczie, vu Kastigi ovoj druge zvershene, ako Zadersitel Odbega josh bi zadersaval, onda Zadersitel opomenesze szudbeno trejti put *a*), y Odbega josh ne zruchujuchi na Pravdu trejtu* potegnesze. Ova pred Viczekomeshom teche *b*), poleg koje Zadersitel,

1-ich izto Imanye, vu kojem Odbega ima, zgubi, y Polovicza pak na Szudcza vpada. drugu Tusitel dobiva *c*).

Digitized by Google

2-och povernuti ima neszamo Ztroske pravdene,' od kojeh Ztranku nijednu Tasitel Szuczu odpuztiti nima *d*), nego y

3-ich Odbega takaj s-Pershonami, y Dugovanyi nyegvemi *e*). Pozivanye na Shedriu iz Ladanya, y Szud novi y pak dajesze, ne vendar druga Vrachtva pravdena *f*). Medtem

4-ich Odbeg ako povernulszebi nazad, y ne drugach Imanye zgublyeno nazad dohagya, ali ne vishe, kak negda, vu priproztoj (communi) *g*), nego vu Preczembi priztojnoj *h*).

* Triplitnu Pravdu ovu podnashaju takaj I. Obchine czele: nego vu Pravde trejti Poszebczi (privati) Imetek szvoj nezgubivaju, nego jedino Dohodek Obchine dopitasze, da pravichni za nepravichne terpeli nebi *a*). II. Komendanti Krain, Gradov, ali Jachin: ali Ovi Kraine, Grade, Jachine, kakti Dugovanya tugya ne zgubivaju, nego vu fr. 500. od vszakoga Odbega, vu Pravdi trejti obszugyujusze *b*). III. Pravda ova trejta, kak na Mezta Zgubivanye *m*), kak na Byrshag frtov. 500. *n*), daszebi tuliko kulikoputi davala, na ovo vu Naredbih pozvaneh nadojti nemrem nikak. Medtem IV. Dok Pravda' nazad potrebujucha teche, zadoblyen od Odbega Lizt plemeniti da ne valya nikaj razlosnosze ztavlya *o*).

a) 1566: 31. 7. 6. *b*) 729: 35. §. 4. *c*) 723: 60. §. 7, 556: 31. §. 7, *d*) Ond. y 723: 60. §. 7. *e*) 659: 70. §. 1. *f*) 723: 60. §. 4. *g*) 566: 31. §. 8. *h*) 723: 60. §. 9, *i*) ond. §. 2. *k*) 635: 51. §, 2. *l*) 681: 67. *m*) Huszty, L. 2. Tit. 7o. §. 12. *n*) Keleman. T. 2. p. 471. *o*) 1625: 54. §. 3.

§. 175.

V. Odbega ne potrebujucha.

Ali Gozpon za Kmeta Odbega takaj y nemariti; nego Chin jedino nepravedni ov, dasze je prijel prez pravednoga Odpuschenya, oszvetiti more *a*). Ovo jedino kad hotel bi, onda

Digitized by Google

1-ich Zezvedanye naztranzko, y Opominanye szudbeno napervoszlati nemora, kajti od oveh muchi 791: 35. nego umah

2-och na Kastigu Zadersitela Odbega pervu, anda Velikomu Szuczu *b)* Tusbu podaje, vupirajuch nyu vu 791: 35. ar Naredba ova Fantenye takaj szamo, prezdabisze y Kmet zkupa nazad potrebuvati moral, dopuscha.

3-ich Po Dokazanyu, da Obtusen Kmeta prez Liztih Odpuschenya prijel je, Obtusen vu fr. 100, Szucza y Tusitela jednako idecheh *c)*, zvan Kvarov, y Ztroskov Tusiteloveh *d)*, obszugyujesze: ar ova je iz Naredbih ozde pozvaneh perva Zadersitela Odbega Kastiga. Kaj vishe

4-ich Ober Kastige ove Obtusen obszugyujesze takaj, vu vszeh Odbega Dugih *, tak vlaztneh, kak oszebneh *e)*.

* Vu Pravdi Kmeta ali Szlugu nazad potrebujuchi Dugi oveh nedoszugyujusze, kajti Pravicze pred Letom 1791 od oneh muche. Medtem Gozpon potleshni, tak dugo za Kmeta Odbega vu Pravdu zpuztitisze nemre, dok vszem pod perveshem Gozponom napravlyenem Dugom zadozta nevchini *f)*.

a) 791: 35. §. predz. *b)* 715: 101. §. 3. *c)* 723: 60. §. 4. *d)* ond. y 622: 27. §. 2. *e)* 791: 35. §. pozv. *f)* D. 19. p. 157.

§. 176.

VI. Zaradi Kmeta na Szelo povrachatisze hotechega.

Pravdu ovu Fiskush M. pred Shedrium Varmegyie one, vu kojoj Szela oztavlyena lesiju, podise *a)*, iz Krepozti 723: 18, Ali poleg izte Naredbe,

1-ich Fishush probuvati ima I. Raztepanye Kmetov, II. da izti Stibrenczi biliszu, III. da

Digitized by Google

nazad dojti Volyu Gozponu nazveztiliszu. IV. Gozpona Szuprotivenye. Za dokazanemi ovemi

2-och Obtusen, zvan da vu Medvremenu druge naszelil bi bil, ali Oztarenye dasze zpunilo vre bi bilo, vu Kastigi Zadersitela Odbega *b*), t. j. vu fr. 100. z-Kvari y Ztroski zkupa obszugyujesze. Niti

3-ich na vekshi Szud poszvatisze iz Ladanye nemre: ar fiskalzke varaske Pravde szamo zvan Ladanya dalye idu *c*).

a) 729; 35. §. 2. *d*) 723: 18. §. 2. *c*) 729: 28. §. 22.

§. 177.

VII. Zaradi prechenoga Preszelivanya.

y ova je Fiskusha M. y tulikajshe pred Shedrium teche *a*): k-tomu je triplitna*, t. j. poleg predposzlanemi tuliko verztnemi Opominanyi, Obtusen fr. 100. za pervi put, fr. 200. za drugi put, trejti put pak Opomenyen szudbeno, Mezto izto zgubiva. Ali

1-ich Ztroski nedopitajusze, ar vu 1556: 30. vu kojem Kotrigu zborzkem Pravda vupirasze, od Ztroskov ni Rechi.

2-och Mezto zgublyeno odkuplyavasze, ne vu priztojni, nego vu prezti Preczembi, ar ovak Naredba ztaresha veli *a*), koja po potleshneh nije premenenya *b*), pokehdob ove Preczenenye priztojno ztavlyajuche, szamo od Zadersitela Odbega, ne pako od oneh, koji Kmeta pravedno oditi nepuschaju, govorile bi: vre pako kastigna niti zbog Jednakozti Zroka pretezuvati nedopuschajusze. Medtem

Digitized by Google

3-ich Pozivanye na dalyeshni Szud, takaj zvan Ladanya biva, iz Zroka malo predi povedanoga (§. 176—3).

* Pravda shezta na Kastigu triplitnu nejde, ar 1723: 18. za Pregresku Pravde ove, Kastigu triplitnu ne poztavlya, kak nyu ztavlya 556: 30. za Pregresku Pravde 7me.

a) 556: 30. §. 2. *b*) 723: 60. y 791: 35.

Ztr.	*Pot.*	*Falinge*	*popravi.*
2	— 19 —	ochinka	— ochinzka.
7	— 3 —	dopusheno	— dopuscheno.
24	— 7 —	prestaje	— preztaje
38	— 1 —	Abina	— Elvina
39	— 24 —	Bruno z-Bertum vu 5-zpuschaj	
55	— 8 —	impossihil	— impossibil
65	— 39 —	vu Zemlyu	— Zemlyi
66	— 12 —	ztranchoga	— ztranchnoga
72	— 2 —	Thovarushonoztva	Th-morztva
77	— 9 —	alimogli, ali hoteli	mogli
81	— 1 —	zadobiti	— za zadobiti
111	— 18 —	Pupilova	— Pupilove
122	— 6 —	tak vu obodvoje	— kak vu obodoje
125	— 17 —	odhogyajuchemu	odhagyajuchemu.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Österreichische Nationalbibliothek
+Z185620105

Digitized by Google

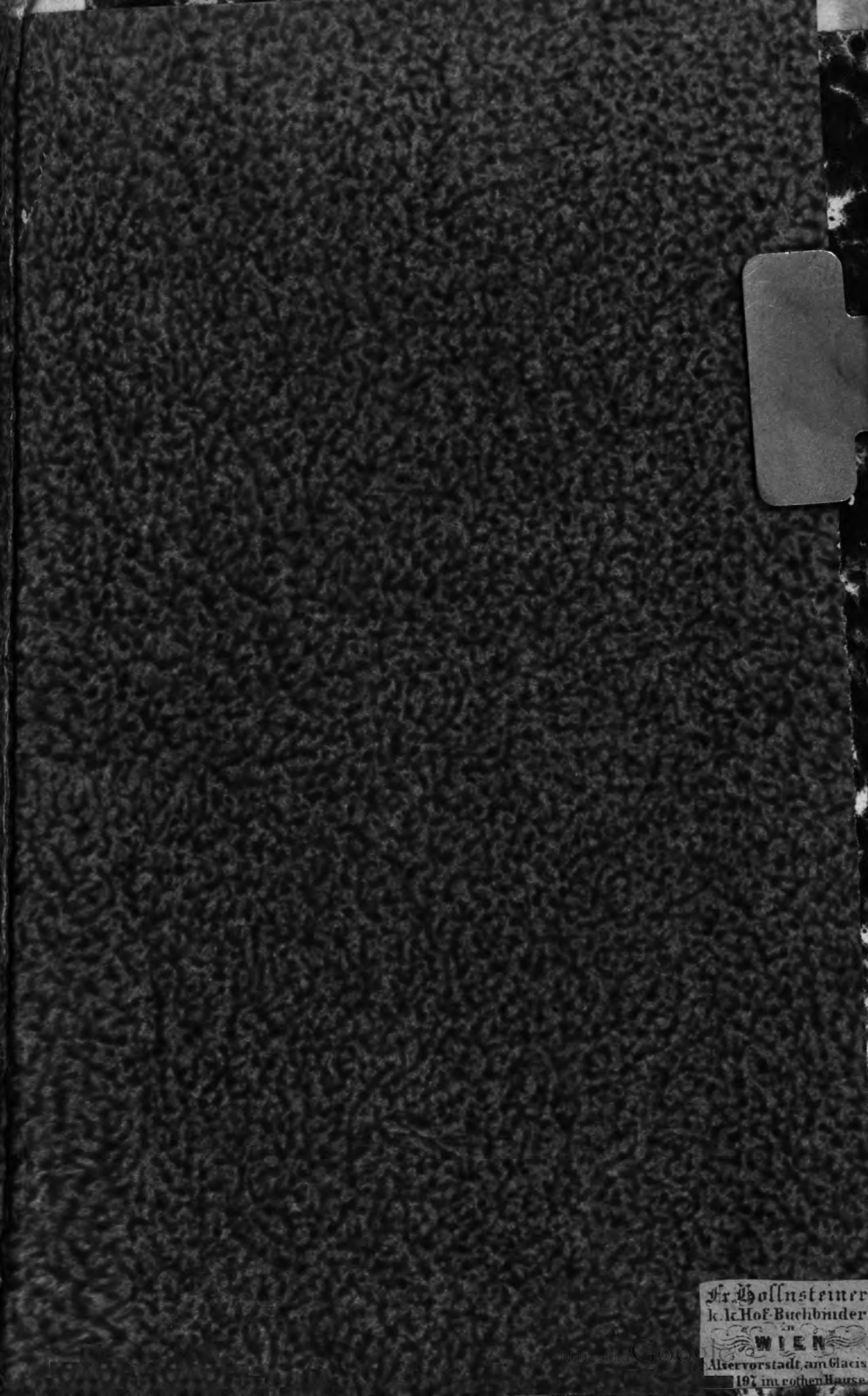
Fr. Hollnsteiner
k. k. Hof-Buchbinder
in
WIEN
Alservorstadt, am Glacis
197 im rothen Hause.